

Τ.Ε.Ι. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: «ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΕΓΧΩΡΙΑΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ
ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ»

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ

Α.Μ.: 2010069

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

ΜΑΚΡΗΣ ΗΛΙΑΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ, 2016

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Καταρχάς θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή κ. Μακρή Ηλία, για τη συνεισφορά και καθοδήγησή του για την εκπόνηση της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου, που με στήριξε τόσο όλα αυτά τα χρόνια, όσο και για την απόκτηση του πτυχίου μου.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. Εισαγωγή	9
2. Η Οικονομική Κατάσταση 2006-2009	11
2.1 Εισαγωγή	11
2.2 Η Οικονομία της Ελλάδας	11
2.3 Το Χρονικό της Κρίσης	12
2.4 Η Κρίσιμη Περίοδος	14
2.5 Αίτια της Κρίσης Χρέους.....	16
3. Κλάδος Τροφίμων και Ποτών.....	18
3.1 Εισαγωγή	18
3.2 Το Εργατικό Δυναμικό	20
3.3 Εξωτερικό Εμπόριο Τροφίμων και Ποτών	23
3.4 Βασικά Χρηματοοικονομικά Μεγέθη.....	27
4. Η Συμπεριφορά του Κλάδου Τροφίμων και Ποτών Κατά την Περίοδο της Οικονομικής Κρίσης.....	30
4.1 Εισαγωγή	30
4.2 Η Έννοια του Όρου Οικονομική Κρίση	30
4.3 Η Συμπεριφορά του Κλάδου.....	31
4.4 Ο Κλάδος Τροφίμων και Ποτών Κατά την Περίοδο 2010-2011.....	33
5. Μελέτη Επιλεγμένων Επιχειρήσεων του Κλάδου	37
5.1 Παρουσίαση Επιλεγμένων Επιχειρήσεων του Κλάδου	37
5.1.1 ΚΡΙ-ΚΡΙ Βιομηχανία Γάλακτος Α.Β.Ε.Ε.	37
5.1.2 ΚΥΚΝΟΣ Ελληνική Εταιρεία Κονσερβών Α.Ε.....	39
5.1.3 ΛΟΥΞ Μαρλαφέκας Α.Β.Ε.Ε.	42
5.1.4 Ηπειρώτικη Βιομηχανία Εμφιαλώσεων "ΒΙΚΟΣ" Α.Ε.....	44
5.1.4 Οικογένεια ΣΤΕΡΓΙΟΥ Α.Ε.	48

6. ΒΑΣΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ	51
6.1 Ενεργητικό	51
6.2 Κύκλος Εργασιών (Πωλήσεις)	53
6.3 Κέρδη Προ Τόκων, Φόρων και Απόσβεσης (EBITDA).....	55
6.4 Υποχρεώσεις (Βραχυπρόθεσμες).....	57
6.5 Βασικοί Αριθμοδείκτες.....	60
Α) Αριθμοδείκτης γενικής ρευστότητας.....	60
Β) Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων.....	62
Γ) Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Απασχολουμένων Κεφαλαίων	64
Δ) Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων.....	66
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	69
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	72
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΠΗΓΕΣ	76

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΙΝΑΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 3.1: Βασικά διαρθρωτικά στοιχεία στους κυριότερους κλάδους της μεταποίησης	19
Πίνακας 3.2: Εργατικό δυναμικό στους υποκλάδους τροφίμων και στα ποτά	22
Πίνακας 3.3: Ροές εξωτερικού εμπορίου	24
Πίνακας 3.4: Εξαγωγές στους υποκλάδους των τροφίμων (εκατ. €)	25
Πίνακας 3.5: Εισαγωγές στους υποκλάδους των τροφίμων (εκατ. €)	25
Πίνακας 3.6: Βασικά αθροιστικά στοιχεία δείγματος 1.132 επιχειρήσεων	27
Πίνακας 3.7: Κερδοφόρες και ζημιογόνες επιχειρήσεις στο δείγμα του κλάδου	29
Πίνακας 4.1: Η Ελληνική Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών στο Σύνολο της Μεταποίησης, 2006	31
Πίνακας 4.2: Εξωτερικό εμπόριο ειδών τροφίμων και ποτών το α'εξάμηνο 2010-2011 (αξία σε εκατ. €)	35

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Διάγραμμα 3.1: Πλήθος εργατικού δυναμικού και ποσοστό συμμετοχής στο σύνολο μεταποίησης	21
Διάγραμμα 3.2: Ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές εργατικού δυναμικού	21
Διάγραμμα 3.3: Συμμετοχή μεταποίησης τροφίμων και ποτών στο σύνολο του εμπορίου και στο σύνολο των τροφίμων	24
Διάγραμμα 6.1: Το σύνολο Ενεργητικού των εταιρειών την τριετία 2009-2011	52
Διάγραμμα 6.2: Το σύνολο Ενεργητικού των εταιρειών την τριετία 2012-2014	53
Διάγραμμα 6.3: Ο κύκλος εργασιών των εταιρειών την τριετία 2009-2011	54
Διάγραμμα 6.4: Ο κύκλος εργασιών των εταιρειών την τριετία 2012-2014	55
Διάγραμμα 6.5: Κέρδη προ φόρων και τόκων των εταιρειών την τριετία 2009-2011	56
Διάγραμμα 6.6: Κέρδη προ φόρων και τόκων των εταιρειών την τριετία 2012-2014	57
Διάγραμμα 6.7: Οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις των εταιρειών την τριετία 2009-2011	58
Διάγραμμα 6.8: Οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις των εταιρειών την τριετία 2012-2014	59
Διάγραμμα 6.9: Οι αριθμοδείκτες γενικής ρευστότητας για τις εταιρείες την τριετία 2009-2011	61
Διάγραμμα 6.10: Οι αριθμοδείκτες γενικής ρευστότητας για τις εταιρείες την τριετία 2012-2014	62

τριετία 2012-2014

Διάγραμμα 6.11: Οι αριθμοδείκτες αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων των 63 εταιρειών την τριετία 2009-2011

Διάγραμμα 6.12: Οι αριθμοδείκτες αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων των 63 εταιρειών την τριετία 2012-2014

Διάγραμμα 6.13: Οι αριθμοδείκτες αποδοτικότητας απασχολουμένων 65 κεφαλαίων των εταιρειών την τριετία 2009-2011

Διάγραμμα 6.14: Οι αριθμοδείκτες αποδοτικότητας απασχολουμένων 66 κεφαλαίων των εταιρειών την τριετία 2012-2014

Διάγραμμα 6.15: Η κυκλοφοριακή ταχύτητα των αποθεμάτων των εταιρειών 67 την τριετία 2009-2011

Διάγραμμα 6.16: Η κυκλοφοριακή ταχύτητα των αποθεμάτων των εταιρειών 68 την τριετία 2012-2014

1. Εισαγωγή

Η βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών αποτελεί την κινητήρια δύναμη τόσο της εγχώριας αγοράς όσο και της εξαγωγικής δυνατότητας της Ελλάδας. Η σημαντικότητα αυτή του μεταποιητικού κλάδου Τροφίμων και Ποτών διακρίνεται λόγω του μεγάλου αριθμού των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στη χώρα, που αντιστοιχούν στο 25% περίπου του συνόλου των επιχειρήσεων στην Ελλάδα, στο σημαντικό αριθμό εργαζόμενων και στο μερίδιο των εξαγωγών του κλάδου ως προς το σύνολο των εξαγωγών της χώρας, το οποίο καλύπτει περίπου το 14% των συνολικού αριθμού εξαγωγών, παρά το αρνητικό εμπορικό ισοζύγιο.

Σήμερα, ωστόσο, υπάρχει διαρκής αύξηση της ζήτησης για τα προϊόντα του κλάδου Τροφίμων και Ποτών, η οποία οφείλεται στην αύξηση του εισοδήματος στις αναπτυσσόμενες κυρίως χώρες και στον τρόπο ζωής των πολιτών με βάση τα δυτικά πρότυπα. Στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης οι αγορές λειτουργούν σε ένα ανοικτό παγκόσμιο δίκτυο προϊόντων, δικτύων διανομής και επενδύσεων, ενώ ο ισχυρός ανταγωνισμός προέρχεται από αναπτυσσόμενες χώρες που αυξάνουν ραγδαία την προστιθέμενη αξία των προϊόντων τους.

Η παρούσα εργασία έχει σκοπό να αναλύσει και να παρουσιάσει κάποια βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη επιλεγμένων εταιρειών του κλάδου Τροφίμων και Ποτών, όπως το ενεργητικό, τα κέρδη προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων και κάποιους βασικούς αριθμοδείκτες.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται λόγος για την οικονομική κατάσταση της χώρας κατά την κρίσιμη περίοδο 2006-2009. Στο κεφάλαιο αυτό αναφέρονται η κατάσταση της Ελλάδας την περίοδο της κρίσης, το χρονικό της κρίσης καθώς και τα αίτια αυτής.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, αναπτύσσεται ο κλάδος Τροφίμων και Ποτών στη χώρα μας. Παρουσιάζονται ενδεικτικά οικονομικά στοιχεία του κλάδου, αριθμός επιχειρήσεων σε Ελλάδα και Ευρώπη, βάσει στοιχείων του IOBE, καθώς και αριθμός των εργαζομένων στις επιχειρήσεις αυτές.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η συμπεριφορά του κλάδου Τροφίμων και Ποτών κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα. Εδώ γίνεται αναφορά στους ορισμό οικονομική κρίση και αναπτύσσεται η οικονομική κατάσταση του κλάδου στην περίοδο της ύφεσης

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται γενικά κάποια στοιχεία των 5 επιλεγμένων εταιρειών του κλάδου (Κρι Κρι Βιομηχανία Γάλακτος Α.Β.Ε.Ε, Ελληνική Εταιρεία

Κονσερβών Κύκνος Α.Ε., Λουξ Μαρλαφέκας Α.Β.Ε.Ε., Ηπειρώτικη Βιομηχανία Εμφιαλώσεων Βίκος Α.Ε. και Οικογένεια Στεργίου Α.Ε.).

Ενώ, στο πέμπτο, και τελευταίο κεφάλαιο, αναλύονται κάποια βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη με τη μορφή διαγραμμάτων για τις δύο συναπτές τριετίες 2009-2011 και 2012-2014.

2. Η Οικονομική Κατάσταση 2006-2009

2.1 Εισαγωγή

Η διεθνής αλλά και η ελληνική οικονομία βρίσκονται σήμερα αντιμέτωπες με τη μεγαλύτερη ύφεση μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Η χρηματοοικονομική κρίση, η οποία ξεκίνησε στην αγορά στεγαστικών δανείων χαμηλής εξασφάλισης (subprime mortgages) των Η.Π.Α το καλοκαίρι του 2007, μετατράπηκε ραγδαία σε κρίση του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος και μεταφέρθηκε στην πραγματική οικονομία με ταχύ ρυθμό. Μια σειρά από γεγονότα, που μέχρι πριν από λίγα χρόνια φάνταζαν απίθανο να συμβούν, οδήγησαν τους παγκόσμιους ρυθμούς ανάπτυξης σε απότομη πτώση και εκτόξευσαν την ανεργία και την ανασφάλεια στο σύνολο σχεδόν των χωρών. Καθώς η κρίση εκτυλισσόταν, η ένταση και η έκτασή της αύξαναν συνεχώς, αναγκάζοντας έτσι κυβερνήσεις, κεντρικές τράπεζες, αναλυτές, επενδυτές, επιχειρηματίες και, φυσικά, καταναλωτές να αναθεωρούν συνεχώς τις αντιλήψεις τους και τις προσδοκίες τους. Σε μια προσπάθεια άμεσης αντιμετώπισης της κρίσης αυτής ελήφθησαν μια σειρά από μέτρα και πολιτικές οι οποίες ήταν αδιανόητο πριν την κρίση ότι θα μπορούσε να γίνει ποτέ απαραίτητο να εφαρμοστούν, όπως η κρατικοποίηση τραπεζών. Οι προηγούμενες αντιλήψεις για μια νέα εποχή χαμηλής μεταβλητότητας των οικονομικών μεγεθών, συνεχούς ευημερίας και αυτορρύθμισης των αγορών κατέρρευσαν μπροστά στη ραγδαία επιδείνωση της κατάστασης. Υπήρξε μόνο μια φορά στην ιστορία όπου η παγκόσμια οικονομία βρέθηκε μπροστά σε τέτοιο κίνδυνο, πριν από περίπου 80 χρόνια: την περίοδο η οποία ονομάστηκε «η Μεγάλη Ύφεση» στη δεκαετία του 1930. (Χαρδούβελης Γκίκας, 2009)

2.2 Η Οικονομία της Ελλάδας

Η οικονομία της Ελλάδας εξαρτάται ολοένα και περισσότερο από τον τομέα των υπηρεσιών, ο οποίος διαμορφώνει το 68,3% του ΑΕΠ (2009). Το μεγαλύτερο μερίδιο έχουν το λιανικό εμπόριο, ο τουρισμός και οι μεταφορές, οι υπηρεσίες αποθήκευσης και οι επικοινωνίες, ενώ οι υπηρεσίες υψηλής έντασης γνώσης (επιχειρήσεις υψηλής τεχνολογίας) αναλογούν μόλις στο 6,1% της συνολικής προστιθεμένης αξίας της οικονομίας. Η συμβολή της γεωργίας στο ΑΕΠ αντιστοιχεί σε ποσοστό της τάξης του 3,6%, το οποίο συγκαταλέγεται μεταξύ των υψηλότερων ποσοστών των κρατών

μελών της ΕΕ, παρά τη σημαντική μείωση που παρουσιάζει τα τελευταία έτη, και απασχολεί περίπου το 12% του συνολικού εργατικού δυναμικού. Ο μεταποιητικός τομέας είναι εξαιρετικά περιορισμένος σε σύγκριση με το μέσο όρο της ΕΕ (10,3% έναντι 14,7% αντίστοιχα). Ο κατασκευαστικός τομέας, ειδικότερα, ο οποίος διαδραμάτισε καίριο ρόλο κατά την περίοδο της υφιστάμενης χρηματοπιστωτικής κρίσης. Ο κλάδος της ναυτιλίας αποτελεί από αρχαιότατων χρόνων βασικό στοιχείο της ελληνικής οικονομικής δραστηριότητας. Αντιστοιχεί στο 4,5% του ΑΕΠ και απασχολεί περίπου 160.000 εργαζόμενους (ήτοι το 4% του εργατικού δυναμικού). Ο ναυτιλιακός στόλος ελληνικής ιδιοκτησίας είναι επί του παρόντος ο μεγαλύτερος παγκοσμίως, απαριθμώντας 3.079 πλοία, τα οποία καλύπτουν το 18% της παγκόσμιας χωρητικότητας στόλου (ποσοστό υψηλότερο από οποιαδήποτε άλλη χώρα).

Μετά την προσχώρησή της στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες την 1^η Ιανουαρίου 1981, η Ελλάδα γνώρισε μια περίοδο αξιοσημείωτης και σταθερής οικονομικής ανάπτυξης. Εκτενείς επενδύσεις σε βιομηχανικές επενδύσεις και βαριές υποδομές, καθώς και πόροι από την ΕΕ, αλλά και σταθερά αυξανόμενα έσοδα από τον τουρισμό, τη ναυτιλία και τον ταχύτατα αναπτυσσόμενο τομέα των υπηρεσιών οδήγησαν στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου της χώρας σε πρωτοφανή επίπεδα. Η χώρα υιοθέτησε το ευρώ το 2001. Εντούτοις, αυτή η περίοδος ανάπτυξης δεν αξιοποιήθηκε για την εξάλειψη μόνιμων διαρθρωτικών προβλημάτων και περιφερειακών ανισοτήτων, αλλά συνοδεύτηκε, όλως παραδόξως, από σημαντική υποβάθμιση της ανταγωνιστικότητας της χώρας από το 2005 και εξής.

Σχεδόν αμέσως μετά την ανάληψη εξουσίας από τον πρωθυπουργό κ. Παπανδρέου τον Οκτώβριο του 2009, ανακαλύφθηκε ότι το έλλειμμα ήταν διπλάσιο από τις εκτιμήσεις της απερχόμενης κυβέρνησης. Στις 15 Νοεμβρίου 2010, η Eurostat αναθεώρησε προς τα άνω τα στοιχεία του δημοσιονομικού ελλείμματος και του χρέους της Ελλάδας για την περίοδο 2006-2009, γεγονός το οποίο είχε σημαντικό αντίκτυπο στις αντίστοιχες εκτιμήσεις για το 2010 και τον προϋπολογισμό του 2011. (Kramer E., Γενική Διεύθυνση Εσωτερικών Πολιτικών: Θεματικός τομέας: Διαρθρωτική πολιτική και πολιτική συνοχής, 2011)

2.3 Το Χρονικό της Κρίσης

Το 2001, όταν η Ελλάδα έγινε μέλος της Οικονομικής Νομισματικής Ένωσης και υιοθέτησε το ενιαίο νόμισμα, οι οιωνοί ήταν αίσιοι και οι προσδοκίες μεγάλες.

Δημιουργήθηκε τότε η εντύπωση πως η ένταξη στον πυρήνα των δυνατών ευρωπαϊκών οικονομιών θα λειτουργούσε ως καταλύτης που θα επιτάχυνε την πραγματική σύγκλιση με τις προηγμένες ευρωπαϊκές χώρες σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο.

Οι προσδοκίες αυτές, όμως, δεν επαληθεύθηκαν. Στα χρόνια που ακολούθησαν η οικονομία αναπτύχθηκε, αλλά όχι βάσει ενός παραγωγικού προτύπου που θα μπορούσε να εξασφαλίσει διατηρήσιμη πρόοδο. Η κοινωνία έδειξε σαφή προτίμηση στην κατανάλωση έναντι της αποταμίευσης και της επένδυσης, ενώ αντέδρασε έντονα σε απόπειρες αλλαγής κατεστημένων δομών. Το πολιτικό απέδωσε βαρύνουσα σημασία στο πολιτικό κόστος και δίστασε να αναλάβει αποφασίστες μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες. Η χώρα απόλαυσε τα οφέλη του ενιαίου νομίσματος, δεν προσπάθησε όμως να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις που συνεπαγόταν η υιοθέτησή του.

Στην οικονομία ειδικότερα, η ανάπτυξη ήταν ταχεία, στηρίχθηκε όμως αποκλειστικά στην εγχώρια ζήτηση, η οποία τροφοδοτήθηκε από τον δανεισμό, δημόσιο αλλά και ιδιωτικό. Η παραγωγική βάση δεν προσαρμόστηκε ανάλογα και η ανταγωνιστικότητα υποχώρησε ραγδαία, με αποτέλεσμα τη χειροτέρευση του ελλείμματος του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών. Οι δημόσιες δαπάνες αυξάνονταν, ενώ τα έσοδα ήταν αδύνατον να τις παρακολουθήσουν, οδηγώντας σε μεγάλα ελλείμματα και σε ιστορικά υψηλά επίπεδα το δημόσιο χρέος.

Τα προβλήματα αυτά είχαν επισημανθεί επανειλημμένα από την Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ), την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και διεθνείς οργανισμούς. Οι προειδοποιήσεις όμως δεν εισακούστηκαν και το κράτος συνέχισε την ίδια πορεία, δανειζόμενο για να καταναλώνει όλο και περισσότερα προϊόντα και υπηρεσίες που το ίδιο δεν ήταν σε θέση να παράγει. Με την εκδήλωση της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης το 2007-2008, το διεθνές περιβάλλον άλλαξε δραστικά. Στις νέες συνθήκες που διαμορφώθηκαν, οι χώρες με μεγάλες διαρθρωτικές ανισορροπίες υπέστησαν τα σοβαρότερα πλήγματα. Στην Ελλάδα η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση μεταλλάχθηκε σύντομα σε κρίση δημόσιου χρέους. Οι αγορές κινούμενες σε ένα πλαίσιο επανεκτίμησης του πιστωτικού κινδύνου που δεν απέκλειε την χρεοκοπία της χώρας, έθεταν νέους, επαχθέστερους όρους δανεισμού, οι οποίοι σταδιακά έγιναν απαγορευτικοί.

Από το 2008 ήταν ήδη φανερό ότι, προκειμένου να επιβιώσει η οικονομία έπρεπε να εφαρμοστεί ένα πολυετές πρόγραμμα για τη μείωση του δημόσιου ελλείμματος, τον έλεγχο της δυναμικής του χρέους και την πραγματοποίηση εκτεταμένων διαρθρωτικών αλλαγών. Στις αρχές του 2010 κατέστη πρόδηλο ότι δεν ήταν πλέον δυνατόν να καλυφθούν τα ελλείμματα με χρηματοδότηση από τις αγορές. Έτσι, τον Απρίλιο του 2010 η ελληνική κυβέρνηση απηύθυνε στις χώρες της ζώνης του ευρώ και στο Δ.Ν.Τ αίτημα χρηματοδοτικής στήριξης και τον επόμενο μήνα υπογράφηκε το Μνημόνιο Οικονομικών και Χρηματοπιστωτικών Πολιτικών. Εγκαινιάστηκε έτσι μια πορεία απότομης οικονομικής προσαρμογής, για να αποφευχθεί η χρεοκοπία και να τεθούν οι βάσεις για την επάνοδο της οικονομίας σε κατάσταση ισορροπίας. (Γεώργιος Προβόπουλος, μέρος από τον πρόλογο του Διοικητή της ΤτΕ, Το χρονικό της μεγάλης κρίσης 2008-2013, 2011)¹

2.4 Η Κρίσιμη Περίοδος

Το 2009, και συγκεκριμένο τον Ιανουάριο, ο οίκος αξιολόγησης Standard & Poor's υποβαθμίζει τη μακροπρόθεσμη πιστοληπτική ικανότητα της Ελλάδας, με αποτέλεσμα να αυξηθεί το κόστος δανεισμού της χώρας. Η υποβάθμιση αυτή έγινε από Α σε Α-. (Καθημερινή, άρθρο: 2009, η κρίση χρέους ήταν ήδη παρούσα, 27/04/2014)

Μέσα, λοιπόν, σε ένα χρόνο το δημόσιο χρέος αυξήθηκε από 110% σε 125% ως ποσοστό του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος, καθώς το ετήσιο δημοσιονομικό έλλειμμα για το 2009 ανερχόταν στο 15%. Η κατάσταση αυτή ήταν αναμενόμενη διότι, λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης και άλλων παραγόντων, υπήρξε στασιμότητα του ΑΕΠ αλλά και η ήδη αυξανόμενη ύφεση από το 2008. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα το ετήσιο έλλειμμα απλώς να προστίθεται στο χρέος της χώρας. Το ΑΕΠ (ο παρονομαστής) ήταν πλέον στάσιμος.

---

¹Πηγή:

<http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/%CE%A4%CE%BF%20%CF%87%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C%20%CF%84%CE%B7%CF%82%20%CE%BC%CE%B5%CE%B3%CE%AC%CE%BB%CE%B7%CF%82%20%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7%CF%82.pdf>

Ωστόσο, η τότε ελληνική κυβέρνηση προσπάθησε μάταια να αποκρύψει αυτά τα δεδομένα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τις διεθνείς χρηματαγορές, καθώς υπήρχαν δημοσιευμένοι άλλοι δείκτες από την Τράπεζα της Ελλάδος, οι οποίοι απεικόνιζαν πασιφανές την έκταση της προβληματικής αυτής κατάστασης. Αφού, λοιπόν, έχει ήδη διαμορφωθεί ένα αρνητικό κλίμα για την ελληνική οικονομία στο εξωτερικό, στις 4 Οκτωβρίου του 2009 ο πρωθυπουργός Κ.Α. Καραμανλής, οποίος κυβερνούσε με μικρή πλειοψηφία της τάξης των 152 βουλευτών, παίρνει την απόφαση να εξαγγείλει πρόωρες εκλογές. Βέβαια, με την απόφασή του αυτή ο τότε πρωθυπουργός κατηγορήθηκε από πολλούς πολιτικούς του αντιπάλους πως είχε σκοπό να αποδράσει από αυτήν την δύσκολη κατάσταση που διαμορφωνόταν. (Ελευθεροτυπία: Άρθρο: Απόδραση δια των εκλογών το σχέδιο Καραμανλή, 2/09/2009)

Τις επόμενες εκλογές κέρδισε το ΠΑ.ΣΟ.Κ με επικεφαλής και πρωθυπουργό τον Γ.Α. Παπανδρέου. Η θέση του υπουργού οικονομικών ανατέθηκε στον Γ. Παπακωνσταντίνου, που κλήθηκε να αντιμετωπίσει αυτήν τη δύσκολη κατάσταση. Στις 20 Οκτωβρίου του 2009, ο υπουργός οικονομικών ανακοινώνει στο ECOFIN (θεσμός του συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για θέματα οικονομικής και νομισματικής πολιτικής) πως το έλλειμμα δεν βρίσκεται στο 6% όπως υπολόγιζε η προηγούμενη κυβέρνηση αλλά στο 12,5%, ενώ το 2010 αναθεωρήθηκε στο 15,4%. Μετά από δύο μέρες ο οίκος αξιολόγησης Fitch υποβαθμίζει την Ελλάδα επίσης από Α σε Α-.

Ωστόσο, η κυβέρνηση απέφευγε να προχωρήσει σε άμεση λήψη μέτρων για τη δημοσιονομική εξυγίανση, ώστε να καθησυχάσει τις αγορές. Στο διάστημα που ακολούθησε προχώρησε σε εφαρμογές των προεκλογικών της δεσμεύσεων σε θέματα που αφορούσαν την κοινωνική πολιτική, παραδείγματος χάριν την καταβολή του επιδόματος αλληλεγγύης σε κοινωνικές ομάδες με αρκετά χαμηλό εισόδημα. Βεβαίως, συνεπής ως προς ένα βαθμό φάνηκε να είναι η κυβέρνηση στις προεκλογικές της δεσμεύσεις όσον αφορά τον προϋπολογισμό για το 2010, ο οποίος κατατέθηκε στη Βουλή το Νοέμβριο του 2009. Ο προϋπολογισμός περιελάμβανε αυξήσεις (στα όρια του πληθωρισμού) σε μισθούς και συντάξεις, όμως, περιείχε και μέτρα μείωσης δαπανών με περιστολή κρατικής σπατάλης και περικοπές σε λειτουργικές δαπάνες ενώ υπολόγιζε αύξηση εσόδων, κυρίως μέσω της αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής.

Υπήρξε όμως νέα αρνητική εξέλιξη όσον αφορά την πιστοληπτική ικανότητα της Ελλάδας. Λίγες μέρες μετά από την κατάθεση του προϋπολογισμού στη Βουλή, και πιο συγκεκριμένα στις 8 Δεκεμβρίου, ο ίδιος οίκος αξιολόγησης Fitch υποβάθμισε για δεύτερη φορά στο επίπεδο BBB+ την ελληνική οικονομία. Σχεδόν μια εβδομάδα αργότερα στις 16 Δεκεμβρίου, με τη σειρά του ο οίκος αξιολόγησης Standard and Poor's κρίνοντας ανεπαρκές το πρόγραμμα δημοσιονομικής εξυγίανσης της χώρας της κυβέρνησης προχώρησε σε υποβάθμιση της ελληνικής οικονομίας. Τέλος, στις 23 Δεκεμβρίου ακολούθησε και τρίτη υποβάθμιση της ελληνικής οικονομίας από τον οίκο αξιολόγησης Moody's. (Πρώτο Θέμα: Άρθρο: Υποβάθμιση της Ελλάδας σε BBB+ από τη Fitch, 08/12/2009)

2.5 Αίτια της Κρίσης Χρέους

Η περίοδος μεγάλου δανεισμού για την Ελλάδα υπήρξε η περίοδος μετά το 1974, η οποία είχε ως συνέπεια τη γρήγορη διόγκωση του χρέους. Από το 1980 έως και το 1993 το χρέος από 28,6% εκτινάχθηκε στο 111,6% του ΑΕΠ. (Καθημερινή, άρθρο: Το χρονικό διόγκωσης του δημόσιου χρέους, 1980-2005, 15/12/2005) Επίσης υψηλό ήταν και το έλλειμμα εκείνη την περίοδο. Μετά το 1993, λοιπόν, η οικονομία μπήκε σε έναν πιο ομαλό δρόμο με στόχο να ικανοποιήσει τα κριτήρια σύγκλισης της συνθήκης του Μάαστριχτ. Βέβαια, χάρη στην επίτευξη υψηλότερων ρυθμών ανάπτυξης το χρέος της χώρας άρχισε σταδιακά και ελαφρά να μειώνεται ως ποσοστό του ΑΕΠ (με λογιστικές πρακτικές), αλλά και το έλλειμμα μειώθηκε στο 3% μέχρι το 1999, καθιστώντας έτσι την Ελλάδα μέλος της ONE (οικονομική και νομισματική ένωση). Παρόλα αυτά, αποκαλύφθηκε ότι οι σχετικά υψηλές επιδώσεις που παρουσιάζονταν εκείνη την περίοδο οφείλονταν απλά σε αποκρύψεις ελλειμμάτων και δανεισμών, μια πρακτική που ονομάστηκε «δημιουργική λογιστική» στην υλοποίηση της οποίας συνέβαλε και η επενδυτική τράπεζα Goldman Sachs.

Τον Οκτώβριο του 2004, ο τότε υπουργός οικονομικών κ. Γ. Αλογοσκούφης προχώρησε κατόπιν πίεσης της Eurostat σε οικονομική απογραφή. Η συγκεκριμένη απογραφή αποκάλυψε πως υπήρχαν αποκρύψεις δαπανών της προηγούμενης κυβέρνησης, η οποίες είχαν ως αποτέλεσμα να αναθεωρηθούν τα ελλείμματα προηγούμενων ετών προς τα άνω. Το γεγονός αυτό, όπως ήταν φυσικό, οδήγησε σε υποβάθμιση της αξιοπιστίας της χώρας και σε τριετή επιτήρηση από την ΕΕ. Η Eurostat προχώρησε εκείνη τη χρονιά σε αναθεώρηση των ελλειμμάτων των προηγούμενων ετών της Ελλάδας, η οποία αναθεώρηση συμπέρανε πως η Ελλάδα δεν

ικανοποιούσε ποτέ τα κριτήρια σύγκλισης του Μάαστριχτ καθώς ακόμα και την κρίσιμη περίοδο του 1999 εξακολούθησε να έχει έλλειμμα άνω του 3%. (Καθημερινή, Άρθρο: Οικονομικό θαύμα με παθογένειες, 26,06,2011)

Από το 2004 έως το 2007 το χρέος της χώρας ως ποσοστό του ΑΕΠ αυξάνεται ενώ παράλληλα σημειώνονται υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης καθώς ο εθνικό εισόδημα αυξάνεται κατά 12-15 δις τον χρόνο. Μετά το καλοκαίρι του 2008 όμως, λόγω της διεθνούς οικονομικής κρίσης, η ελληνική οικονομία «εκτροχιάζεται» με το χρέος αλλά και το έλλειμμα να αυξάνονται με ταχείς ρυθμούς.

Το φθινόπωρο του 2010 η Eurostat προχώρησε σε αναθεωρήσεις των ελλειμμάτων της Ελλάδας των τελευταίων ετών. Σύμφωνα, λοιπόν, με τα στοιχεία της Eurostat το έλλειμμα το 2006 τοποθετήθηκε στο 5,7% του ΑΕΠ (12,1 δις ευρώ), του 2007 στο 6,4% του ΑΕΠ (14,4 δις. ευρώ), του 2008 στο 9,4% του ΑΕΠ (22,3 δις ευρώ) και του 2009 στο 15,4% του ΑΕΠ (36,1 δις ευρώ). Αντίστοιχα, φυσικά, αναθεωρήθηκε προς τα άνω και το χρέος της χώρας, με το χρέος του 2009 να αναθεωρείται στο 126,8% του ΑΕΠ που αντιστοιχεί σε 298 δις Ευρώ. (Τα Νέα, Άρθρο: Το χρονικό ενός προαναγγεληθέντος εκτροχιασμού, 31/07/2010)

3. Κλάδος Τροφίμων και Ποτών

3.1 Εισαγωγή

Ο κλάδος των Τροφίμων και των Ποτών και ο ρόλος της εγχώριας βιομηχανίας είναι θεμελιώδης για την ελληνική μεταποιητική βιομηχανία και γενικότερα στην ευρύτερη ελληνική οικονομία. Η ελληνική βιομηχανία τροφίμων και ποτών αποτελεί, λοιπόν, έναν από τους σημαντικότερους τομείς του δευτερογενούς τομέα της εγχώριας οικονομίας και μία από τους δυνατότερους μοχλούς της ελληνικής μεταποίησης, με τις εξελίξεις γύρω από αυτήν να επηρεάζεται συχνά και το σύνολο της ελληνικής παραγωγής. Η εγχώρια βιομηχανία τροφίμων και ποτών αποτελεί μια δυναμική, εξωστρεφής και ανταγωνιστική βιομηχανία, με σημαντικές επενδύσεις και επιχειρηματικές δραστηριότητες τόσο στην Ελλάδα και τα Βαλκάνια όσο και σε όλη την Ευρώπη. Βέβαια, η ελληνική βιομηχανία τροφίμων καταφέρνει να διατηρεί όλα αυτά τα χρόνια το θεμελιώδη ρόλο της, ακόμα και στην παρατεταμένη περίοδο της οικονομικής ύφεσης που μαστίζει την ελληνική οικονομία, έχοντας περίτρανα αποδείξει ότι πληροί τις προϋποθέσεις για να παραμείνει κινητήριος δύναμη για την ανάπτυξη.

Άλλωστε, η δημιουργία προστιθέμενης αξίας αλλά και η ενίσχυση της εξωστρέφειας του κλάδου εναπόκεινται μαζί σε αρκετά μεγάλο βαθμό και στην προώθηση (και προβολή) των ελληνικών προϊόντων, μέσα και από κατάλληλα διαμορφωμένα δίκτυα διανομής των προϊόντων, τα οποία στηρίζονται στην ποιότητα και τη διαφοροποίηση αλλά και στην προώθηση των προτύπων της ελληνικής και, φυσικά, της μεσογειακής κουζίνας τόσο σε εγχώριο επίπεδο όσο και στο εξωτερικό. Ακόμα, η σύνδεση της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών με τον τριτογενή τομέα των υπηρεσιών στα εστιατόρια, τα ξενοδοχεία και γενικότερα με τον τουρισμό, η συνεργία δηλαδή του πρώτου και του τρίτου πυλώνα της ελληνικής οικονομίας μέσω του δευτερογενή τομέα, αποτελεί, λοιπόν, ένα επιπλέον μέσο ανάδειξης των ελληνικών προϊόντων τροφίμων, προσθέτοντας έτσι αξία και εξαγωγική δυναμική στον κλάδο.

Τέλος, η βελτίωση του ανταγωνισμού των ελληνικών προϊόντων τροφίμων και ποτών επαφίεται και στην ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού, των προσόντων που κατέχει, των γνώσεων, των εμπειριών, των δεξιοτήτων, του αντικειμένου και του βαθμού εξειδίκευσης. Η δυναμικότητα του ανθρώπινου παράγοντα και η εξειδικευμένη απασχόληση περιλαμβάνει μια άκρως ευρύ γκάμα ειδικοτήτων και

αντικειμένων στον τομέα της μεταποίησης. Χάρη στις νέες τεχνολογίες και τις καινοτομικές δραστηριότητες, τα προϊόντα έρευνας και ανάπτυξης οδηγούν καθοριστικά τις εξελίξεις σε όλα τα στάδια της παραγωγής αλλά και διάθεσης στο χώρο των τροφίμων, ενώ καθίσταται αναγκαία η ταχεία προσαρμογή, η εγρήγορση και η ευελιξία του ανθρώπινου δυναμικού, λόγω της ταχύτατης μεταβολής των εξελίξεων, ώστε να είναι ικανό να ανταποκριθεί άμεσα, έγκαιρα και αποτελεσματικά στις μεταβολές αυτές και τις νέες απαιτήσεις στο πλαίσιο του διεθνούς ανταγωνισμού.

Στον παρακάτω πίνακα διακρίνονται τα βασικά διαρθρωτικά στοιχεία του τομέα της μεταποίησης τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ευρώπη των 28².

Πίνακας 3.1: Βασικά διαρθρωτικά στοιχεία στους κυριότερους κλάδους της μεταποίησης

Αριθμός Επιχειρήσεων			
Ελλάδα		Ε.Ε.-28	
Μεταποίηση (56.533 επιχ.)	100,0%	Μεταποίηση (2.080.000 επιχ.)	100,0%
Τρόφιμα	26,1%	Μεταλλικά προϊόντα	18,0%
Μεταλλικά προϊόντα	13,9%	Τρόφιμα	12,7%
Είδη ένδυσης	9,8%	Επισκευή μηχανημάτων και εξοπλισμού	9,1%
Επισκευή μηχανημάτων και εξοπλισμού	6,1%	Προϊόντα ξύλου	8,3%
Άλλοι τομείς μεταποίησης	6,0%	Άλλοι τομείς μεταποίησης	7,2%
Κύκλος Εργασιών			
Ελλάδα		Ε.Ε.-28	
Μεταποίηση (€55.469 εκατ.)	100,0%	Μεταποίηση (€6.980.000 εκατ.)	100,0%
Οπτάνθρακας και προϊόντα διύλισης	33,8%	Τρόφιμα	13,5%
Τρόφιμα	21,3%	Κατασκευή μηχανοκίνητων οχημάτων	12,4%
Βασικά μέταλλα	7,6%	Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	8,9%
Μεταλλικά προϊόντα	5,6%	Οπτάνθρακας και προϊόντα διύλισης	8,7%
Χημικά προϊόντα	4,2%	Μεταλλικά προϊόντα	6,6%
Αξία Παραγωγής			
Ελλάδα		Ε.Ε.-28	
Μεταποίηση (€50.219 εκατ.)	100,0%	Μεταποίηση (€6.300.000 εκατ.)	100,0%
Οπτάνθρακας και προϊόντα διύλισης	33,2%	Τρόφιμα	13,7%
Τρόφιμα	20,7%	Κατασκευή μηχανοκίνητων οχημάτων	11,3%
Βασικά μέταλλα	8,1%	Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	9,2%
Μεταλλικά προϊόντα	5,6%	Οπτάνθρακας και προϊόντα διύλισης	8,4%

² Τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα διαρθρωτικά στοιχεία της έρευνας Structural Business Statistics για την Ελλάδα αφορούν το 2014, με εξαίρεση την Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία που αφορά το 2013. Για την ΕΕ – 28τα πιο πρόσφατα στοιχεία αφορούν το 2013.

Χημικά προϊόντα	4,2%	Χημικά προϊόντα	7,9%
Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία			
Ελλάδα		Ε.Ε.-28	
Μεταποίηση (€10.288 εκατ.)	100,0%	Μεταποίηση (€1.630.000 εκατ.)	100,0%
Τρόφιμα	25,4%	Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	11,7%
Μεταλλικά προϊόντα	8,7%	Τρόφιμα	10,7%
Βασικά μέταλλα	7,9%	Μεταλλικά προϊόντα	9,8%
Οπτόανθρακας και προϊόντα διύλισης	7,2%	Κατασκευή μηχανοκίνητων οχημάτων	9,7%
Χημικά προϊόντα	6,1%	Χημικά προϊόντα	6,7%
Αριθμός Εργαζομένων			
Ελλάδα		Ε.Ε.-28	
Μεταποίηση (280.888 εργαζόμενοι)	100,0%	Μεταποίηση (30.000.000 εργαζόμενοι)	100,0%
Τρόφιμα	27,4%	Τρόφιμα	13,7%
Μεταλλικά προϊόντα	9,3%	Μεταλλικά προϊόντα	12,0%
Βασικά μέταλλα	5,5%	Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	9,8%
Προϊόντα από μη μεταλλικά ορυκτά	5,2%	Κατασκευή μηχανοκίνητων οχημάτων	7,7%
Είδη ένδυσης	5,1%	Κατασκευή από πλαστικό και πλαστικές ύλες	5,5%

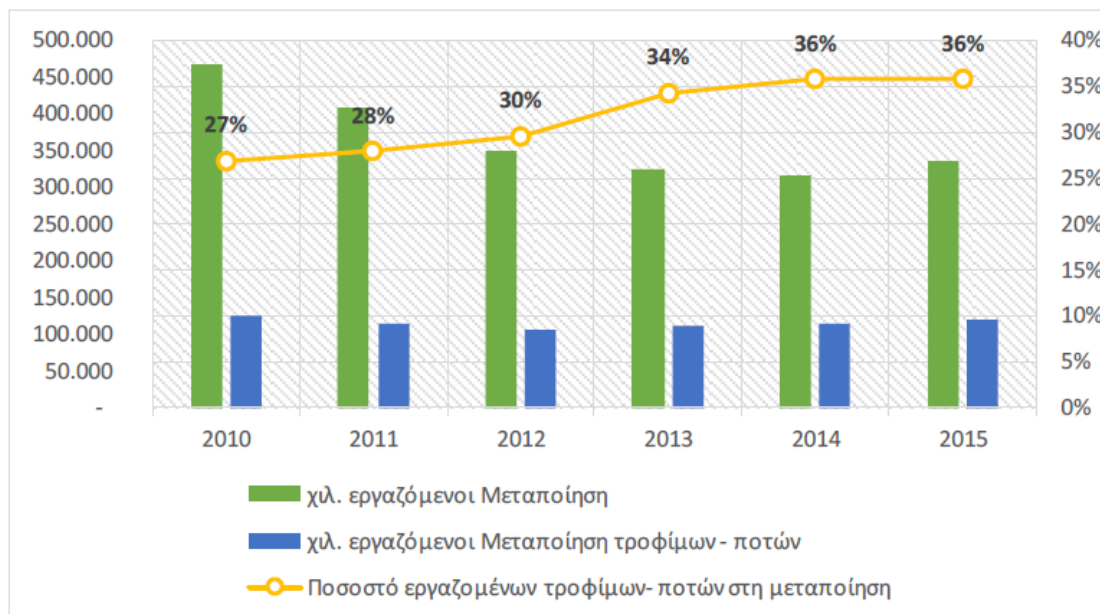
Πηγή: Eurostat, Structural Business Statistics, Επεξεργασία IOBE

3.2 Το Εργατικό Δυναμικό

Ένας από τους μεγαλύτερους εργοδότες της ελληνικής μεταποίησης αποτελούν οι βιομηχανίες τροφίμων και ποτών. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αύξηση του μεριδίου της βιομηχανίας τροφίμων στο σύνολο των εργαζομένων σε επιχειρήσεις μεταποίησης, αν και αυτό οφείλεται σε μεγάλο μέρος στη μείωση του συνολικού εργατικού δυναμικού στο σύνολο των βιομηχανικών επιχειρήσεων της χώρας. Το ποσοστό του εργατικού δυναμικού που απασχολούνται σε επιχειρήσεις τροφίμων και ποτών, ανήλθε το 2010 στο 27% επί του συνόλου της απασχόλησης στη μεταποίηση, ενώ μια τετραετία αργότερα, το 2015, ξεπέρασε το 35%³. Όπως προαναφέρθηκε, η άνοδος αυτή ήταν ως επί το πλείστον αποτέλεσμα της μείωσης του συνολικού αριθμού των εργαζομένων στην εγχώρια μεταποίηση. Συγκεκριμένα, αυτή η πτώση του αριθμού των εργαζομένων στο σύνολο της ελληνικής μεταποίησης από το 2009 έως και το 2014 καταγράφει σωρευτικές απώλειες της τάξεως του -9%, όταν η σωρευτική μεταβολή την αντίστοιχη περίοδο στα τρόφιμα και τα ποτά κυμαίνεται στο -3%. Έτσι, όπως είναι φυσικό, το μερίδιο των απασχολουμένων των τροφίμων και ποτών ως προς το σύνολο του μεταποιητικού τομέα βαίνει αυξανόμενο.

³ Για το 2015 τα διαθέσιμα στοιχεία από την ΕΛ.ΣΤΑΤ. είναι ο μέσος όρος των τριών πρώτων τριμήνων του έτους

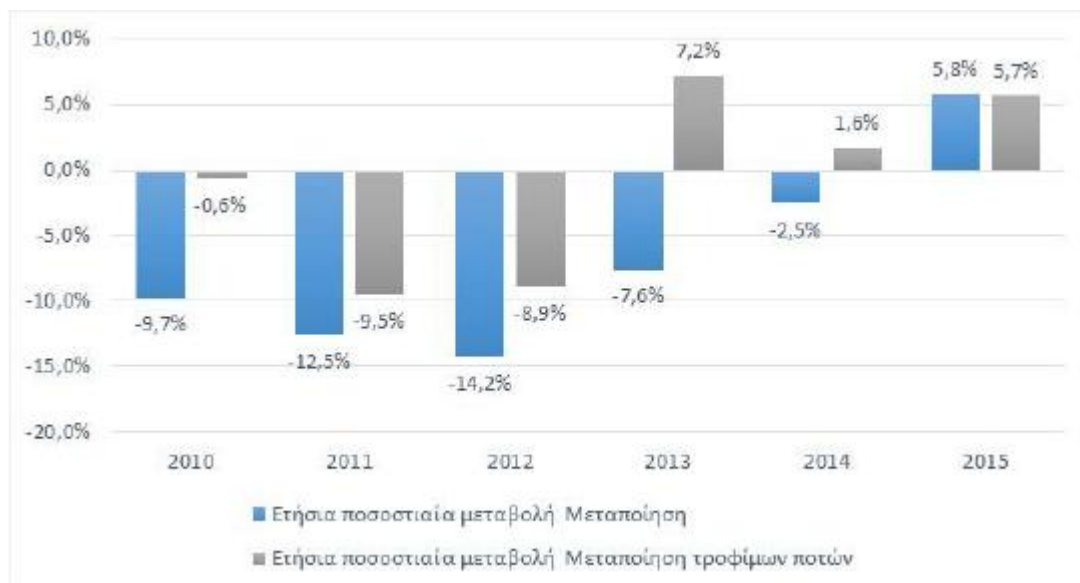
Διάγραμμα 3.1: Πλήθος εργατικού δυναμικού και ποσοστό συμμετοχής στο σύνολο μεταποίησης

Πηγή: ΕΕΔ – ΕΛ.ΣΤΑΤ., Επεξεργασία IOBE

Ωστόσο, από το 2013 και έπειτα, η πτωτική τάση στον αριθμό των απασχολούμενων στα τρόφιμα και στα ποτά αλλάζει και ο ρυθμός μεταβολής παρουσιάζεται θετικός. Ανοδική πορεία φαίνεται να παρουσιάζει ο αριθμός των απασχολούμενων στη μεταποίηση τροφίμων και ποτών το 2015, οι οποίοι ανέρχονται στους 120 χιλιάδες περίπου. Αντίστοιχη, φυσικά, για το ίδιο έτος είναι και η άνοδος της εργατικής δυναμικότητας στο σύνολο της μεταποίησης.

Διάγραμμα 3.2: Ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές εργατικού δυναμικού

Πηγή: ΕΕΔ – ΕΛ.ΣΤΑΤ., Επεξεργασία IOBE

Το 2015, σχεδόν όλοι από τους υποκλάδους των τροφίμων και ποτών, παρουσιάζουν αυξημένο αριθμό εργαζομένων. Ειδικότερα, ο υποκλάδος Είδη αρτοποιίας, με το μεγαλύτερο αριθμό απασχολούμενων (55 χιλιάδες περίπου το 2015), καταγράφει άνοδο της τάξεως του 9% το 2015 σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά, το 2014. Ο δεύτερος κατά σειρά μεγαλύτερος σε όρους εργατικού δυναμικού υποκλάδος, τα Άλλα είδη διατροφής, αύξησε τους απασχολούμενούς του κατά 2% το 2015 σε σχέση με το 2014, φθάνοντας έτσι τους 12,8 χιλιάδες. Ακολουθεί ο υποκλάδος των Γαλακτοκομικών, που παρουσιάζει άνοδο της απασχόλησης κατά 14% το 2015, έχοντας 10,5 χιλιάδες εργαζόμενους, ενώ σημαντική είναι και η αύξηση στον υποκλάδο των Ζωοτροφών, ο οποίος υπερδιπλασίασε τους εργαζόμενούς του, ξεπερνώντας τους 1.600.

Εξαίρεση σε αυτή την ανοδική πορεία της απασχόλησης στον τομέα για το 2015 αποτελούν οι κλάδοι των Ποτών και του Κρέατος, στους οποίους σημειώθηκε πτώση στον αριθμό του εργατικού τους δυναμικού κατά 18% και 12% αντίστοιχα.

Πίνακας 3.2: Εργατικό δυναμικό στους υποκλάδους τροφίμων και στα ποτά

Κλάδος	Αριθμός εργαζομένων 2014	Αριθμός εργαζομένων 2015	% Μεταβολή 2015/2014
ΤΡΟΦΙΜΑ	113.507	119.942	6%
Παραγωγή ειδών αρτοποιίας και αλευρωδών προϊόντων	50.425	55.061	9%
Παραγωγή άλλων ειδών διατροφής	12.596	12.866	2%
Επεξεργασία και συντήρηση φρούτων και λαχανικών	12.187	12.332	1%
Παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων	9.232	10.513	14%
Ποτοποιία	10.150	8.326	-18%
Επεξεργασία-παραγωγή προϊόντων κρέατος	8.160	7.225	-12%
Επεξεργασία ψαριών, καρκινοειδών και μαλακίων	3.570	4.976	39%
Παραγωγή φυτικών και ζωικών ελαίων και λιπών	3.944	4.092	4%
Παραγωγή προϊόντων αλευρόμυλων και αμύλου	2.617	2.943	12%
Παραγωγή παρασκευασμένων ζωοτροφών	617	1.607	160%

Πηγή: ΕΕΔ – ΕΛ.ΣΤΑΤ., Επεξεργασία IOBE

3.3 Εξωτερικό Εμπόριο Τροφίμων και Ποτών

Σε όρους εξωτερικού εμπορίου, ο κλάδος των τροφίμων και ποτών σημείωσε αύξηση του εμπορικού του ελλείμματος από περίπου €1,9 δις το 2013 στα €2,1 δις το 2014⁴. Η άνοδος αυτή του εμπορικού ελλείμματος του κλάδου ήταν αποτέλεσμα της πτώσης των εξαγωγών κατά 9% το 2014 σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά, δηλαδή κατά σχεδόν €228 εκατ.. Βέβαια, στα ίδια επίπεδα, χωρίς να καταγράψουν ιδιαίτερες μεταβολές, παρέμειναν οι εισαγωγές του κλάδου οι οποίες κυμαίνονταν στα €4,5 δις. Όπως ήταν φυσικό, η μείωση των εξαγωγών σε συνδυασμό με τη σχετική σταθερότητα στις εισαγωγές είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του εμπορικού ελλείμματος στον κλάδο το 2014. Ωστόσο, το 2013 το εμπορικό έλλειμμα στον κλάδο τροφίμων και ποτών είχε διαμορφωθεί στο χαμηλότερο επίπεδο των τελευταίων χρόνων.

Όσον αφορά τον λόγο εξαγωγές/εισαγωγές στην εγχώρια μεταποίηση τροφίμων και ποτών, ήτοι το μερίδιο των ελληνικών εξαγωγών προς τις αντίστοιχες εισαγωγές, αυτό κυμαίνεται στο 53% για το 2014 (από 58% για το 2013), καταγράφοντας έτσι σημαντική αύξηση σε σχέση με το 2010, όταν και βρισκόταν κάτω από 50% (46%).

Στο σύνολο των τροφίμων και ποτών, μαζί με την αγροτική παραγωγή, το αντίστοιχο έλλειμμα κυμαίνεται στα περίπου €1,3 δις το 2014 και μειωμένο κατά 7,3% σε σχέση με το 2013. Η μείωση του ελλείμματος στην περίπτωση του συνόλου των τροφίμων που εξάγει η χώρα, εκπορεύεται από την άνοδο των εξαγωγών το 2014 κατά 2,5%, με τις εισαγωγές και εδώ να παραμένουν σταθερές σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Ο λόγος εξαγωγές/εισαγωγές συνολικά στο εμπόριο τροφίμων και ποτών διαμορφώνεται στο 77% για το 2014, αυξανόμενος κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2010.

Τέλος, το 2014 καταγράφεται έλλειμμα της τάξεως των €20,8 δις στο σύνολο του διεθνούς εμπορίου της Ελλάδας, αυξανόμενο από €19,3 δις που ήταν το 2013. Η άνοδος του ελλείμματος στο σύνολο των εμπορεύσιμων αγαθών είναι αποτέλεσμα της ταυτόχρονης μείωσης των εξαγωγών κατά 1,2% και της ανόδου των εισαγωγών κατά 2,6%.

---

⁴ Τα στοιχεία του εμπορίου προέρχονται από τη βάση δεδομένων της Eurostat, Prodcorn, η οποία έχει στοιχεία παραγωγής και εμπορίου ανά υποκλάδο μεταποίησης, σύμφωνα με την NACE REV.

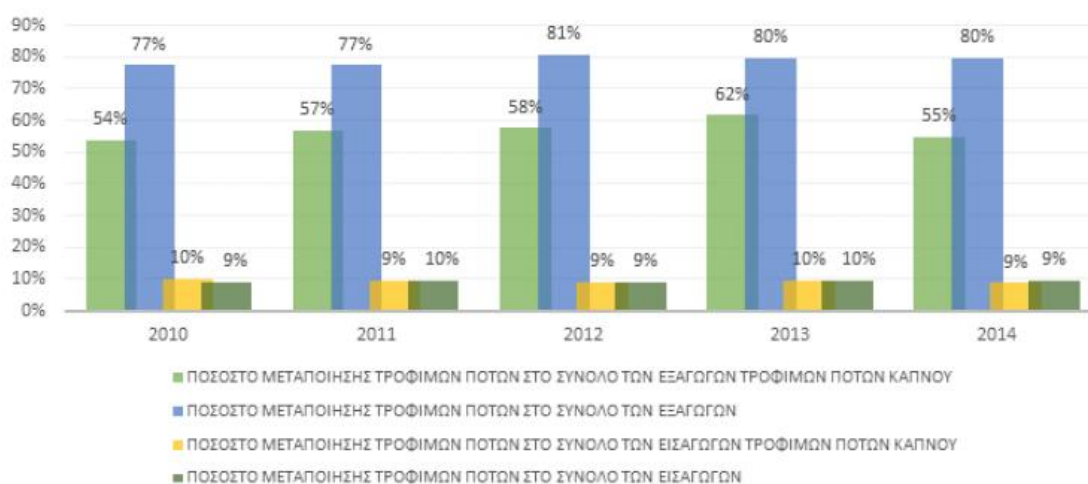
Πίνακας 3.3: Ροές εξωτερικού εμπορίου

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ ΤΡΟΦΙΜΩΝ & ΠΟΤΩΝ				
	2010	2011	2012	2013	2014
ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ (εκατ. €)	-2.408	-2.295	-2.020	-1.896	-2.126
ΕΞΑΓΩΓΕΣ (εκατ. €)	2.086	2.306	2.451	2.626	2.398
ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ (εκατ. €)	4.494	4.600	4.471	4.522	4.524
ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΞΑΓΩΓΩΝ/ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	46%	50%	55%	58%	53%

Πηγή: Eurostat, Prodc, -exports-imports, International trade. Επεξεργασία IOBE

Στο διάγραμμα που ακολουθεί αποτυπώνονται τα ποσοστά των εξαγωγών και εισαγωγών τροφίμων και ποτών, α) ως προς το σύνολο τροφίμων και ποτών και β) ως προς το σύνολο των εμπορεύσιμων αγαθών της χώρας.

Διάγραμμα 3.3: Συμμετοχή μεταποίησης τροφίμων και ποτών στο σύνολο του εμπορίου και στο σύνολο των τροφίμων

Πηγή: Eurostat, Prodc, -exports-imports, International trade Επεξεργασία IOBE

Έτσι, λοιπόν, οι εξαγωγές μεταποιημένων τροφίμων και ποτών αποτελούν πάνω από το ήμισυ των εξαγωγών (55% το 2014, από 62% το 2013) στο σύνολο των γενικά εξαγώγιμων τροφίμων και ποτών, ενώ για τις εισαγωγές μεταποιημένων τροφίμων και ποτών στο σύνολο των τροφίμων είναι αρκετά μεγαλύτερο (80% το 2014). Στο σύνολο δε των εξαγωγών της χώρας, όπως και στο σύνολο των εισαγωγών, τα μεταποιημένα τρόφιμα και ποτά αποτελούν το 9-10% σταθερά τα τελευταία χρόνια.

Στους πίνακες που παρατίθενται παρακάτω παρουσιάζονται αναλυτικά οι εμπορικές ροές των κυριότερων υποκλάδων μεταποίησης τροφίμων την τετραετία 2010 έως 2014. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα επεξεργασμένα φρούτα και λαχανικά παρουσιάζουν

πλεονασματικό εμπορικό ισοζύγιο σε όλη την τετραετία από το 2010 έως το 2014, ενώ πλεονασματικό ήταν και το ισοζύγιο των ζωικών και φυτικών ελαίων και λιπών από το 2011 έως και το 2013, όταν και έφθανε τα περίπου €260 εκατ..

Πιο συγκεκριμένα, σημαντικά μειωμένο παρατηρείται το έλλειμμα του κλάδου των ποτών, από €212 εκατ. το 2010 σε €60 εκατ. το 2014, ενώ αξιοσημείωτη μείωση ελλείμματος κατά €137 εκατ. παρατηρείται στα γαλακτοκομικά προϊόντα την ίδια περίοδο. Ωστόσο, Τα άλλα είδη διατροφής και οι ζωοτροφές παρουσιάζουν άνοδο του εμπορικού τους ελλείμματος σωρευτικά από το 2010 έως το 2014.

Πίνακας 3.4: Εξαγωγές στους υποκλάδους των τροφίμων (εκατ. €)

ΕΞΑΓΩΓΕΣ	2010	2011	2012	2013	2014
ΣΥΝΟΛΟ	2.086	2.306	2.451	2.626	2.398
Επεξεργασία και συντήρηση φρούτων και λαχανικών	584	626	669	648	613
Παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων	316	338	360	410	479
Παραγωγή ζωικών και φυτικών ελαίων και λιπών	356	405	457	645	385
Παραγωγή άλλων ειδών διατροφής	312	316	320	327	317
Ποτοποιία	170	198	203	191	198
Παραγωγή προϊόντων αλευρόμυλων και αμύλου	94	111	110	99	113
Παραγωγή ειδών αρτοποιίας και αλευρωδών προϊόντων	96	99	97	95	97
Επεξεργασία ψαριών, καρκινοειδών και μαλακίων	68	101	116	90	90
Επεξεργασία-παραγωγή προϊόντων κρέατος	72	91	97	99	88
Παραγωγή παρασκευασμένων ζωοτροφών	17	20	20	22	18

Πηγή: Eurostat, Prodcom, -exports-imports, Επεξεργασία IOBE

Πίνακας 3.5: Εισαγωγές στους υποκλάδους των τροφίμων (εκατ. €)

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	2010	2011	2012	2013	2014
ΣΥΝΟΛΟ	4.494	4.600	4.471	4.522	4.524
Επεξεργασία-παραγωγή προϊόντων κρέατος	1.041	1.078	1.091	1.059	1.045
Παραγωγή άλλων ειδών διατροφής	833	893	882	888	893
Παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων	804	827	772	832	829
Παραγωγή ζωικών και φυτικών ελαίων και λιπών	371	360	387	385	404
Επεξεργασία ψαριών, καρκινοειδών και μαλακίων	331	353	334	331	347
Ποτοποιία	382	320	280	270	258

Επεξεργασία και συντήρηση φρούτων και λαχανικών	234	241	232	234	232
Παραγωγή προϊόντων αλευρόμυλων και αμύλου	215	253	226	235	225
Παραγωγή παρασκευασμένων ζωοτροφών	149	150	142	157	163
Παραγωγή ειδών αρτοποιίας και αλευρωδών προϊόντων	132	120	125	130	128

Πηγή: Eurostat, Prodcom,-exports-imports, Επεξεργασία IOBE

Όσον αφορά το ποσοστό συμμετοχής κάθε κλάδου επί του συνόλου των εμπορικών ροών των μεταποιημένων τροφίμων και ποτών, το μεγαλύτερο ποσοστό καταλαμβάνουν τα Επεξεργασμένα φρούτα και λαχανικά με ποσοστό 26%, ενώ ακολουθούν τα Γαλακτοκομικά με 20%, η Παραγωγή ζωικών και φυτικών ελαίων και λιπών με 16% και τα Άλλα είδη διατροφής με 13%. Στις εισαγωγές αντίστοιχα, πρώτα στη σχετική κατάταξη βρίσκονται τα Προϊόντα κρέατος με 23%, τα Άλλα είδη διατροφής με 20% και, τέλος, τα Γαλακτοκομικά με 18%.

Ακόμα, για το 2014 η Γερμανία κατέχει σταθερά την πρώτη θέση με τους μεγαλύτερους εμπορικούς εταίρους της χώρας (ως προς τις εξαγωγές μεταποιημένων τροφίμων και ποτών) με ποσοστό 18,3% επί του συνόλου, ενώ ακολουθούν η Ιταλία με 11,6%, το Ην. Βασίλειο με 8,4%, οι Η.Π.Α. με 6,8% και τέλος η Κύπρος με 6,7%. Η πρώτη δεκάδα των βασικών χωρών στις οποίες εξάγονται από τη χώρα μας μεταποιημένα τρόφιμα και ποτά καταλαμβάνουν χώρες της Ε.Ε., οι οποίες συμπληρώνουν το 70% του συνόλου των εξαγωγών μεταποιημένων τροφίμων και ποτών. Στην 11^η θέση απαντάται η Αυστραλία, όπου και εξάγεται σχεδόν το 2% του συνόλου των εξαγωγίμων προϊόντων του κλάδου, και ακολουθούν με τη σειρά τους η Αλβανία στην 13^η θέση και ο Καναδάς στην 15^η με 1,7% και 1,6% αντίστοιχα.

Τέλος, ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της χώρας, ως προς τις εισαγωγές προϊόντων μεταποίησης τροφίμων και ποτών, για το 2014 αποτελεί επίσης η Γερμανία, από την οποία εισάγονται το 16,8% των προϊόντων. Ακολουθούν η Ολλανδία με 15,3%, η Γαλλία με 12%, η Ιταλία με 11,3% και η Βουλγαρία με 6,3%. Η πρώτη δεκάδα των βασικών χωρών από τις οποίες εισάγονται στη χώρα μας μεταποιημένα τρόφιμα και ποτά καταλαμβάνουν χώρες της Ε.Ε. οι οποίες συμπληρώνουν το 80% του συνόλου των εισαγωγών μεταποιημένων τροφίμων και ποτών. Ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Ελλάδας στις εισαγωγές προϊόντων

τροφίμων και ποτών το 2014, πέραν των χωρών της Ε.Ε., αποτελεί η Αργεντινή, η οποία βρίσκεται στην 11^η θέση, με μερίδιο της τάξεως του 2,1%, αλλά και η Ινδονησία στη 14^η θέση με 1,1% και η Τουρκία στη 15^η θέση με 0,9%.

3.4 Βασικά Χρηματοοικονομικά Μεγέθη

Τα στοιχεία και δεδομένα που παρατίθενται για τη χρηματοοικονομική ανάλυση του κλάδου τροφίμων και ποτών βασίζονται σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε από το IOBE το 2015 για ελληνικές επιχειρήσεις από δείγμα επιχειρήσεων που ελήφθη από τη βάση δεδομένων της Infobank-Hellastat, βάσει παλαιάς κωδικοποίησης του κλάδου⁵. Τα παρακάτω στοιχεία αφορούν τα έτη 2013 και 2014 και βασίζονται σε μελέτη πάνελ (διαχρονικό κοινό) 1.132 επιχειρήσεων από τους βασικούς υποκλάδους των τροφίμων. Αυτό το δείγμα των 1.132 επιχειρήσεων κατανέμεται κυρίως σε 320 επιχειρήσεις Παραγωγής άλλων ειδών διατροφής, 184 επιχειρήσεις Επεξεργασίας φρούτων και λαχανικών, 156 επιχειρήσεις Ποτοποιίας, 128 επιχειρήσεις Παραγωγής, επεξεργασίας και συντήρησης κρέατος, 116 επιχειρήσεις Παραγωγής φυτικών και ζωικών ελαίων και λιπών, 113 επιχειρήσεις Παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων, 48 επιχειρήσεις Παραγωγής παρασκευασμένων ζωοτροφών, 41 επιχειρήσεις Παραγωγής προϊόντων αλευρόμυλων και αμύλου και 26 επιχειρήσεις Επεξεργασίας και συντήρησης βρώσιμων αλιευμάτων.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα βασικά αθροιστικά στοιχεία του δείγματος των 1.132 επιχειρήσεων για τα έτη 2014 και 2013 σε όρους: μικτών αποτελεσμάτων, καθαρών αποτελεσμάτων προ φόρων, κύκλου εργασιών, ενεργητικού και ιδίων κεφαλαίων. Επίσης, ο συνολικό «τζίρος» των εξεταζόμενων επιχειρήσεων κυμάνθηκε στα €11,36 δις, έναντι €11,38 δις σε σχέση με το 2013. Για το 2014 τα μικτά και καθαρά αποτελέσματα του συνόλου του δείγματος παρουσιάζουν άνοδο της τάξης των €66 και €102 εκατ. αντίστοιχα.

Πίνακας 3.6: Βασικά αθροιστικά στοιχεία δείγματος 1.132 επιχειρήσεων

Μέγεθος	Σύνολο δείγματος τροφίμων και ποτών (σε εκατ. €)	
	2014	2013
Σύνολο μικτών αποτελεσμάτων	2.991,30	2.925,20

⁵ ΣΤΑΚΟΔ – 03, Κλάδος 15: Τρόφιμα και Ποτά

Καθαρά αποτελέσματα (κέρδη ή ζημιές) χρήσεως προ φόρων	145,7	43,3
Κύκλος εργασιών (πωλήσεις)	11.363,60	11.382,30
Ενεργητικό	13.347,70	13.272,30
Ίδια κεφάλαια	5.231,90	5.366,50

Πηγή: Infobank-Hellastat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Όσον αφορά τους εξεταζόμενους υποκλάδους του δείγματος, σε όρους κύκλου εργασιών, συνολικά ο υψηλότερος «τζίρος» καταγράφεται από τα Άλλα είδη διατροφής, καθώς αποτελούν σχεδόν το 30% του δείγματος των επιχειρήσεων, ενώ έπονται οι επιχειρήσεις Παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων, Επεξεργασίας φρούτων και λαχανικών και επιχειρήσεις Ποτοποιίας. Ωστόσο, σε όρους ποσοστιαίας μεταβολής του κύκλου εργασιών, το 2014 σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά, τη μεγαλύτερη θετική μεταβολή στο σχετικό δείγμα καταγράφουν η Παραγωγή κρέατος με 8% και τα γαλακτοκομικά προϊόντα με 5%. Θετική, αλλά μικρή, μεταβολή σε όρους «τζίρου», καταγράφουν και τα Φρούτα και λαχανικά με 2%, αλλά και τα βρώσιμα αλιεύματα με μόλις 1%. Στους υπόλοιπους υποκλάδους, ο κύκλος εργασιών το 2014 μεταβάλλεται αρνητικά, με τη μεγαλύτερη απώλεια να σημειώνεται στην Παραγωγή φυτικών και ζωικών ελαίων και λιπών με -13%.

Από τις 1.132 επιχειρήσεις του δείγματος το 2014, όσον αφορά τα καθαρά αποτελέσματα χρήσεως προ φόρων, το 67% (761 το 2014, από 738 το 2013) παρουσίασαν κερδοφορία έναντι των υπολοίπων 731 (από 394 το 2013), ήτοι το υπόλοιπο 33% του δείγματος, οι οποίες και κατέγραψαν ζημιές στα καθαρά αποτελέσματα χρήσεως. Έτσι, λοιπόν, το 2014 καταγράφηκαν επιπλέον 23 κερδοφόρες επιχειρήσεις στο σύνολο του κλάδου σε σχέση με το 2013.

Από το σύνολο των επιχειρήσεων του δείγματος, οι επιχειρήσεις που αύξησαν τα κέρδη τους το 2014 σε σχέση με το προηγούμενο έτος ανέρχονται σε 371, ενώ εκείνες των οποίων τα κέρδη μειώθηκαν σε 266. Επιπλέον για το 2014, 124 επιχειρήσεις παρουσίασαν κέρδη, τη στιγμή που το 2013 είχαν παρουσιάσει ζημιές.

Από την άλλη μεριά, 125 επιχειρήσεις του δείγματος αύξησαν τις ζημιές τους το 2014, ενώ 145 τις μείωσαν, χωρίς όμως να παρουσιάσουν κέρδη. Επιπροσθέτως, 101 επιχειρήσεις παρουσίασαν ζημιά στα αποτελέσματα χρήσεως το 2014, όταν το 2013 ήταν κερδοφόρες το 2013.

Πίνακας 3.7: Κερδοφόρες και ζημιογόνες επιχειρήσεις στο δείγμα του κλάδου

Κερδοφόρες επιχειρήσεις 2013		738
Ζημιογόνες επιχειρήσεις 2013		394
Σύνολο επιχειρήσεων 2013		1.132
Κερδοφόρες επιχειρήσεις 2014		761
	Επιχειρήσεις που έχουν αυξήσει τα κέρδη τους το 2014 σε σχέση με το 2013	371
	Επιχειρήσεις που έχουν μειώσει τα κέρδη τους το 2014 σε σχέση με το 2013	266
	Επιχειρήσεις που από ζημίες πέρασαν σε κέρδη το 2014 σε σχέση με το 2013	124
Ζημιογόνες επιχειρήσεις 2014		371
	Επιχειρήσεις που έχουν αυξήσει τις ζημίες τους το 2014 σε σχέση με το 2013	125
	Επιχειρήσεις που έχουν μειώσει τις ζημίες τους το 2014 σε σχέση με το 2013	145
	Επιχειρήσεις που από κέρδη πέρασαν σε ζημίες το 2014 σε σχέση με το 2013	101
Σύνολο επιχειρήσεων 2014		1.132

Πηγή: Infobank-Hellastat. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Εν κατακλείδι, σε όρους καθαρών αποτελεσμάτων χρήσης προ φόρων, σε επίπεδο υποκλάδων, το 2014 σχεδόν όλοι οι κλάδοι παρουσιάζουν θετικά αθροιστικά αποτελέσματα, εκτός, βέβαια, από τις επιχειρήσεις Επεξεργασίας και συντήρησης βρώσιμων αλιευμάτων και επιχειρήσει Παραγωγής, επεξεργασίας και συντήρησης κρέατος, οι οποίες καταγράφουν ζημίες στο σύνολό τους. Το 2013, οι υποκλάδοι που παρουσίασαν ζημίες, εκτός της παραγωγής και επεξεργασίας κρέατος και των αλιευμάτων, ήταν επίσης η παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων και τα ποτά. Ωστόσο, το 2014, οι συγκεκριμένοι κλάδοι στο σύνολο των επιχειρήσεων του δείγματος, παρουσιάζουν θετική εικόνα, ανακάμπτοντας σε όρους κέρδους.

4. Η Συμπεριφορά του Κλάδου Τροφίμων και Ποτών Κατά την Περίοδο της Οικονομικής Κρίσης

4.1 Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια της μεγάλης έντασης οικονομικής κρίσης που αντιμετωπίζει η παγκόσμια κοινότητα, η οποία αν και αρχικά εκδηλώθηκε στις Η.Π.Α. με επίκεντρο τις τραπεζικές επισφάλειες, δηλαδή την αδυναμία αποπληρωμής των στεγαστικών δανείων, έλαβε τραγικές διαστάσεις. Έτσι, η χρηματοπιστωτική κρίση επεκτάθηκε με ταχύ ρυθμό σε όλες τις ανεπτυγμένες χώρες και ύστερα σε ολόκληρο τον κόσμο, επιφέροντας δραματικές επιπτώσεις σε τραπεζικό σύστημα και σε επιχειρήσεις. Σύμφωνα με το Δ.Ν.Τ.⁶, η οικονομική κρίση μεταφέρεται άμεσα στην πραγματική οικονομία, με συνέπεια την ύφεση και την μείωση της απασχόλησης. (Birdsall N., 2009)

Ωστόσο, η αντίδραση των περισσότερων χωρών, σε ό,τι αφορούσε στη λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης, ήταν άμεση. Αν και τα μέτρα αυτά διέφεραν από κράτος σε κράτος, είχαν έναν κοινό σκοπό, την βελτίωση της ρευστότητας, τη συγκράτηση της απασχόλησης και μείωση της ανεργίας και την κινητοποίηση των επενδύσεων με στόχο την ανάκαμψη της οικονομίας.

Στη σημερινή εποχή, βέβαια, η ελληνική κρίση έχει πυροδοτήσει μια αναφυλαξία εμπιστοσύνης σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Πολλές χώρες επιχειρούν να περιορίσουν την Ελλάδα, στην οποία και βρίσκεται η «καρδιά» μιας νέας δημοσιονομικής φάσης της ευρωπαϊκής κρίσης, με αυστηρά μέτρα περιορισμού των ελλειμμάτων. Κανείς, ωστόσο, δεν μπορεί να προβλέψει με σιγουριά τη διάρκεια ζωής της εγχώριας κρίσης, ούτε οι επιχειρήσεις, ούτε οι καταναλωτές, ούτε και οι εξειδικευμένοι οικονομικοί αναλυτές. (Busch K., 1986)

4.2 Η Έννοια του Όρου Οικονομική Κρίση

Η έννοια της οικονομικής κρίσης αναφέρεται στο φαινόμενο κατά το οποίο μία οικονομία χαρακτηρίζεται από μία αισθητή και διαρκή μείωση της οικονομικής της δραστηριότητας. Με τον όρο «οικονομική δραστηριότητα» αναφέρονται όλα τα μακροοικονομικά μεγέθη της οικονομίας, π.χ. το εθνικό προϊόν, οι τιμές, η

---

⁶ Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

απασχόληση, οι επενδύσεις κ.λπ. Ωστόσο, έναν από τους σημαντικότερους δείκτες οικονομικής δραστηριότητας αποτελούν οι επενδύσεις, οι οποίες όταν αυξομειώνονται «συμπαράσύρουν» μαζί τους και όλα τα υπόλοιπα οικονομικά μεγέθη. (Κουφάρης Γ., 2010)

Τέλος, η οικονομική κρίση αποτελεί την καθοδική φάση των οικονομικών διακυμάνσεων, δηλαδή τη φάση κατά την οποία παρατηρείται μία συνεχής συρρίκνωση των οικονομικών δραστηριοτήτων. Ως οικονομικές διακυμάνσεις ορίζονται οι διαδοχικές αυξομειώσεις σε μία οικονομική δραστηριότητα μέσα στην οικονομία. Ορίζονται και αλλιώς και κυκλικές διακυμάνσεις ή και οικονομικοί κύκλοι. Στα αγγλικά αποδίδεται το φαινόμενο με τον όρο “business cycles”, ακριβώς για να τονιστεί η ιδιαίτερη βαρύτητα των επενδυτικών κινήσεων στην εξέλιξη του οικονομικού κύκλου. Από πολύχρονες και μακροχρόνιες στατιστικές παρατηρήσεις έχει διαπιστωθεί το γεγονός ότι οι οικονομικοί κύκλοι διαρκούν από 7 έως και 11 έτη. (European Commission, 2009)

4.3 Η Συμπεριφορά του Κλάδου

Η εξαγωγική επίδοση της Ελλάδας, πριν βέβαια την ένταξη της χώρας στην Ευρωζώνη, διαμορφώνεται κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Ωστόσο, μετά από το 2002, καταγράφεται μία σταθερή ανοδική τάση των εξαγωγών, η χώρα παραμένει και πάλι χαμηλότερα σε σχέση με τις αντίστοιχες εξαγωγές των υπόλοιπων ανεπτυγμένων χωρών του ευρωπαϊκού χώρου. Όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα, όμως, οι τιμές και το κόστος των εγχώριων προϊόντων υποχωρούν με σταθερό ρυθμό τα τελευταία χρόνια εντός της Ε.Ε., με συνέπεια το μερίδιο εξαγωγών της χώρας να συρρικνώνεται και να στρέφεται προς τις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Αυτή η στροφή θεωρήθηκε αρκετά ευνοϊκή λόγω της γεωγραφικής εγγύτητας και της έντονης παρουσίας των ελληνικών επιχειρήσεων και χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που δρούσαν στις χώρες αυτές. (Παπάζογλου Χ., 2009)

Πίνακας 4.1: Η Ελληνική Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών στο Σύνολο της Μεταποίησης, 2006

ΤΡΟΦΙΜΑ ΚΑΙ ΠΟΤΑ	
	Ποσοστιαία Συμμετοχή
Κύκλος Εργασιών	21,8%
Προστιθέμενη Αξία	25,2%
Αριθμός Επιχειρήσεων	24,6%

Αριθμός Απασχολουμένων	22,2%
-------------------------------	--------------

Πηγή: ΣΕΒ, Η Ελληνική Επιχείρηση το 2007, Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Βάσει αποτελεσμάτων της χρηματοοικονομικής ανάλυσης του Ιδρύματος Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE) το 2009, που διενεργήθηκαν σε 1.083 επιχειρήσεις του κλάδου Τροφίμων και Ποτών, κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης από 2006 έως το 2008, διαπιστώθηκε μία σημαντική μείωση κερδών. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα αυτά, μετά από μία καθόλα ικανοποιητική χρονιά το 2007, στη χρήση του επόμενου έτους τα αποτελέσματα του κλάδου επιδεινώνονται. Παρατηρείται «εκτόξευση» των ζημιών κατά 45%, καθώς μόνο οι δέκα πιο ζημιογόνες επιχειρήσεις το 2008 να καταγράφουν 130% περισσότερες ζημιές από ότι οι αντίστοιχες δέκα πιο ζημιογόνες επιχειρήσεις το 2007.

Όσον αφορά τους υποκλάδους, όλοι σχεδόν εμφανίζουν σχετική μείωση παραγωγής το 2009 με εξαίρεση, όμως, τους υποκλάδους «Επεξεργασία και συντήρηση κρεάτων και παραγωγή προϊόντων κρέατος», «Παραγωγή ειδών αρτοποιίας και αλευρωδών προϊόντων» και τα «Ζαχαρώδη, κακάο, αρτύματα και καρυκεύματα», στους οποίους καταγράφεται άνοδος. Οι υποκλάδοι στους οποίους παρουσιάζεται σχετικά υψηλότερος (κατά μέσο όρο) δείκτης παραγωγής την περίοδο 2006-2009 είναι η «Παραγωγή ειδών αρτοποιίας και αλευρωδών προϊόντων» και «Επεξεργασία και συντήρηση κρεάτων και παραγωγή προϊόντων κρέατος».

Επιπλέον κατά την περίοδο 2005-2009 οι διακυμάνσεις των δεικτών στην ελληνική βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών δεν υπήρξαν έντονες. Το 2009 ο δείκτης τιμών παραγωγού στα τρόφιμα μειώθηκε κατά 1,5%, ενώ στα ποτά αυξήθηκε κατά 3,2%, σε σχέση με το 2008, τη στιγμή που ο αντίστοιχος δείκτης στο σύνολο της μεταποίησης για το ίδιο έτος παρουσίασε λιγότερο ήπιες διακυμάνσεις.

Βάσει αποτελεσμάτων ερευνών του IOBE, το 2009 αποτυπώνεται επιδείνωση του οικονομικού κλίματος στον κλάδο τροφίμων και ποτών σε συνέχεια της γενικής πτώσης που είχε σημειωθεί από το 2008. Οι προσδοκίες των επιχειρήσεων στο σύνολο του κλάδου επιδεινώνονται μέχρι και το Μάρτιο του 2009, σημειώνοντας ιστορικό ρεκόρ δεκαπενταετίας τόσο στην Ελλάδα όσο και στην υπόλοιπη Ευρώπη. Από την άλλη πλευρά, η έντονη απαισιοδοξία που κυριαρχούσε για σχεδόν δύο χρόνια στον τομέα φαίνεται να εξασθενεί και σταδιακά οι προσδοκίες να ανακάμπτουν από την άνοιξη του 2009.

Αν και, λοιπόν, οι επιχειρηματικές προσδοκίες στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών είχαν επιδεινωθεί έντονα, είναι σαφώς καλύτερες σε σχέση με άλλους κλάδους της Μεταποίησης. Μείωση είχαν δείξει οι παραγωγές τους πρώτους μήνες του 2009, ενώ τα αποθέματα είχαν αποκλιμακωθεί σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο το 2008. Οι εξαγωγές, βέβαια, δεν είχαν βελτιωθεί σε σημαντικό βαθμό και οι απώλειες στο ανθρώπινο δυναμικό, συγκριτικά με τις υπόλοιπες βιομηχανίες, είναι λιγότερο έντονες. Τέλος, όσον αφορά τις επενδυτικές δραστηριότητες στον κλάδο για το 2009, το δυσμενές οικονομικό περιβάλλον δεν επέτρεπε ιδιαίτερες κινήσεις, οπότε και καταγράφηκε μεγάλη υποχώρηση ύψους 40%, μεταφέροντας χρονικά, συνεπώς, τα όποια επενδυτικά σχέδια το 2010, όπου και είχε προβλεφθεί αύξηση της τάξεως του 22,6%. (Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Αθηνών)

4.4 Ο Κλάδος Τροφίμων και Ποτών Κατά την Περίοδο 2010-2011

Η ομαλοποίηση στις τιμές των προϊόντων της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών έρχεται μετά από μια περίοδο σημαντικής ανόδου, συνέπεια των πιέσεων του πληθωρισμού της εποχής πριν την κρίση και της επισιτιστικής κρίσης που ακολούθησε μετά το 2008. Η έντονη ζήτηση αγροτικών πρώτων υλών και μεταλλευμάτων από αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες οικονομίες, δημιούργησε μία σειρά δράσεων στο σύνολο της οικονομίας, με αποτέλεσμα να επηρεαστούν ανοδικά οι εγχώριες τιμές του κλάδου.

Όπως αναφέρει η μελέτη του IOBE για τον κλάδο τροφίμων και ποτών για το έτος 2010, οι τιμές στα τρόφιμα και στα ποτά έχουν ομαλοποιηθεί σε σχέση με την προηγούμενη πενταετία, ωστόσο σε συγκεκριμένες κατηγορίες προϊόντων του κλάδου οι τιμές παραμένουν υψηλές σε σχέση με τα προηγούμενα έτη. Τόσο το 2009, όσο και το πρώτο εξάμηνο του 2010, καταγράφηκε διαρθρωτική κίνηση των τιμών των προϊόντων του κλάδου, εξέλιξη η οποία κατά κύριο λόγο οφείλεται στην προσαρμογή των δυνάμεων της ζήτησης και της προσφοράς στα νέα δεδομένα που διαμόρφωσε η κρίση.

Βέβαια, παρά την εξισορρόπηση αυτή των τιμών, παραμένουν σε παγκόσμιο επίπεδο σημαντικές προκλήσεις που πρέπει να ληφθούν υπόψη, οι οποίες ενδέχεται να επηρεάσουν στο μέλλον τις πιέσεις του πληθωρισμού στα τρόφιμα και τα ποτά. Αυτές οι προκλήσεις προέρχονται κυρίως από τις αυξημένες διατροφικές ανάγκες ή συνθήκες σε αναδυόμενες οικονομίες, που οδηγούν σε αύξηση της κατά κεφαλήν

κατανάλωσης τροφίμων και ποτών, την ολοένα και αυξανόμενη ζήτηση για βιοκαύσιμα και αιθανόλη, με συνέπεια τη μείωση της διαθέσιμης αποκλειστικά για τρόφιμα αγροτικής παραγωγής, τις αυξημένες κλιματικές αλλαγές, για παράδειγμα τις μεταβολές στις καιρικές συνθήκες, οι οποίες επηρεάζουν αρνητικά την απόδοση των καλλιεργειών, μειώνοντας συνεπώς τα αποθέματα.

Το έτος 2010, παρόλο το άνοιγμα της χώρας στο διεθνές εμπόριο, εμφανίζεται ζημιογόνο για τις επιχειρήσεις της εγχώριας βιομηχανίας τροφίμων και ποτών, καθώς λόγω της υψηλής αύξησης των καθαρών ζημιών σε συνδυασμό με την ιδιαίτερη υποχώρηση των καθαρών κερδών, οι επιχειρήσεις οδηγήθηκαν σε αρνητικά καθαρά αποτελέσματα. Αν και τα μικτά κέρδη μπορεί να υποχώρησαν εκείνη τη χρονιά παρέμειναν, όμως, θετικά. Βέβαια, ο λόγος που από μικτά κέρδη ο κλάδος κατέληξε σε καθαρές ζημιές το 2010, φανερώνει ότι τα έξοδα τα οποία αντιμετώπιζαν οι επιχειρήσεις ήταν τόσο υψηλά που η βιομηχανία τροφίμων και ποτών κατέστη ζημιογόνα. Το σύνολο των επιχειρήσεων του κλάδου τροφίμων και ποτών περιόρισε την πιστοληπτική του επέκταση, καθώς το 2010 τόσο οι βραχυχρόνιες υποχρεώσεις όσο και οι μακροχρόνιες μειώθηκαν. Βέβαια, ο κλάδος εξακολούθησε να στηρίζεται περισσότερο σε ξένα κεφάλαια από ότι σε ίδια κεφάλαια για την χρηματοδότηση των περιουσιακών του στοιχείων⁷.

Ακόμη, ο συγκεκριμένος κλάδος εμφανίζει υψηλή προσαρμοστικότητα σε περιόδους οικονομικής ύφεσης και έχει διαπιστωθεί πως βοηθάει στη μετρίαση των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης, διότι το έτος 2009, που υπήρξε έτος διεθνούς κρίσης του κλάδου, το εργατικό δυναμικό αυξήθηκε κατά 5,5%. (Ινστιτούτο Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών – IOBE, 2010)

Όσον αφορά το σύνολο των υποκλάδων το 2010, η κερδοφορία συμπίεστηκε με εξαίρεση την παραγωγή των ζωοτροφών, όπου οι ζημιές μετριάστηκαν, και την παραγωγή φυτικών και ζωικών ελαίων και λιπών, όπου τα κέρδη ανήλθαν. Ακόμα, η ποτοποιία και η αλευροποιία σημείωσαν από τα υψηλότερα καθαρά περιθώρια κέρδους.

Κατά το πρώτο εξάμηνο του 2011 ενισχύθηκαν οι εξαγωγές σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο το 2010 κατά περίπου 11%. Την εξαγωγές κατά το ίδιο χρονικό

⁷ Ο περιορισμός των βραχυχρόνιων υποχρεώσεων βελτίωσε και τη γενική ρευστότητα των επιχειρήσεων του κλάδου, η οποία κυμάνθηκε σε ικανοποιητικά επίπεδα.

διάστημα σημείωσαν, οριακή μιν, πτώση, η οποία είχε ως αποτέλεσμα την συρρίκνωση του εμπορικού ελλείμματος κατά 10,4% το πρώτο εξάμηνο του 2011.

Πίνακας 4.2: Εξωτερικό εμπόριο ειδών τροφίμων και ποτών το α' εξάμηνο 2010-2011 (αξία σε εκατ. €)

Χρ. Περίοδοι	Εισαγωγές	Εξαγωγές	Ροές Εμπορίου
α' εξάμηνο 2010	2.207	1.101	3.308
α' εξάμηνο 2011	2.213	1.222	3.434
% Μεταβολή	0,20%	10,90%	3,80%

Πηγή: Eurostat (ComEXT). Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Σχετικά με τη γεωγραφική κατεύθυνση των εισαγωγών και των εξαγωγών η Ε.Ε.-27 αποτελούσε έναν από τους σημαντικότερους εμπορικούς εταίρους της Ελλάδας. Όσον αφορά τις εισαγωγές οι μεταβολές για το πρώτο εξάμηνο του 2011 υπήρξαν οριακές, ωστόσο οι εξαγωγές προς τα κράτη-μέλη της Ε.Ε.-27 αυξήθηκαν περισσότερο από ότι προς σε τρίτες χώρες.

Επιπροσθέτως, την περίοδο του πρώτου εξαμήνου του 2010 οι τιμές στο σύνολο των τροφίμων και ποτών (και κυρίως μη αλκοολούχων ποτών) φαίνεται να έχουν σημειώσει πτώση της τάξεως του 0,7%, σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο το 2009, ενώ σημαντικά προϊόντα των διάφορων υποκλάδων έχουν καταγράψει μείωση στις τιμές τους όπως:

- Γαλακτοκομικά και αυγά (-1%)
- Λίπη και έλαια (-2%)
- Φρούτα (-7,8%)
- Νωπά λαχανικά (-4%)
- Μη αλκοολούχα ποτά (-0,9%)

Ωστόσο, την ίδια περίοδο, ο δείκτης τιμών προϊόντων δημητριακών, ο οποίος παρουσίαζε από το 2004 έως και το 2009 το μεγαλύτερο μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής σε σύγκριση με τις υπόλοιπες κατηγορίες τροφίμων και ποτών, σημείωσε οριακή, μιν, άνοδο⁸.

Σε επίπεδο προϊόντων, παρατηρείται άνοδος (στις περισσότερες κατηγορίες) τόσο στις εισαγωγές όσο και στις εξαγωγές, όσον αφορά το πρώτο εξάμηνο του 2011. Η

⁸ Πηγή: Economist.gr, 2010, «Ο κλάδος τροφίμων το 2010»

εισαγόμενη αξία των προϊόντων κρέατος (τα οποία και καταγράφουν το μεγαλύτερο ύψος εισαγωγών για το αντίστοιχο διάστημα) μειώθηκε οριακά, ενώ τα γαλακτοκομικά προϊόντα εμφανίζουν άνοδο στις εισαγωγές. Από την άλλη πλευρά, στις εξαγωγές, στα προϊόντα ζωικών και φυτικών ελαίων και λιπών και τα παρασκευάσματα φρούτων και λαχανικών, που αποτελούν τις κατηγορίες προϊόντων με την εντονότερη εξαγωγική δραστηριότητα, συνεχίστηκε η ανοδική τους πορεία και το πρώτο εξάμηνο του 2011.

Τέλος, για την χρήση το 2011 παρατηρείται μείωση ως έναν βαθμό των αρνητικών χρηματοοικονομικών επιδόσεων, όπως προέκυψε από τα βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη εισηγμένων στο ΧΑΑ⁹ για το διάστημα Ιανουάριος – Σεπτέμβριος του 2011, καθώς καταγράφηκαν καθαρά κέρδη σε σχέση με το προηγούμενο έτος που παρουσιάστηκαν ζημιές, ενώ συγχρόνως οι πωλήσεις σημείωσαν, έστω οριακή, άνοδο. (Εκθεση IOBE, 2011)

---

⁹ Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών

5. Μελέτη Επιλεγμένων Επιχειρήσεων του Κλάδου

5.1 Παρουσίαση Επιλεγμένων Επιχειρήσεων του Κλάδου

5.1.1 ΚΡΙ-ΚΡΙ Βιομηχανία Γάλακτος Α.Β.Ε.Ε.

i. Η Εταιρεία

Το 1954 ο Γεώργιος Τσινάβος ανοίγει στις Σέρρες ένα μικρό εργαστήριο ζαχαροπλαστικής, το οποίο παρασκεύαζε και πουλούσε παγωτά από πρόβειο γάλα και λοιπά γαλακτοκομικά προϊόντα.

Η Κρι Κρι, διαθέτοντας πλέον εμπειρία 62 ετών, συνεχίζει να παράγει προϊόντα όπως γιαούρτια, φρέσκο γάλα και παγωτά, στο υπερσύγχρονο εργοστάσιό της στις Σέρρες, διατηρώντας την ελληνική, όμως, παράδοση.

Όπως αναφέρει η εταιρεία «όλα τα προϊόντα Κρι Κρι αποτελούν αφετηρία για ένα ταξίδι πραγματικής απόλαυσης με μεγάλη ποικιλία γεύσεων που ταυτίζονται απόλυτα με τις ελληνικές γευστικές συνήθειες», ώστε να ικανοποιήσουν ακόμη και τον πλέον απαιτητικό καταναλωτή».

ii. Η Αποστολή

- Να αναδείξει τα αγαθά και τις αξίες του τόπου μας, παρέχοντας ευ ζην και απόλαυση
- Να ικανοποιήσει τις ανάγκες των καταναλωτών, των συνεργατών, των εργαζομένων και των μετόχων της, συνεισφέροντας ταυτόχρονα στην κοινωνία

iii. Σύντομη Ιστορική Εξέλιξη

- 1954: Ίδρυση ενός μικρού ζαχαροπλαστείου από τον Γ. Τσινάβο, το οποίο παράγει και διαθέτει παγωτά και είδη ζαχαροπλαστικής στην πόλη
- 1971: Τοποθέτηση της πρώτης αυτόματης γραμμής παραγωγής παγωτού
- 1987: Κατασκευή νέου εργοστασίου Κρι Κρι με παραγωγικές μονάδες γιαουρτιού και παγωτού
- 1991: Είσοδος στην αγορά γιαουρτιού. Ξεκινά η εξαγωγική δραστηριότητα της εταιρείας, με στόχο τη βαλκανική αγορά και συγκεκριμένα την Π.Γ.Δ.Μ.
- 2002: Η Κρι Κρι μπαίνει στην αγορά του φρέσκου γάλακτος
- 2003: Η εταιρεία εισάγεται στην Παράλληλη Αγορά του Χ.Α.Α. και ταυτόχρονα προβαίνει σε αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου
- 2014: Κατασκευή νέου υπερσύγχρονου εργοστασίου στο Νομό Σερρών

iv. Οι Εγκαταστάσεις

Στη Βόρεια Ελλάδα, και συγκεκριμένα στο μέσον της κοιλάδας του ποταμού Στρυμόνα, και απέχοντας μόλις 3 χιλιόμετρα από την πόλη των Σερρών βρίσκονται οι υπερσύγχρονες εγκαταστάσεις της Κρι Κρι, οι οποίες χωρίζονται σε δύο διαφορετικά εργοστάσια: α) το εργοστάσιο παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων και β) το εργοστάσιο παγωτών, και τα δύο εξοπλισμένα με τον πιο σύγχρονο μηχανολογικό εξοπλισμό.

Το εργοστάσιο παραγωγής γιαουρτιού αποτελείται από γραμμές παραγωγής πλήρως αυτοματοποιημένες, αυστηρώς απομονωμένες από εξωτερικές συνθήκες (για λόγους υγιεινής) και πλήρως ελεγχόμενες μέσω αυτόματων συστημάτων ανίχνευσης. Στο συγκεκριμένο εργοστάσιο παράγονται όλοι οι διαφορετικοί τύποι βιομηχανικού και παραδοσιακού γιαουρτιού. Καθημερινά, εξασφαλίζεται η ελάχιστη επεξεργασία του φρέσκου γάλακτος που συλλέγεται και διασφαλίζεται ότι εντός 24 ωρών «σφραγίζονται» όλες οι θρεπτικές ουσίες του μέσα στα κεσεδάκια γιαουρτιών.

Η Κρι Κρι διαθέτει αναγνωρισμένο εργαστήριο ποιοτικού ελέγχου, με άρτιο εξοπλισμό και εξειδικευμένο προσωπικό για τη διεξαγωγή των αυστηρών διαδικασιών ελέγχου. Απόδειξη, βέβαια, αποτελεί η πιστοποίηση της εταιρείας από αρμόδιους φορείς για Συστήματα Διασφάλισης Ποιότητας και Διαχείρισης Ασφάλειας Τροφίμων, τα οποία και εφαρμόζει ανελλιπώς καθημερινά σε όλες τις γραμμές παραγωγή, ώστε να διασφαλίζεται πλήρως η υγιεινή, η ασφάλεια και η ποιότητα των προϊόντων της εταιρείας. (<http://www.krikri.gr/>)

5.1.2 ΚΥΚΝΟΣ Ελληνική Εταιρεία Κονσερβών Α.Ε.

i. Η Εταιρεία

Το 1915 ιδρύεται η Ελληνική Εταιρεία Κονσερβών στο Ναύπλιο, με ιδρυτές τον Αθανάσιο Β. Παπαντωνίου, Μιχαήλ Δ. Μανουσάκη, Ιωάννη Γ. Δάρμο, Βασίλειο Α. Παπαντωνίου και Κωνσταντίνο Δ. Μανουσάκη.

Την εταιρεία διακρίνουν η παραγωγή ασφαλών προϊόντων υψηλής ποιότητας, η ανθρωποκεντρική φιλοσοφία, η αίσθηση εταιρικής ευθύνης και η καινοτομία.

Στο πρότυπο εργοστάσιό της στο νομό Ηλείας, παράγονται προϊόντα σύμφωνα με τα πιο αυστηρά διεθνή πρότυπα ποιότητας, έχοντας (όπως συνηθίζουν να λένε οι εργαζόμενοι) τον απόλυτο έλεγχο παραγωγής από το «χωράφι μέχρι το ράφι».

Μέσα, λοιπόν, από ένα πιστοποιημένο πρόγραμμα ολοκληρωμένης διαχείρισης γεωργίας με αυστηρές προδιαγραφές, εξασφαλίζεται ο απόλυτος έλεγχος της παραγωγής.

Τέλος, η Ελληνική Εταιρία Κονσερβών ΚΥΚΝΟΣ, απολαμβάνει ηγετική θέση στην ελληνική αγορά, καθώς τα προϊόντα της είναι τοποθετημένα σχεδόν σε όλα τα σημεία λιανικής πώλησης τροφίμων σε όλη τη χώρα. Ακόμα, η εταιρεία έχει και διεθνή παρουσία με εξαγωγική δραστηριότητα σε 15 χώρες.

ii. Η Αποστολή

Η «Ελληνική Εταιρία Κονσερβών Κύκνος Α.Ε.» γνωρίζει τη σημασία της ισορροπημένης διατροφής, καθώς και τη σχέση της διατροφής με την ποιότητα ζωής. Οι ολοένα και αυξανόμενες διατροφικές ανάγκες αποτελούν πρόκληση για την καθημερινή εξέλιξη της εταιρείας. Μέσα, λοιπόν, από τα προϊόντα της, η «ΚΥΚΝΟΣ», προσπαθεί να προσφέρει έναν υγιεινό τρόπο ζωής και διατροφικών συνηθειών, αλλά και να εξασφαλίσει ποικιλία, ποιότητα και γεύση.

iii. Σύντομη Ιστορική Εξέλιξη

- 1915: Συντάσσεται το καταστατικό της Ελληνικής Εταιρίας Κονσερβών στο Ναύπλιο. Αρχικά η παραγωγή γίνεται σε ένα μικρό συσκευαστήριο λαχανικών και τοματοπολτού στην Ασίνη Αργολίδας.
- 1928: Ιδρύεται το εργοστάσιο της εταιρείας στο Ναύπλιο. Στο εργοστάσιο αυτό η εταιρεία εγκαθιστά τους πρώτους ταχυσυμπυκνωτές χυμού ντομάτας για παραγωγή τοματοπολτού.
- 1950: Το εργοστάσιο του Ναυπλίου ανανεώνεται με νέα κτίρια, χτισμένα βάσει σχεδίων του αρχιτέκτονα Καλλικλή. Το νέο βιομηχανικό κτίριο αποτελεί σύμβολο για την εποχή.
- 1965: Παράγεται και διαθέτεται από την εταιρεία για πρώτη φορά στην Ελλάδα η σάλτσα ντομάτας κέτσαπ.
- 1970: Η εταιρεία αποκτά παγκόσμια εξαγωγική δραστηριότητα ενώ παράλληλα αποτελεί διακεκριμένο προμηθευτή τοματοπολτού παγκοσμίως σε διάσημες εταιρείες τροφίμων.
- 1999: Η εταιρεία πιστοποιείται σύμφωνα με τα πρότυπα ISO.

- 2002-2003: Η εταιρεία «ΚΥΚΝΟΣ Α.Ε.» μεταφέρει όλη την παραγωγική της δραστηριότητα στο εργοστάσιο του νομού Ηλείας, τον τόπο παραγωγής της πρώτης ύλης, τη ντομάτα.

iv. Οι Εγκαταστάσεις

Για να βρίσκεται το εργοστάσιο στον τόπο παραγωγής της πρώτης ύλης, το 2002 η εταιρεία μετέφερε όλη την παραγωγική της δραστηριότητα και το διανεμητικό της κέντρο στο χωριό Σαβάλια δίπλα στον εύφορο κάμπο του νομού Ηλείας. Το 2006, έγινε πλήρης ανακαίνιση του εργοστασίου, επέκταση των κτιριακών εγκαταστάσεων, ανανέωση του μηχανολογικού εξοπλισμού και δημιουργία νέων υπερσύγχρονων γραμμών παραγωγής.

Οι τομάτες που αποτελούν την πρώτη ύλη των προϊόντων της εταιρείας είναι πιστοποιημένες για ολοκληρωμένη διαχείριση γεωργίας σύμφωνα με το πρότυπο GLOBAL GAP, γεγονός το οποίο εγγυάται ότι δεν περιέχουν κατάλοιπα βλαβερών χημικών φυτοπροστατευτικών ουσιών (π.χ., φυτοφάρμακα, λιπάσματα).

Κανένα από τα προϊόντα της «ΚΥΚΝΟΣ» δεν περιέχει συντηρητικά, ενώ είναι όλα GMO και Gluten free πιστοποιημένα από αρμόδιους φορείς. Η διαδικασία παραγωγής, συσκευασίας και διανομής είναι εναρμονισμένη σύμφωνα με τα πρότυπα ISO 9001&HACCP/ISO 22000, BRC (Global Standard for Food Safety) και IFS (Food Standard for auditing quality and food safety of food products).

(<http://kyknoscanning.com/el/>)

5.1.3 ΛΟΥΞ Μαρλαφέκας Α.Β.Ε.Ε.

i. Η Εταιρεία

Στις αρχές της δεκαετίας του 1950, στη συμβολή των οδών Παντοκράτορος και Ηλείας, πίσω από τον ομώνυμο ιστορικό ναό που υπάρχει ακόμα και σήμερα στο κέντρο της παλιάς πόλης της Πάτρας, ο Παναγιώτης Μαρλαφέκας ιδρύει την εταιρεία «ΛΟΥΞ», μία μικρή οικογενειακή επιχείρηση, η οποία αρχικά παρήγαγε αναψυκτικά όπως πορτοκαλάδα, λεμονάδα και γκαζόζα.

Οι διαδικασίες παραγωγής ήταν φυσικά «αρχέγονες», καθώς η εμφιάλωση των αναψυκτικών και η τοποθέτηση των ετικετών γινόταν με τα χέρια. Και με αντίστοιχες, για την εποχή, μεθόδους, γινόταν και η διανομή (με κάρα).

Στην Αχαϊκή πρωτεύουσα λειτουργούσαν τότε άλλες 11 αναλόγου μεγέθους ανταγωνιστικές επιχειρήσεις. Ο μοναδικός τρόπος για να ξεχωρίσει κάποια επιχείρηση από τις υπόλοιπες ήταν να επιλέξει τα καλύτερα υλικά και να δημιουργήσει μοναδικές συνταγές, με την ελπίδα να τα προτιμήσει ο Πατρινός καταναλωτής. Ο συνδυασμός ανώτερης ποιότητας και ξεχωριστής γεύσης λειτούργησε στην πράξη. Σύντομα, οι πορτοκαλάδες, οι λεμονάδες και οι γκαζόζες «ΛΟΥΞ» έγιναν τα αγαπημένα αναψυκτικά των Πατρινών.

Σήμερα, οι εξαγωγές αγγίζουν το 5% του συνολικού τζίρου της εταιρείας, με αξιοσημείωτες πωλήσεις σε Γερμανία, Καναδά, Η.Π.Α., Ιταλία, Αυστραλία, Κύπρο, Κίνα, Ηνωμένο Βασίλειο, Σκωτία, Ισραήλ, Μάλτα, Παναμά, Ελβετία, Ρουμανία, Κορέα, Αλβανία, Κατάρ, Ντουμπάι, Βέλγιο και Ολλανδία.

Επιπλέον, για τα προϊόντα της εταιρείας έχει εκδηλωθεί ενδιαφέρον και από την αγορά της ευρύτερης περιοχής της Μέσης Ανατολής, της Κεντρικής και Νοτίου Αφρικής και της Βόρειας Ευρώπης.

Στόχος της εταιρείας ΛΟΥΞ για την προσεχή 5ετία είναι οι εξαγωγές να αποτελούν το 10% του κύκλου εργασιών της.

ii. Η Αποστολή

Σήμερα η «ΛΟΥΞ» είναι η μόνη ελληνική εταιρεία παραγωγής και διανομής αναψυκτικών και χυμών με πλήρως καθιερωμένη διαδικασία παραγωγής. Αυτό σημαίνει ολικός και απόλυτος έλεγχος της ποιότητας: από τη συγκομιδή και τη διαλογή της πρώτης ύλης, μέχρι την εμφιάλωση και την τοποθέτηση στα σημεία πώλησης. Αποστολή, λοιπόν, της εταιρείας είναι η παραγωγή και διάθεση ποιοτικών προϊόντων μη αλκοολούχων ποτών στην αγορά.

iii. Σύντομη Ιστορική Εξέλιξη

Στις αρχές της δεκαετίας του 1970, η εταιρεία «ΛΟΥΞ» απασχολούσε 10 εργαζομένους, ενώ η παραγωγή άγγιζε τα 100 κιβώτια την ημέρα. Βέβαια, η μικρή αυτή επιχείρηση στην οδό Παντοκράτορος δεν μπορούσε πλέον να καλύψει τις ανάγκες της ζήτησης που είχαν δημιουργηθεί στην αγορά. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την άφιξη πολλών μεγάλων πολυεθνικών στην Ελλάδα από το 1967, κατέστησαν επιτακτική την ανάγκη για μετεγκατάσταση της εταιρείας σε άλλο χώρο.

Τότε, το 1972, ο Παναγιώτης Μαρλαφέκας πήρε την απόφαση να μεταφέρει το εργοστάσιο σε ιδιόκτητες, μεγαλύτερες και πιο σύγχρονες εγκαταστάσεις.

Τέλος, από το Νοέμβριο του 2008, με σκοπό τη μείωση του κόστους μεταφορών, αλλά και του χρόνου παράδοσης, η ΛΟΥΞ Α.Β.Ε.Ε. δημιούργησε ένα νέο, άρτια εξοπλισμένο κέντρο logistics στην Αττική.

iv. Οι Εγκαταστάσεις

Η πρώτη μονάδα αποτελεί το εργοστάσιο παραγωγής στο Κεφαλόβρυσο Ιωαννίνων. Στο εργοστάσιο αυτό παράγονται με υπερσύγχρονα μηχανήματα, με πλήρως αυτοματοποιημένες διαδικασίες και με προηγμένες διεθνείς μεθόδους όλα τα προϊόντα ΛΟΥΞ.

Με κύριο συστατικό το εξαιρετικής ποιότητας νερό του Κεφαλόβρυσου, με την προσθήκη φυσικών χυμών φρούτων και επιλεγμένων πρώτων υλών τα αναψυκτικά ΛΟΥΞ ξεχωρίζουν για την ποιότητα και την αγνότητα που προσφέρουν. Η παραγωγή των προϊόντων ΛΟΥΞ είναι πιστοποιημένη με ISO 9001:2008 και ISO 22000:2005.

Η δεύτερη μονάδα, η οποία αποτελεί και το κέντρο διανομής, βρίσκεται στην περιοχή Σαραβάλι Αχαΐας. Από τη μονάδα αυτή ξεκινούν για να φτάσουν στον προορισμό τους πάνω από 60 εκατ. συσκευασίες.

Η Τρίτη μονάδα παραγωγής βρίσκεται στο Αίγιο Αχαΐας. Το συγκεκριμένο εργοστάσιο είναι εξοπλισμένο με μηχανήματα τελευταίας τεχνολογίας και με απόλυτα αυτοματοποιημένες διαδικασίες, ενώ παράγονται οι συσκευασίες PET (οι εμβληματικές πλαστικές φιάλες, με το χαρακτηριστικό σχήμα και την ανάγλυφη επιφάνεια, εμπνευσμένη από το φλοιό του πορτοκαλιού). Και εδώ ο ποιοτικός έλεγχος είναι απόλυτος. Ξεκινά από τη διαλογή της πρώτης ύλης – ώστε να διασφαλίζεται το γεγονός ότι προέρχεται από πρωτογενή υλικά και όχι από ανακυκλωμένα – και συνεχίζεται διαρκώς, μέχρι το τελευταίο στάδιο της παραγωγής. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται η παραγωγή συσκευασιών υψηλής ποιότητας, που εξασφαλίζουν μεγάλη διάρκεια ζωής και άριστη διατήρηση του προϊόντος.

(<http://www.loux.gr/>)

5.1.4 Ηπειρώτικη Βιομηχανία Εμφιαλώσεων "ΒΙΚΟΣ" Α.Ε.

i. Η Εταιρεία

Η «Ηπειρωτική Βιομηχανία Εμφιαλώσεων Α.Ε. (ΒΙΚΟΣ Α.Ε.)» είναι μία οικογενειακή επιχείρηση, με έτος ίδρυσης το 1990 και αποτελεί μια από τις

πλέον γνωστές και καταξιωμένες εταιρείες στο χώρο των εμφιαλωμένων νερών. Πρόκειται, λοιπόν, για μια αμιγώς ελληνική εταιρεία, η οποία ξεκίνησε την παραγωγική της δραστηριότητα με τις εμφιαλώσεις, από την ομώνυμη πηγή, του φυσικού μεταλλικού νερού Βίκος, το οποίο και διαθέτει από το 1992 τόσο στην ελληνική αλλά και στην ξένη αγορά, ενώ παράλληλα αποτελεί και το βασικό προμηθευτή των μεγαλύτερων αλυσίδων σουπερμάρκετ.

Τα φυσικά μεταλλικά νερά «ΒΙΚΟΣ» και «ΖΑΓΟΡΟΧΩΡΙΑ» εμφιαλώνονται από την εταιρεία στις ομώνυμες πηγές, στα εργοστάσια Περιβλέπτου και Καλπακίου αντίστοιχα, με υπερσύγχρονα μηχανήματα, χωρίς κάποια παρέμβαση από ανθρώπινο χέρι και χωρίς να υφίστανται κάποια επεξεργασία σε όλη τη διαδικασία, από τη στιγμή της άντλησης έως και τη διάθεση των προϊόντων στα σημεία πώλησης. Επίσης, το 2014, και ως αποτέλεσμα δύο ετών εντατικής έρευνας και ανάπτυξης, η εταιρεία εισέρχεται στην αγορά των αναψυκτικών, διαθέτοντας έτσι στην αγορά 8 διαφορετικές γεύσεις και δημιουργώντας, ταυτόχρονα, μια νέα κατηγορία προϊόντων, τα Φυσικά Μεταλλικά Αναψυκτικά «ΒΙΚΟΣ».

ii. Η Αποστολή

Αποστολή της εταιρείας ΒΙΚΟΣ Α.Ε. είναι να φέρει το νερό κοντά στους καταναλωτές. Πιο κοντά σε όλους τους πελάτες της που έχουν ανάγκη από αυτήν την πολύτιμη πηγή ζωής. Καθημερινά, στη ΒΙΚΟΣ Α.Ε., σχεδιάζονται, επιλέγονται και εκτελούνται όλες οι δραστηριότητες με τον απόλυτο σεβασμό που απαιτεί μια τέτοια πηγή ζωής.

Πιο συγκεκριμένα στόχος της εταιρείας είναι να ικανοποιήσει:

- A. Την απαίτηση, από την πλευρά του καταναλωτή, για συνεχή διατήρηση της υψηλής ποιότητας των προϊόντων. Η απαίτηση αυτή δημιουργεί τη δέσμευση της επιχείρησης για την επίτευξη και διατήρηση της επιθυμητής και υποσχόμενης ποιότητας. Η πραγματοποίηση αυτού του στόχου συνδέεται με τη σχεδιασμένη και αποτελεσματική αξιοποίηση των ανθρώπινων, τεχνολογικών και υλικών πηγών που βρίσκονται στη διάθεση της επιχείρησης, τις οποίες δεσμεύεται να παρέχει συνεχώς, στο βαθμό που απαιτείται.

B. Τις ανάγκες και τις απαιτήσεις των συνεργατών της. Από την πλευρά του πελάτη υπάρχει και πρέπει να ικανοποιηθεί πλήρως, η ανάγκη για εμπιστοσύνη στην ικανότητα της επιχείρησης να παρέχει την επιθυμητή ποιότητα και τις ποσότητες που ζητούνται, στους χρόνους που συμφωνούνται.

iii. Σύντομη Ιστορική Εξέλιξη

- 1990: Δίνεται η έγκριση για την εμφιάλωση του νερού από την πηγή ΒΙΚΟΣ και αρχίζει η κατασκευή των εγκαταστάσεων.
- 1996: Το νερό «ΒΙΚΟΣ» αναγνωρίζεται σαν Φυσικό Μεταλλικό Νερό.
- 1998: Εγκατάσταση της δεύτερης πλήρους γραμμής παραγωγής και επέκταση των κτιριακών εγκαταστάσεων στο εργοστάσιο Περιβλέπτου Μαγνησίας.
- 2004: Εγκατάσταση πλήρους γραμμής παραγωγής για την εμφιάλωση απλού και ανθρακούχου φυσικού μεταλλικού νερού σε γυάλινες φιάλες μίας χρήσεως.
- 2005: Κατασκευή του νέου εργοστασίου παραγωγής νερών και αναψυκτικών στο Καλπάκι Ιωαννίνων. Η επένδυση ανήλθε στο συνολικό ποσό των € 12,7 εκατ. για τις κτιριακές εγκαταστάσεις και την εγκατάσταση πλήρους γραμμής παραγωγής νερών και αναψυκτικών.
- 2007: Σχεδιασμός των νέων μεγάλων φιαλών 5 και 10 λίτρων για χρήση σε ψύκτες.
- 2011: Η εταιρεία διευρύνει τη γκάμα των προϊόντων της λανσάροντας τη σειρά ΒΙΚΟΣ Cool-Tea.

iv. Οι Εγκαταστάσεις

Η εταιρεία «ΒΙΚΟΣ Α.Ε.» διαθέτει δύο εργοστάσια για την παραγωγή φυσικών μεταλλικών νερών, επιτραπέζιων νερών και αναψυκτικών στα Ζαγοροχώρια Ιωαννίνων και ένα εργοστάσιο πλαστικών στη ΒΙ.ΠΕ.¹⁰ Ιωαννίνων, τα οποία καλύπτουν στο σύνολό τους επιφάνεια 51.200m² σε ιδιόκτητες εκτάσεις 176 στρεμμάτων.

Στις εγκαταστάσεις αυτές στεγάζονται 9 σύγχρονες γραμμές παραγωγής, αποθηκευτικοί χώροι, γραφεία διοικητικών υπηρεσιών καθώς και δύο

¹⁰ Βιομηχανική Περιοχή

εσωτερικά εργαστήρια για τον έλεγχο ποιότητας (πλήρως εξοπλισμένα μικροβιολογικά εργαστήρια).

- 1) Το εργοστάσιο παραγωγής του φυσικού μεταλλικού νερού «ΒΙΚΟΣ» στην Περιβλεπτο Ιωαννίνων αποτελεί το πρώτο υποκατάστημα της εταιρείας. Βρίσκεται σε ιδιόκτητη έκταση 45 στρεμμάτων στην περιοχή των Ζαγοροχωρίων και διαθέτει κτιριακές εγκαταστάσεις συνολικού εμβαδού $21.500m^2$. Στην έκταση αυτή βρίσκεται η ομώνυμη πηγή «ΒΙΚΟΣ» και η πηγή επιτραπέζιου νερού «ΣΕΠΕΤΑ». Οι κτιριακές εγκαταστάσεις περιλαμβάνουν χώρους παραγωγής και αποθήκευσης καθώς και χώρους γραφείων για τις διοικητικές υπηρεσίες. Οι εγκαταστάσεις εμφιάλωσης - τυποποίησης - συσκευασίας είναι καθετοποιημένες και αυτοματοποιημένες: παραγωγή φιαλών PET – εμφιάλωση - εγκιβωτισμός - παλετοποίηση. Στο εργοστάσιο της Περιβλέπτου λειτουργούν 7 συνολικά γραμμές παραγωγής και εμφιάλωσης με συνολική δυναμικότητα παραγωγής που ξεπερνά τις 1.190 εκατ. φιάλες το χρόνο.
- 2) Η μονάδα παραγωγής του φυσικού μεταλλικού νερού «ΖΑΓΟΡΟΧΩΡΙΑ» στο Καλπάκι του νομού Ιωαννίνων αποτελεί το δεύτερο υποκατάστημα της εταιρείας. Βρίσκεται σε ιδιόκτητη έκταση 69 στρεμμάτων και διαθέτει κτιριακές εγκαταστάσεις συνολικής επιφάνειας $19.000m^2$. στις εγκαταστάσεις αυτές στεγάζονται δύο γραμμές παραγωγής και εμφιάλωσης νερών και αναψυκτικών.
- 3) Τέλος, η PETCOM Plastics είναι μία εταιρεία που παράγει εξειδικευμένα πλαστικά, η οποία ιδρύθηκε το 1999, με συνεχή εξέλιξη και ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της. Το συγκεκριμένο εργοστάσιο βρίσκεται στη ΒΙ.ΠΕ. Ιωαννίνων, σε ένα συγκρότημα κτιρίων συνολικής επιφάνειας $10.700m^2$ και το οποίο είναι εξοπλισμένο με μηχανές injection (έγχυσης) σε δύο χώρους παραγωγής.

(<http://www.vikoswater.gr/>)

5.1.4 Οικογένεια ΣΤΕΡΓΙΟΥ Α.Ε.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΣΤΕΡΓΙΟΥ

Διαλεκτές συνταγές από καλή οικογένεια

i. Η Εταιρεία

Με σταθερά βήματα από το 1965 η εταιρεία «Οικογένεια Στεργίου Α.Ε.», ξεκινώντας από ένα μικρό εργαστήριο στη Νέα Φιλαδέλφεια, αναπτύσσεται καθημερινώς με στόχο να φέρει πιο κοντά στον καταναλωτή τις γευστικές της προτάσεις. Στα 50 αυτά χρόνια, λοιπόν, η εταιρεία δημιούργησε προϊόντα και σχεδιάστηκαν διαδικασίες, που να ανταποκρίνονται όσο το δυνατόν καλύτερα στις υψηλές απαιτήσεις των πελατών της.

Η εταιρεία είναι οργανωμένη, σύμφωνα πάντα με τις σύγχρονες απαιτήσεις της αγοράς, έτσι ώστε να ανταποκρίνεται και στις πιο δύσκολες και απρόβλεπτες συνθήκες. Η σημαντική εμπειρία των στελεχών της, τόσο στον τομέα της έρευνας και παραγωγής όσο και στον τομέα των δικτύων πωλήσεων και διανομών, εξασφαλίζει την ανοδική πορεία της επιχείρησης.

ii. Η Αποστολή

- Διατήρηση της ηγετικής της θέσης σε ανοιχτές, κλειστές αγορές και χώρους μαζικής εστίασης.
- Επέκταση του δικτύου διάθεσης των προϊόντων της πανελλαδικώς.
- Ανάδειξη του ανθρώπινου δυναμικού της εταιρείας μέσα από τις καθημερινές του δραστηριότητες.
- Διατήρηση της υψηλής παρεχόμενης ποιότητας των προϊόντων και των υπηρεσιών που παρέχει η εταιρεία.
- Διατήρηση των οικονομιών κλίμακας για την επίτευξη χαμηλών τιμών.
- Συνέπεια και εξυπηρέτηση σύμφωνα με τις ανάγκες των καταναλωτών.

iii. Σύντομη Ιστορική Εξέλιξη

- 1965: Ίδρυση της εταιρείας «ΑΦΟΙ ΣΤΕΡΓΙΟΥ» με έδρα τη Νέα Φιλαδέλφεια.
- 1974: Μετασχηματισμός σε νέα εταιρική μορφή, με επωνυμία «Ε. & Κ. ΣΤΕΡΓΙΟΥ & ΣΙΑ Ο.Ε.»
- 1985: Επέκταση παραγωγικής δραστηριότητας στη Μεταμόρφωση Αττικής σε ιδιόκτητο χώρο $4.000m^2$.
- 1989: Λειτουργία καταστήματος λιανικής πώλησης στη Μεταμόρφωση Αττικής.
- 1991: Μεταφορά της πρώτης παραγωγικής μονάδας της Νέας Φιλαδέλφειας σε νέες ιδιόκτητες εγκαταστάσεις $3.000m^2$.
- 1998: Επέκταση του δικτύου πωλήσεων στην ευρύτερη αγορά.
- 2000: Λειτουργία θυγατρικής εταιρείας με επωνυμία «ΔΙΑΝΟΜΕΣ ΣΤΕΡΓΙΟΥ Α.Ε.»
- 2003: Πανελλαδική κάλυψη των κυριότερων αλυσίδων σουπερμάρκετ.
- 2012: Λειτουργία καταστήματος λιανικής πώλησης στην Κηφισιά.

iv. Οι Εγκαταστάσεις

Οι εγκαταστάσεις της εταιρείας ξεπερνούν τα $26.000m^2$, μοιρασμένα σε τέσσερις νέες κτιριακές μονάδες, άρτια εξοπλισμένες με γραμμές παραγωγής σύγχρονης τεχνολογίας. Η εταιρεία χρησιμοποιεί τις παρακάτω εγκαταστάσεις:

- Τριώροφο κτίριο στη Μεταμόρφωση Αττικής συνολικής επιφάνειας $4.000m^2$ που χρησιμοποιείται για την παραγωγική διαδικασία, με υπόγεια αποθήκη και γραφεία
- Τριώροφο κτίριο στη Νέα Φιλαδέλφεια συνολικών παραγωγικών εγκαταστάσεων $2.000m^2$.
- Παραγωγικές εγκαταστάσεις στο Τατόι Αττικής, με κολλημένη στεγάσιμη επιφάνεια $8.000m^2$, όπου και λειτουργεί ένα από τα πιο σύγχρονα εργοστάσια παραγωγής φρέσκων προϊόντων στην Ευρώπη.
- Ισόγειο κατάστημα λιανικής πώλησης προϊόντων στην Κηφισιά.

Τα μηχανήματα και οι συσκευές που επιλέγονται για τις αυτοματοποιημένες γραμμές παραγωγής, πληρούν όλες τις προϋποθέσεις για διασφάλιση της ποιότητας και για βελτίωση του τελικού προϊόντος.

Για τη συνεχή ροή της παραγωγικής διαδικασίας, η εταιρεία έχει εγκαταστήσει αυτόνομες μονάδες παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος. Ταυτόχρονα, για την προστασία του περιβάλλοντος διαθέτει υπερσύγχρονα συστήματα βιολογικού καθαρισμού των αποβλήτων, καθώς και οτιδήποτε άλλο διαθέτει η σύγχρονη τεχνολογία για το μηδενισμό των εκπεμπόμενων ρύπων.

(<http://www.stergiou.gr/>)

6. ΒΑΣΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ

6.1 Ενεργητικό

Το Ενεργητικό μιας επιχείρησης αποτελεί το σύνολο των περιουσιακών της στοιχείων σε δεδομένη χρονική στιγμή και αποτιμάται σε χρηματικές αξίες. Για να χαρακτηριστεί ένα περιουσιακό στοιχείο ως στοιχείο του ενεργητικού θα πρέπει να πληρούνται οι εξής προϋποθέσεις:

- a) Το περιουσιακό στοιχείο θα πρέπει να είναι αγαθό που να ικανοποιεί οικονομικές ανάγκες
- b) Το οικονομικό αγαθό θα πρέπει να ανήκει στην κυριότητα της επιχείρησης
- c) Η επιχείρηση θα πρέπει να προσδοκά μελλοντικά οικονομικά οφέλη, δηλαδή τη δυνατότητα που έχει το περιουσιακό στοιχείο να συμβάλλει στην παραγωγή νέων στοιχείων
- d) Να υπάρχει αντικειμενική αποτίμηση του περιουσιακού στοιχείου σε χρηματικές αξίες (Ζώης Κ., Γαρουφάλης Κ., 2008)

Το ενεργητικό περιλαμβάνει τις εξής βασικές κατηγορίες:

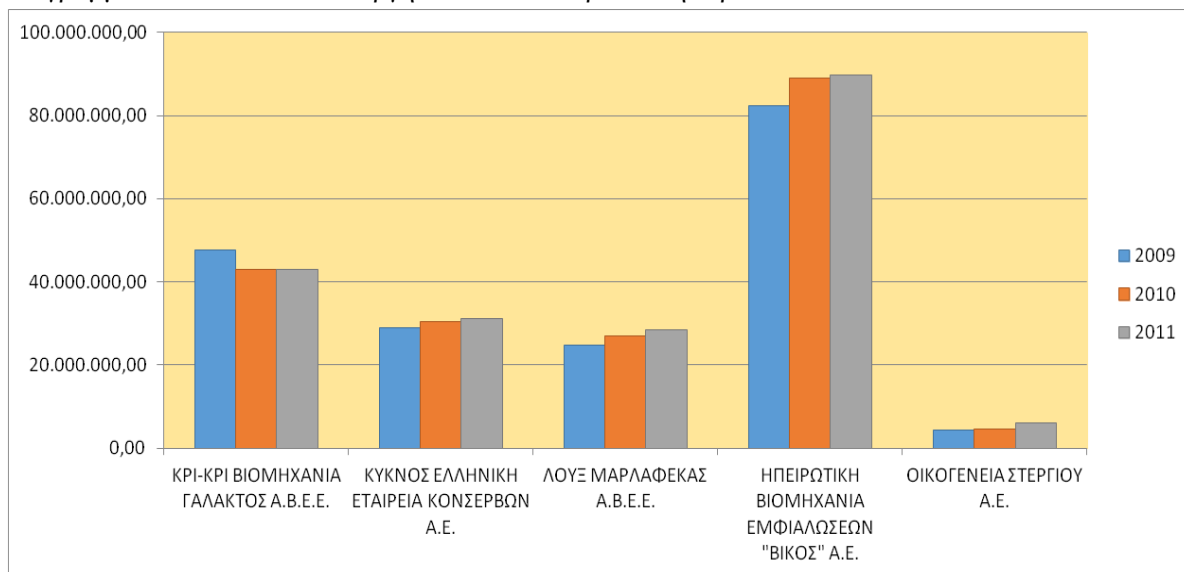
- 1) Οφειλόμενο κεφάλαιο.
- 2) Έξοδα εγκατάστασης
- 3) Πάγιο ενεργητικό
  - Ασώματες ακινητοποιήσεις
  - Ενσώματες ακινητοποιήσεις
  - Συμμετοχές και λοιπές μακροχρόνιες απαιτήσεις
- 4) Κυκλοφορούν ενεργητικό
  - Αποθέματα
  - Απαιτήσεις
  - Χρεόγραφα
  - Διαθέσιμο
- 5) Μεταβατικοί λογαριασμοί ενεργητικού

i. Η Τριετία 2009-2011

Το σύνολο του ενεργητικού της κάθε εταιρείας φαίνεται να έχει αυξηθεί μέσα στην τριετία 2009-2011. Εξάριση αποτελεί το σύνολο του ενεργητικού της γαλακτοβιομηχανίας Κρι Κρι, στην οποία παρουσιάζεται πτώση 10% το 2010

σε σχέση με το 2009 και ελάχιστη άνοδος το 2011 σε σχέση με το 2010. Πιο συγκεκριμένα, για την εταιρεία ΚΥΚΝΟΣ Α.Ε. αύξησε το ενεργητικό της κατά 7,6%, για την ΛΟΥΞ Α.Β.Ε.Ε. αύξηση κατά 13%, η ΒΙΚΟΣ Α.Ε. κατά 8,3% και τη μεγαλύτερη αύξηση του ενεργητικού της σημείωσε η εταιρεία ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΣΤΕΡΓΙΟΥ, η οποία αύξησε το ενεργητικό της κατά 27% το 2011 σε σχέση με το 2009.

Διάγραμμα 6.1: Το σύνολο Ενεργητικού των εταιρειών την τριετία 2009-2011

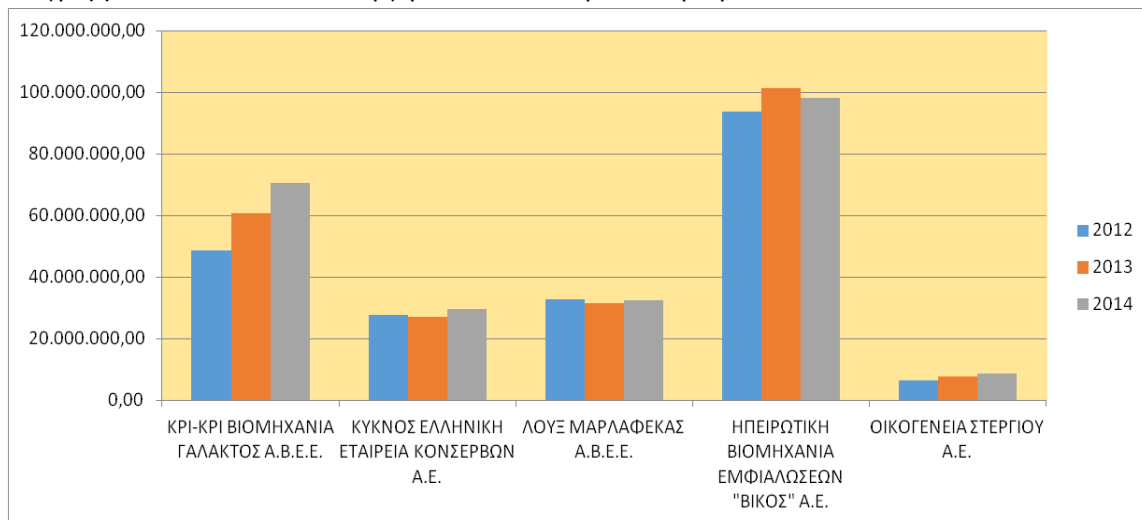

Αυτή, λοιπόν, η φαινομενική αύξηση του συνόλου των ενεργητικών των συγκεκριμένων υπό έρευνας εταιρειών (πλην της Κρι Κρι Α.Β.Ε.Ε.) υποδηλώνει πως το 2011 υπήρξε χρονιά μετά την κρίση για αύξηση των περιουσιακών στοιχείων των επιχειρήσεων, στοιχεία τα οποία οι επιχειρήσεις σκοπεύουν να εκμεταλλευτούν για οικονομικό όφελος.

ii. Η Τριετία 2012-2014

Όσον αφορά το σύνολο του ενεργητικού των εταιρειών για την τριετία 2012-2014, παρατηρείται επίσης αύξηση, εκτός από την εταιρεία αναψυκτικών ΛΟΥΞ Α.Β.Ε.Ε. όπου και παρατηρείται αμυδρή μείωση του ενεργητικού κατά 1 ποσοστιαία μονάδα το 2014 σε σχέση με το 2012. Πιο αναλυτικά, για την Κρι Κρι, η οποία είχε σημειώσει μείωση του ενεργητικού της την προηγούμενη τριετία, έχουμε αύξηση του ενεργητικού κατά 31% το 2014 σε σχέση με το 2012 (η μεγαλύτερη αύξηση ενεργητικού για την συγκεκριμένη χρονική περίοδο), για την ΚΥΚΝΟΣ Α.Ε. αύξηση 6,4%, για την ΒΙΚΟΣ Α.Ε. αύξηση 4,6% και για την ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΣΤΕΡΓΙΟΥ αύξηση 24,6%.

Διάγραμμα 6.2: Το σύνολο Ενεργητικού των εταιρειών την τριετία 2012-2014

Παρατηρείται, λοιπόν, σχετικά μεγαλύτερη αύξηση του ενεργητικού των εξεταζόμενων επιχειρήσεων σε σχέση με την προηγούμενη τριετία. Αυτό σημαίνει ότι οι επιχειρήσεις αρχίζουν σιγά - σιγά να ξεπερνούν τις δυσκολίες της οικονομικής κρίσης που είχε ξεσπάσει το 2007 και να επεκτείνουν το ενεργητικό τους.

6.2 Κύκλος Εργασιών (Πωλήσεις)

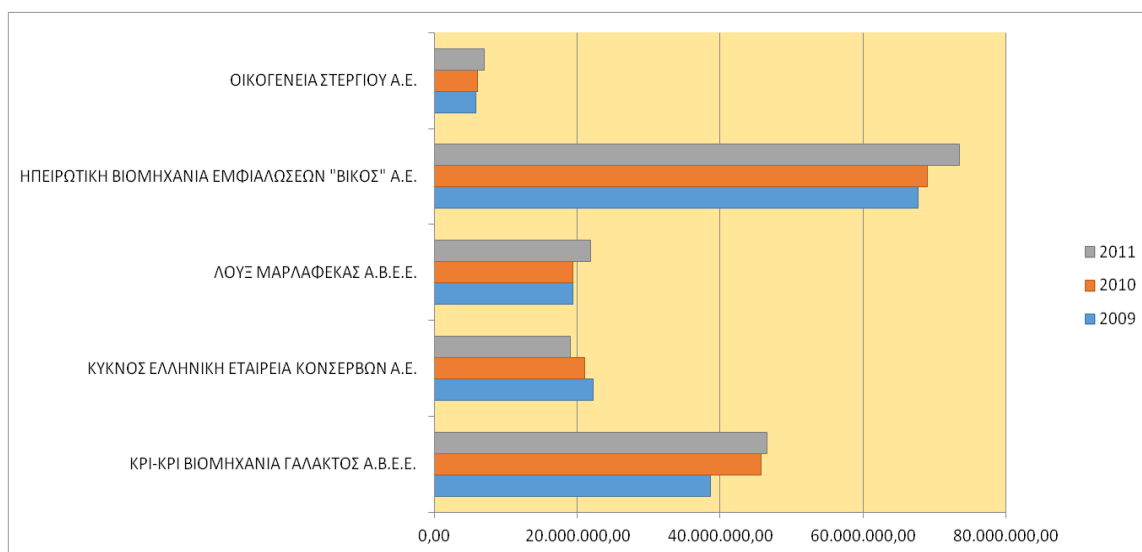
Ο λογαριασμός των αποτελεσμάτων χρήσης είναι σχεδιασμένος έτσι ώστε να παρουσιάζει τις λειτουργικές δραστηριότητες της επιχείρησης σε αριθμητική μορφή. Φανερώνει, ακόμα, την αξία των αγαθών ή υπηρεσιών που πωλήθηκαν από την επιχείρηση σε συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Το μέγεθος αυτό καλείται «κύκλος εργασιών» ή αλλιώς πωλήσεις ή έσοδα¹¹.

i. Η Τριετία 2009-2011

Σχετικά με τον κύκλο εργασιών των επιλεγμένων επιχειρήσεων του κλάδου τροφίμων και ποτών, παρατηρείται μια άνοδος στις πωλήσεις, εκτός από την ΚΥΚΝΟΣ Α.Ε. η οποία σημείωσε σημαντική μείωση του κύκλου εργασιών της το 2010 και το 2011 σε ποσοστό 6% και 16,9% αντίστοιχα (σε σύγκριση με το 2009). Αναλυτικότερα, οι επιχειρήσεις του δείγματος που αύξησαν τις πωλήσεις τους το 2011 σε σχέση με το 2009 είναι: η Κρι Κρι με ποσοστό 17%, η Λουξ με 11,3%, η Βίκος με 7,8% και η Στεργίου με 16,8%.

¹¹ Πηγή: <https://www.taxheaven.gr/>

Διάγραμμα 6.3: Ο κύκλος εργασιών των εταιρειών την τριετία 2009-2011

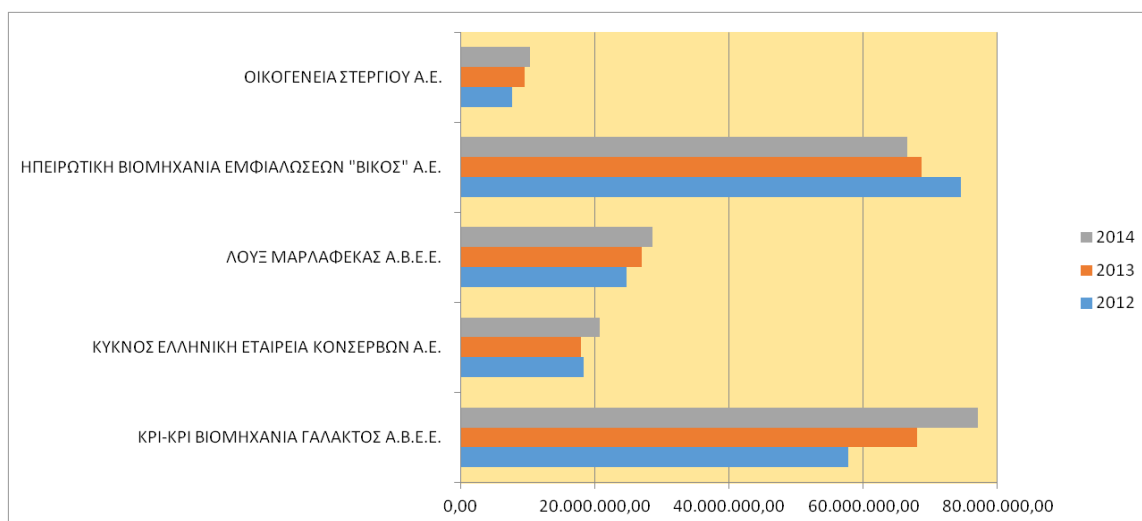

Παρατηρούμε, λοιπόν, πως το 2011 υπήρξε προσοδοφόρα χρονιά για τις επιχειρήσεις, οι οποίες αρχίζουν να ανακάμπτουν μετά το πέρας της οικονομικής κρίσης, καθώς οι 4 από τις 5 παρουσίασαν ιδιαίτερη αύξηση εσόδων. Βέβαια, αποδείχθηκε μη κερδοφόρα για την «Κύκνος», η οποία φαίνεται να έχει «χάσει» πάνω από €3 εκατ. σε σχέση με το 2009. Χάσιμο το οποίο μπορεί να οφείλεται σε ανταγωνιστικά, φθηνότερα, προϊόντα στην αγορά.

ii. Η Τριετία 2012-2014

Για την τριετία 2012-2014, παρατηρούμε, επίσης, μία αύξηση στον κύκλο εργασιών των εταιρειών. Βέβαια, στη συγκεκριμένη χρονική περίοδο σημειώνεται σημαντική πτώση των εσόδων της εταιρείας εμφιαλώσεων «Βίκος» της τάξης του 12,1% το 2014 σε σχέση με το 2012 και 1,8% σε σχέση με το 2009. Πιο συγκεκριμένα, αύξηση κερδοφορίας παρουσίασαν το 2014 σε σχέση με το 2012 η γαλακτοβιομηχανία Κρι Κρι με ποσοστό ύψους 25 ποσοστιαίων μονάδων, η Ελληνική Εταιρεία Κονσερβών Κύκνος με ποσοστό 11,3%, η εταιρεία παραγωγής μη αλκοολούχων ποτών Λουξ με ποσοστό 13,4% και η Στεργίου Α.Ε. με ποσοστό ρεκόρ 25,6%, αυξάνοντας τα καθαρά κέρδη της κατά περίπου €3 εκατ., και σχεδόν διπλασιάζοντας την κερδοφορία της σε σχέση με το 2009.

Διάγραμμα 6.4: Ο κύκλος εργασιών των εταιρειών την τριετία 2012-2014

Όπως παρατηρούμε, οι περισσότερες εταιρείες έχουν ανακάμψει από της συνέπειες της οικονομικής κρίσης και συνεχίζουν να αυξάνουν τα έσοδά τους τόσο την τριετία 2009-2011 όσο και την τριετία 2012-2014. Αν και, όμως, η Ηπειρωτική Βιομηχανία Εμφιαλώσεων «ΒΙΚΟΣ» είχε πτώση του κύκλου εργασιών της παραμένει μία από τις πιο κερδοφόρες επιχειρήσεις του κλάδου με πωλήσεις που άγγιξαν το 2014 τα €66,55 εκατ.

6.3 Κέρδη Προ Τόκων, Φόρων και Απόσβεσης (EBITDA)

Το EBITDA (Earnings Before Interest, Tax, Depreciation, and Amortization) είναι τα κέρδη της επιχείρησης πριν αφαιρεθούν τόκοι, φόροι, και απόσβεση.

Το κέρδος και κόστος μιας επιχείρησης υπολογίζονται ως εξής:

- Έσοδα – Κόστος πωλήσεων = Μικτό κέρδος
- Μικτό κέρδος – Κόστος λειτουργίας = EBITDA
- EBITDA – Φόρους – Τόκους – Απόσβεση = Λειτουργικό Κέρδος

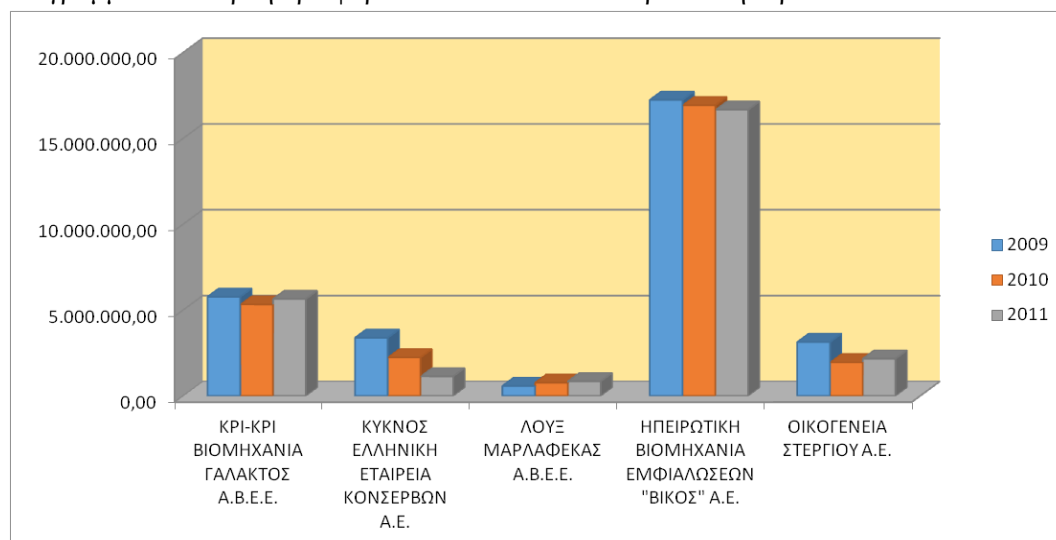
Το EBITDA χρησιμοποιείται από οικονομικούς αναλυτές και επενδυτές χρηματιστηρίου για να καθορίσουν την ανάπτυξη και το πραγματικό κέρδος των επιχειρήσεων. Οι επιχειρήσεις που είναι εισηγμένες σε χρηματιστήρια είναι υποχρεωμένες να δημοσιεύουν τα οικονομικά τους στοιχεία, όπως το EBITDA, και

επομένως στο διαδίκτυο εύκολα βρίσκουμε το EBITDA πολλών μεγάλων επιχειρήσεων¹².

i. Η Τριετία 2009-2011

Σχετικά με τα κέρδη της επιχείρησης πριν από αυτά αφαιρεθούν οι τόκοι, οι φόροι και οι αποσβέσεις, οι επιχειρήσεις αυτές, για την περίοδο 2009-2011, φαίνεται να έχουν ζημία στα μικτά τους κέρδη. Εξαιρέση αποτελεί η βιομηχανία αναψυκτικών ΛΟΥΞ, η οποία και αύξησε τα κέρδη αυτά το 2011 κατά 31,4% σε σχέση με το 2009. Συγκεκριμένα, η Κρι Κρι είχε για το 2011 αμελητέα ζημία της τάξεως του 2,3% σε σύγκριση με το 2009, η Κύκνος με σημαντική μείωση, ρεκόρ για τα δεδομένα, ύψους σχεδόν 200%, η Βίκος με 3,4% και η Στεργίου με 44,9%.

Διάγραμμα 6.5: Κέρδη προ φόρων και τόκων των εταιρειών την τριετία 2009-2011

Αυτό, λογικά, οφείλεται στο γεγονός ότι, για το σύνολο σχεδόν των εξεταζόμενων επιχειρήσεων, με το πέρας των χρόνων έχουν αυξηθεί τα λειτουργικά έξοδα των επιχειρήσεων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, λοιπόν, τη μείωση του μικτού κέρδους των επιχειρήσεων, οι οποίες σημειώνουν ζημίες στα κέρδη αυτά.

ii. Η Τριετία 2012-2014

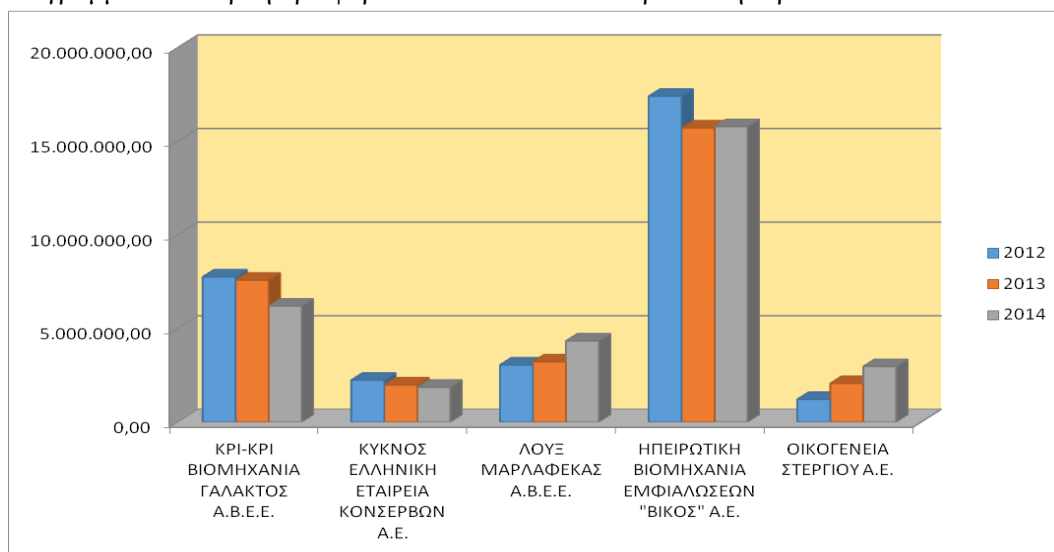
Σχετικά, τώρα, για τη χρονική περίοδο 2012-2014, η σχετική πτώση του EBITDA για τις υπό εξέταση εταιρείες συνεχίζεται, εκτός, βέβαια από τη Λουξ, η οποία συνεχίζει και αυτήν την περίοδο να σημειώνει αύξηση των κερδών προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων, με ποσοστό ύψους 29,6% για το

¹² Πηγή: <http://www.ependysopedia.gr/>

2014 σε σχέση με το 2012 και 86,6% σε σχέση με το 2009, αλλά και η Στεργίου με αύξηση και αυτή της τάξεως του 60%.

Διάγραμμα 6.6: Κέρδη προ φόρων και τόκων των εταιρειών την τριετία 2012-2014

Οι υπόλοιπες, ωστόσο, επιχειρήσεις εξακολουθούν να σημειώνουν πτώση του δείκτη EBITDA με την Κρι Κρι σε ποσοστό 25,1%, την Κύκνος με 20,4%, τη Βίκος με 10,3%. Υποδηλώνοντας έτσι μία χρονιά με αυξημένα λειτουργικά έξοδα.

6.4 Υποχρεώσεις (Βραχυπρόθεσμες)

Υποχρεώσεις είναι τα χρέη εκείνα της επιχείρησης, τα οποία καταγράφονται στον ισολογισμό της, και θεωρούνται απαραίτητα για την εύρυθμη λειτουργία της.

Ως υποχρεώσεις (ή ξένα κεφάλαια) θεωρούνται:

1. Τα δάνεια που χορηγούνται στην επιχείρηση από τρίτους
2. Οι πιστώσεις που χορηγούνται στην επιχείρηση από τρίτους (π.χ. προμηθευτές, άλλοι πιστωτές) όταν η επιχείρηση αγοράζει από αυτούς αγαθά ή υπηρεσίες με πίστωση
3. Οι προκαταβολές των πελατών προς την επιχείρηση, έναντι κάποιας μελλοντικής αγοράς αγαθών και υπηρεσιών (Λεκαράκου Α., 2011)

Οι υποχρεώσεις αναλόγως με το χρόνο λήξης τους διακρίνονται σε:

- Βραχυπρόθεσμες και
- Μακροπρόθεσμες

Βραχυπρόθεσμες θεωρούνται οι υποχρεώσεις όταν προσδοκάται ότι θα εξοφληθούν:

- Στη διάρκεια του συνήθους λειτουργικού κυκλώματος της επιχείρησης
- Σε διάστημα ενός έτους από τη λήξη της παρούσας λογιστικής χρήσης

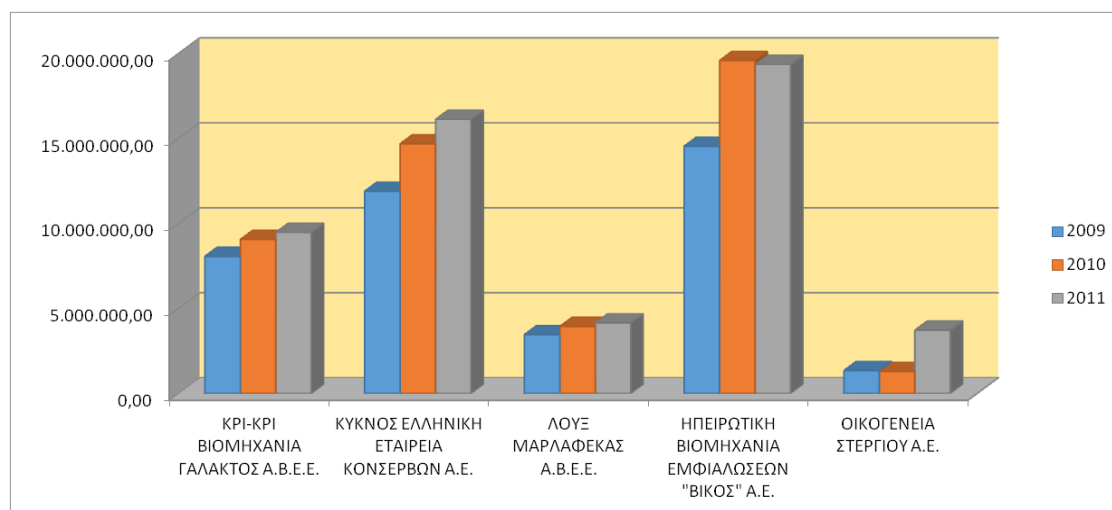
Επιπλέον οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις οφείλονται σε γεγονότα όπως:

- Οι αγορές αγαθών ή υπηρεσιών τρίτων με πίστωση ολίγων μηνών
- Η λήψεις βραχυπρόθεσμων δανείων
- Η χρήση παροχών , όπως κατανάλωση ηλεκτρικού ρεύματος
- Η είσπραξη από προκαταβολές πελατών για αγορές αγαθών ή υπηρεσιών

i. Η Τριετία 2009-2011

Όσον αφορά τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις των εταιρειών αυτών για το διάστημα 2009-2011, όλες οι επιχειρήσεις, ανεξαιρέτως, αύξησαν αυτές τις υποχρεώσεις τους. Ειδικότερα, η Κρι Κρι Βιομηχανία Γάλακτος αύξησε τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της το 2011 κατά 14,8% σε σύγκριση με το 2009, η Ελληνική Εταιρεία Κονσερβών Κύκνος κατά 26,2%, η Λουξ κατά 16,6%, η Βίκος κατά 24,9% και η Οικογένεια Στεργίου Α.Ε. κατά 63,8%.

Διάγραμμα 6.7: Οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις των εταιρειών την τριετία 2009-2011

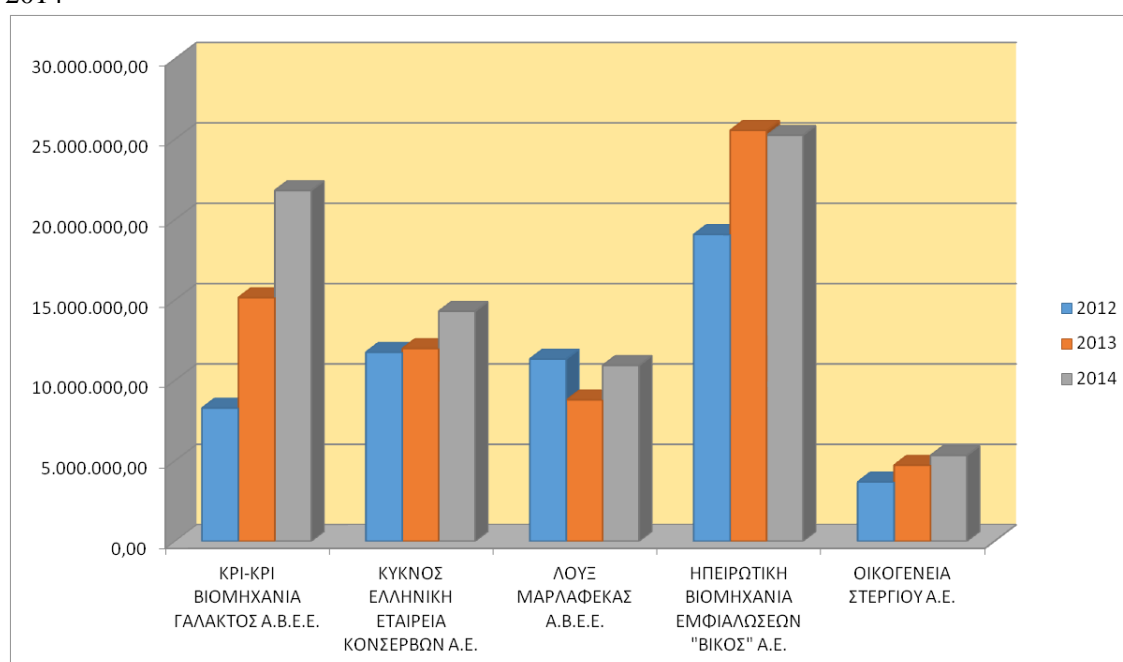

Η αύξηση αυτή των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων, των επιχειρήσεων αυτών, υποδηλώνει πως το 2011 υπήρξε χρονιά αρκετά ευνοϊκή για τις εταιρείες ώστε να δανειστούν από τράπεζες και να μπορέσουν να πιστώσουν τους προμηθευτές τους, έστω βραχυχρόνια.

ii. Η Τριετία 2012-2014

Για την περίοδο 2012-2014, οι ίδιες εταιρείες εξακολουθούν να σημειώνουν αύξηση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεών τους. Εκτός, όμως, από τη βιομηχανία μη αλκοολούχων ποτών «Λουξ», η οποία σημείωσε μείωση περίπου 4% το 2014 σε σχέση με το 2012. Για τις υπόλοιπες εξεταζόμενες εταιρείες παρατηρείται άνοδος των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων με την Κρι Κρι με ποσοστό 62%, την Κύκνος με 17,8%, τη Βίκος με 24,4% και τη Στεργίου με 30,9% για το 2014 σε σχέση με το 2012.

Διάγραμμα 6.8: Οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις των εταιρειών την τριετία 2012-2014

Παρατηρείται, λοιπόν, πως ως επί το πλείστον, οι επιχειρήσεις αυτές έχουν ιδιαίτερα σημαντική αύξηση στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις τους. Αυτό συμβαίνει διότι και την τριετία 2012-2014, όπου η δυσμενής οικονομική κατάσταση της προηγούμενης δεκαετίας αρχίζει να εξασθενεί, αποδείχθηκε, επίσης, αρκετά ευνοϊκή παρά τη μείωση των κερδών προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων.

6.5 Βασικοί Αριθμοδείκτες

Α) Αριθμοδείκτης γενικής ρευστότητας

Ο δείκτης γενικής ρευστότητας δείχνει τη φαινομενική, ποσοτική σχέση των κυκλοφοριακών περιουσιακών στοιχείων του ενεργητικού στον ισολογισμό της επιχείρησης με τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις, στο ίδιο χρονικό πλαίσιο του ενός έτους από την ημερομηνία του ισολογισμού, και όχι τόσο την ικανότητα της επιχείρησης να ανταποκριθεί στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της χωρίς να καταφύγει σε πρόσθετο δανεισμό.

Υπολογίζεται, λοιπόν, διαιρώντας το (μέσο ετήσιο) άθροισμα όλων των στοιχείων του κυκλοφορούντος ενεργητικού με το (μέσο) άθροισμα των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων στο παθητικό. Στα δύο σύνολα συμπεριλαμβάνονται και οι μεταβατικοί λογαριασμοί ενεργητικού και παθητικού.

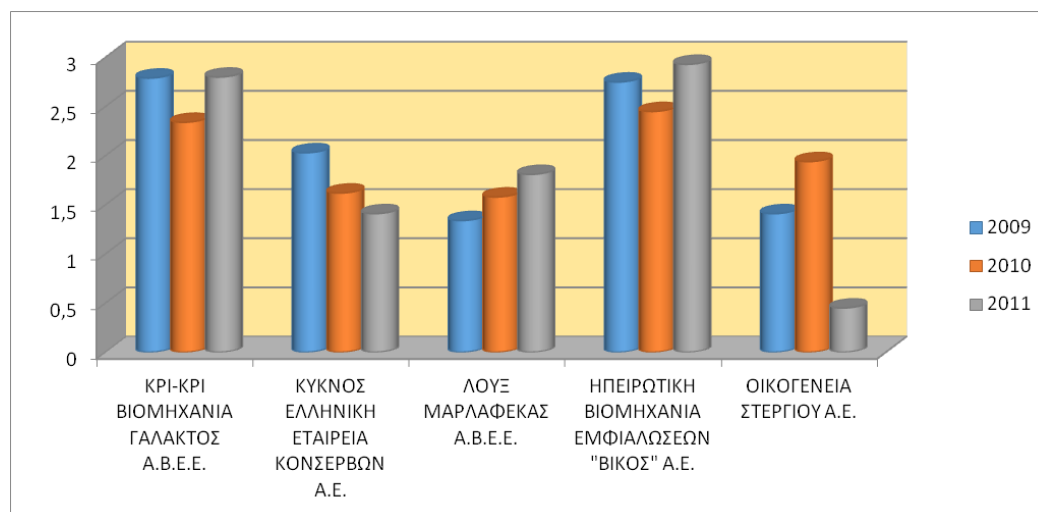
$$\frac{\text{Κυκλοφορούν Ενεργητικό}(ΜΟ) + \text{Χρεωστ. μεταβατικοί λογαριασμοί}}{\text{Βραχ.Υποχρεώσεις}(ΜΟ) + \text{Πιστ. μεταβατικοί λογαριασμοί}}$$

Αν και είναι ευνόητο ότι ο λόγος που προκύπτει από τη διαίρεση θα πρέπει να είναι αρκετά μεγαλύτερος της μονάδας (ένας λόγος 2:1 γενικά θεωρείται καλός) για να εξασφαλίζονται τα απαραίτητα όρια ασφαλείας, αφού δε γίνεται καμιά επιλογή των στοιχείων που συμμετέχουν στον υπολογισμό του, παρόλα αυτά ένας υπερβολικά μεγάλος δείκτης γενικής ρευστότητας μπορεί να σημαίνει και μη αποδοτική συσσώρευση ρευστών στοιχείων στις επιμέρους κατηγορίες τούτων. (Κάντζος Κ., 2013)

i. Η Τριετία 2009-2011

Για τις επιχειρήσεις αυτές του κλάδου οι αριθμοδείκτες γενικής ρευστότητας φαίνεται να κινούνται σε λογικά πλαίσια, για την περίοδο 2009-2011, καθώς κινούνται από 1,34 έως 2,93. Τιμές που θεωρούνται σχετικά ικανοποιητικές, ώστε να εξασφαλίζεται ένα όριο ασφαλείας. Ωστόσο, για την εταιρεία «Οικογένεια Στεργίου» υπάρχει πτώση του δείκτη από 1,41 το 2009 σε 0,45 το 2011, καθώς όπως ειπώθηκε παραπάνω η συγκεκριμένη εταιρεία την ίδια περίοδο είχε αυξήσει σημαντικά τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της. Η εταιρεία με το μεγαλύτερο δείκτη γενικής ρευστότητας για το 2011 υπήρξε η εταιρεία εμφιαλώσεων Βίκος με 2,93.

Διάγραμμα 6.9: Οι αριθμοδείκτες γενικής ρευστότητας για τις εταιρείες την τριετία 2009-2011

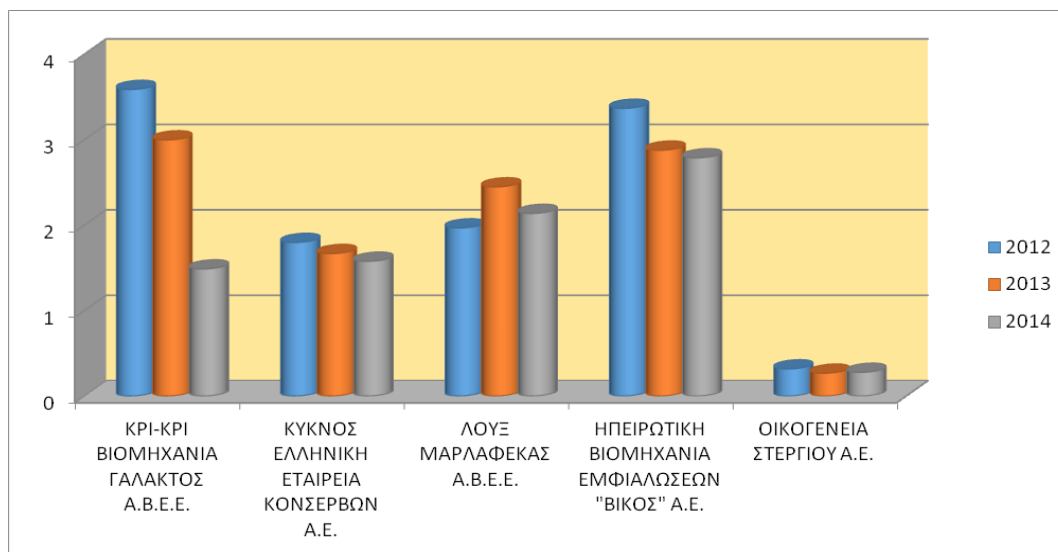

Από ότι φαίνεται, λοιπόν, οι εταιρείες, ως επί το πλείστον, δεν έχουν ιδιαίτερο πρόβλημα με το μέτρο ρευστότητας και το περιθώριο ασφάλειας που διατηρούν οι διοικήσεις τους. Οπότε, φανερώνεται μια ευνοϊκή κατάσταση στις επιχειρήσεις, τουλάχιστον από πλευράς ρευστότητας.

ii. Η Τριετία 2012-2014

Όσον αφορά την περίοδο 2012-2014, οι αριθμοδείκτης γενικής ρευστότητας των επιλεγμένων αυτών επιχειρήσεων σε κάποιες από αυτές αυξήθηκε, σε άλλες μειώθηκε και σε άλλες παρέμεινε σχεδόν ίδιος σε σύγκριση με την προηγούμενη τριετία. Πιο συγκεκριμένα, για τη βιομηχανία Κρι Κρι, ο δείκτης μειώθηκε από 2,8 το 2011 σε 1,49 το 2014, για την Κύκνος Α.Ε. κυμάνθηκε στα ίδια περίπου επίπεδα, για τη ΛΟΥΞ Α.Β.Ε.Ε. αυξήθηκε από 1,81 σε 2,14, για τη Βίκος Α.Ε. στα ίδια πάλι επίπεδα και για τη Στεργίου Α.Ε. μειώθηκε σημαντικά από 0,45 το 2011 σε 0,28 το 2014.

Διάγραμμα 6.10: Οι αριθμοδείκτες γενικής ρευστότητας για τις εταιρείες την τριετία 2012-2014

Είναι λογικό, λοιπόν, καθώς οι περισσότερες εταιρείες είχαν εκτεταμένη αύξηση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεών τους και οριακή αύξηση του ενεργητικού τους. Βέβαια, ένας δείκτης κάτω από 2 θεωρείται αρκετά αρνητικός σε θέματα ρευστότητας και συνεπώς κάλυψης κινδύνων

Β) Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων

Ο δείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων δείχνει την αναλογία των καθαρών κερδών της χρήσης προς το μέσο όρο του συνόλου των ιδίων κεφαλαίων που ήταν στη διάθεση της επιχείρησης σε μια χρήση. (Κάντζος Κ., 2013)

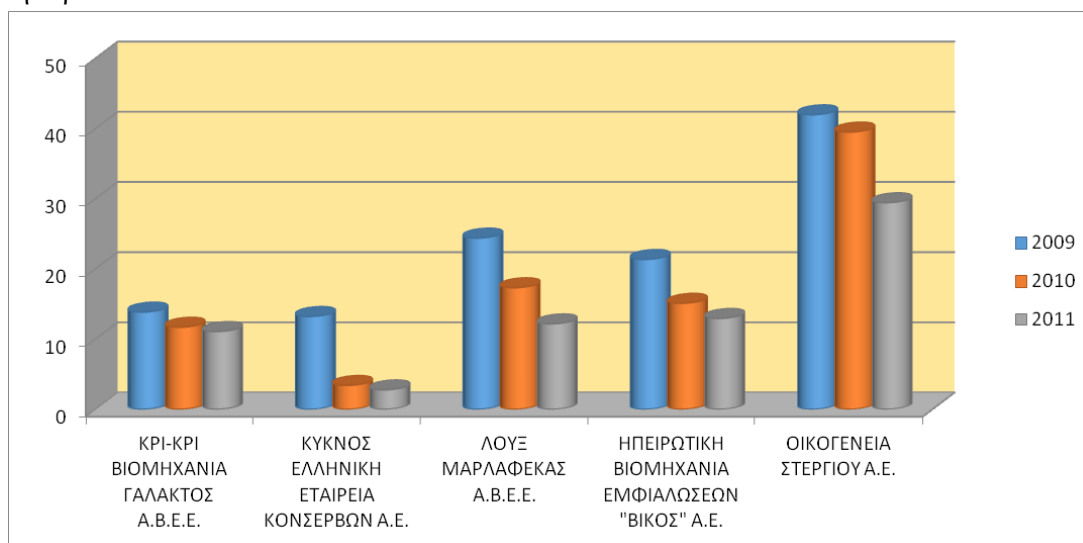
Υπολογίζεται διαιρώντας τα καθαρά κέρδη προ φόρων με το σύνολο του μέσου όρου των ιδίων κεφαλαίων.

$$\frac{\text{Καθαρά κέρδη προ φόρων}}{\text{Σύνολο ιδίων κεφαλαίων}}$$

i. Η Τριετία 2009-2011

Σχετικά με το δείκτη αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων των εταιρειών, οι τιμές διαμορφώνονται ως εξής: μεγαλύτερη τιμή για το 2011 παρουσιάζει η Στεργίου με 29,5%, ακολουθούν η Βίκος με 13%, η Λουξ με 12,2%, η Κρι Κρι με 11,1% και τελευταία η Κύκνος με 2,8%.

Διάγραμμα 6.11: Οι αριθμοδείκτες αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων των εταιρειών την τριετία 2009-2011

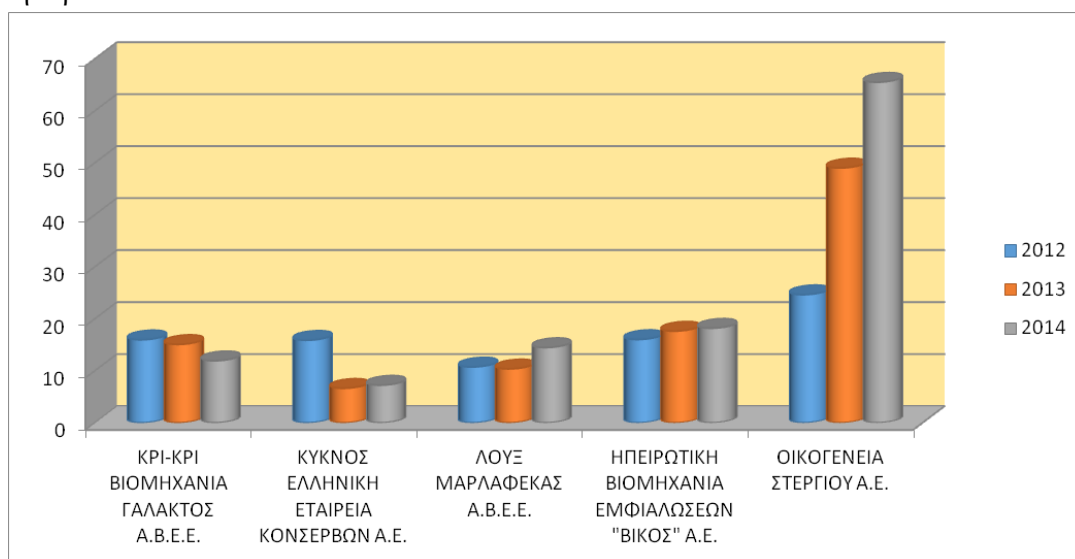

Ωστόσο, οι τιμές αυτές είναι φανερά μικρότερες σε σχέση με το 2009. Το γεγονός αυτό υποδηλώνει πως οι εταιρείες αύξησαν τα ίδια κεφάλαιά τους με ποικίλους τρόπους (π.χ. αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου με μετρητά) και επίσης μειώθηκαν σημαντικά τα καθαρά κέρδη προ φόρων, όπως ειπώθηκε προηγουμένως.

ii. Η Τριετία 2012-2014

Όσον αφορά το χρονικό διάστημα 2012 έως 2014, οι τιμές του δείκτη απόδοσης ιδίων κεφαλαίων διαμορφώνονται με αύξουσα σειρά είναι η Στεργίου με 65,5%, η Βίκος με 18,2%, η Λουξ με 14,5% η Κρι Κρι με 11,9% και η Κύκνος με 7,2%.

Διάγραμμα 6.12: Οι αριθμοδείκτες αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων των εταιρειών την τριετία 2012-2014

Παρατηρούμε, λοιπόν, πως και στις δύο συναπτές τριετίες η σειρά των επιχειρήσεων δεν έχει μεταβληθεί. Ειδικότερα, η εταιρεία Οικογένεια Στεργίου, η οποία φάνηκε να έχει αυξήσει τα καθαρά λειτουργικά κέρδη της σε πολύ σημαντικό βαθμό, καθώς τρία χρόνια νωρίτερα ο δείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων της ήταν μόλις στο 29,5%.

Γ) Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Απασχολουμένων Κεφαλαίων

Ο δείκτης αποδοτικότητας απασχολουμένων κεφαλαίων δείχνει την αποδοτικότητα μίας επιχείρησης, ανεξάρτητα από τις πηγές προέλευσης των κεφαλαίων της.

Ταυτόχρονα δείχνει:

1. Την ικανότητα της επιχείρησης για πραγματοποίηση κερδών
2. Του τρόπο που η διοίκηση κάνει χρήση των ιδίων και ξένων κεφαλαίων
3. Το αποτέλεσμα που πετυχαίνει

Προκύπτει διαιρώντας τα καθαρά κέρδη της επιχείρησης (πριν αφαιρεθούν οι τόκοι και τα υπόλοιπα χρηματοοικονομικά έξοδα) με τα συνολικά απασχολούμενα σε αυτήν κεφάλαια για τη συγκεκριμένη χρήση.

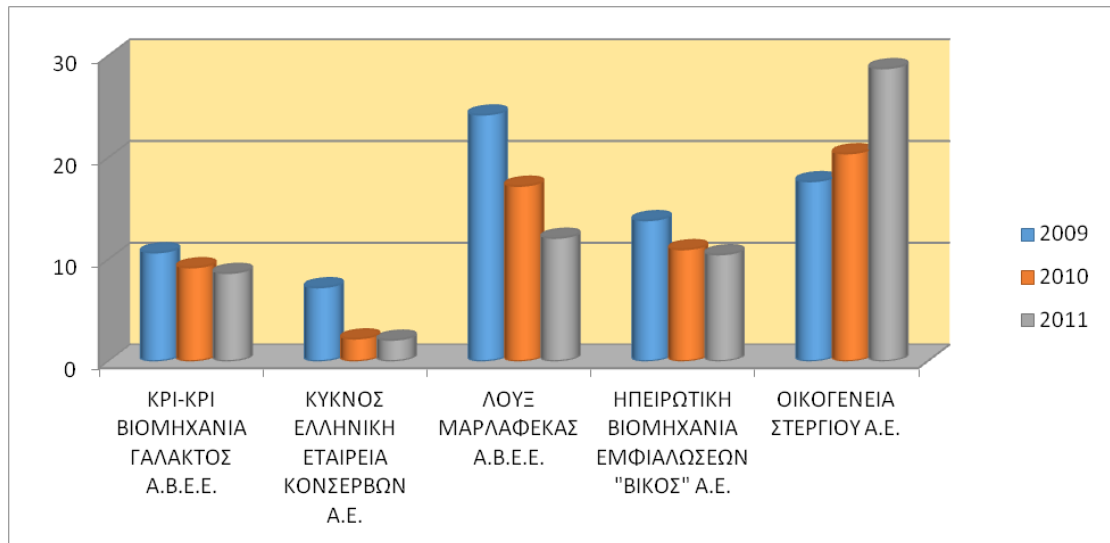
$$\frac{\text{Καθαρά Κέρδη}}{\text{Απασχολούμενα Κεφάλαια}}$$

i. Η Τριετία 2009-2011

Οι τιμές των αριθμοδεικτών αποδοτικότητας απασχολούμενων κεφαλαίων των συγκεκριμένων επιχειρήσεων δεν διαφέρουν και πολύ από εκείνες της αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων. Κατά αύξουσα σειρά, για το 2011, πρώτη έρχεται και πάλι η Στεργίου Α.Ε. με 28,8% και έπονται η Λουξ Α.Β.Ε.Ε. με 12,1%, η Βίκος Α.Ε. με 10,5%, η Κρι Κρι Α.Β.Ε.Ε. με 8,6% και τελευταία η Κύκνος Α.Ε. με πολύ μικρή τιμή του δείκτη ύψους μόλις 2,1%.

Διάγραμμα 6.13: Οι αριθμοδείκτες αποδοτικότητας απασχολούμενων κεφαλαίων των εταιρειών την τριετία 2009-2011

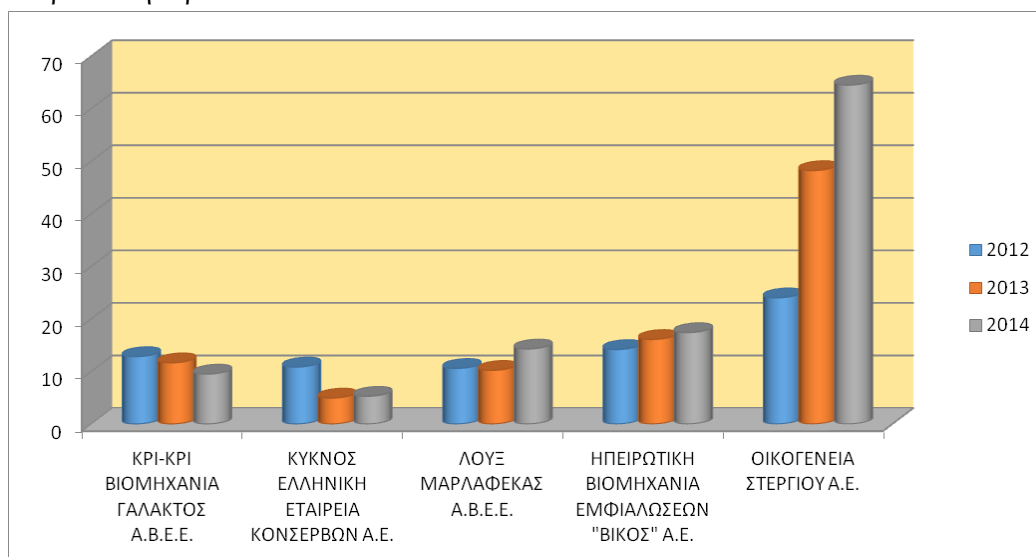

Παρατηρούμε, έτσι, πως οι τιμές αποδοτικότητας ιδίων και απασχολούμενων κεφαλαίων δε διαφέρουν σημαντικά για την ίδια περίοδο. Εκτός από την Κύκνος Α.Ε., οι υπόλοιπες εταιρείες και κυρίως η Στεργίου Α.Ε., έχουν ικανοποιητική απόδοση, ανεξάρτητα από την πηγή προέλευσης των κεφαλαίων τους.

ii. Η Τριετία 2012-2014

Ίδιες τιμές περίπου (με πολύ μικρή απόκλιση) έχουν οι αριθμοδείκτες αποδοτικότητας ιδίων και απασχολούμενων κεφαλαίων για το χρονικό διάστημα 2012-2014. Δηλαδή, η Στεργίου εξακολουθεί να είναι πρώτη με 64,6%, ενώ ακολουθούν η Βίκος με 17,5%, η Λουξ με 14,3%, η Κρι Κρι με 9,6% και τέλος η Κύκνος με 5,3%.

Διάγραμμα 6.14: Οι αριθμοδείκτες αποδοτικότητας απασχολούμενων κεφαλαίων των εταιρειών την τριετία 2012-2014

Ο αριθμοδείκτης αποδοτικότητας απασχολούμενων κεφαλαίων των επιχειρήσεων αυτών κυμαίνεται σε ικανοποιητικά επίπεδα τη συγκεκριμένη τριετία. Οι επιχειρήσεις αυτές, πέραν της Κύκνος Α.Ε., έχουν σημαντική ικανότητα πραγματοποίησης κερδών, καθώς οι διοικήσεις τους πραγματοποιούν σωστή χρήση ιδίων και ξένων κεφαλαίων και παρατηρούμε κερδοφόρα δυναμικότητα των συνολικών απασχολούμενων κεφαλαίων στις επιχειρήσεις.

Δ) Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων

Ένα μέτρο για τον βαθμό που μία επιχείρηση χρησιμοποιεί τα περιουσιακά της στοιχεία είναι η ικανότητά της να πωλεί τα αποθέματά της σε μικρό χρονικό διάστημα. Ο δείκτης κυκλοφοριακής ταχύτητας αποθεμάτων δείχνει πόσες φορές μέσα στη λογιστική χρήση ανανεώθηκαν τα αποθέματα της επιχείρησης σε σχέση με τις πωλήσεις της.

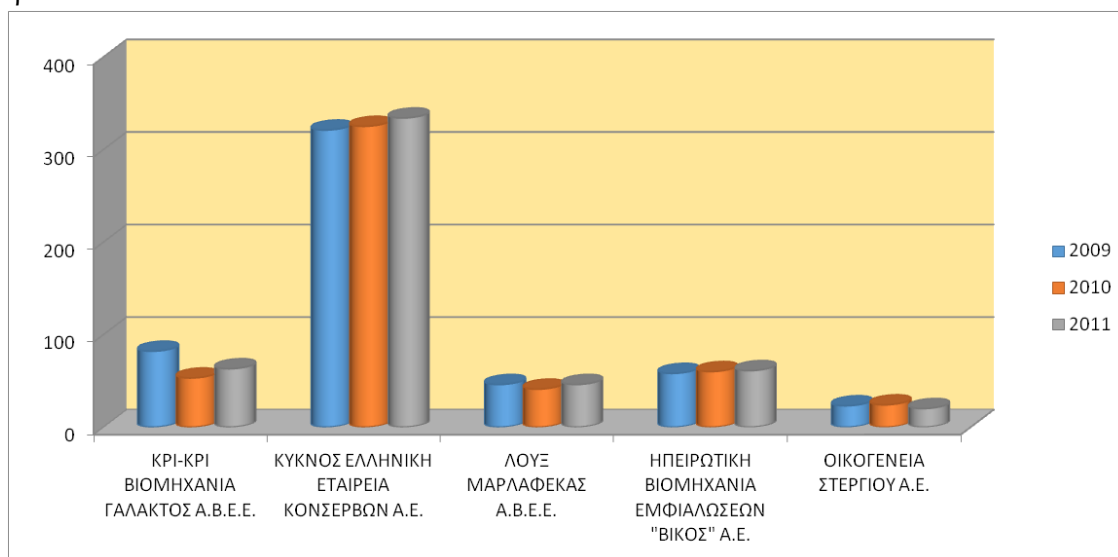
Προκύπτει διαιρώντας το κόστος των πωληθέντων εμπορευμάτων ή των προϊόντων της επιχείρησης με το μέσο απόθεμα των προϊόντων της (ως μέσο απόθεμα προϊόντων θεωρείται το μέσο μηνιαίο απόθεμα σε τιμές πώλησης, δηλαδή το σύνολο των μηνιαίων απογραφών των εμπορευμάτων διαιρούμενο με 12. Εάν ένας τέτοιος υπολογισμός είναι ανέφικτος, χρησιμοποιείται ο μέσος όρος των αποθεμάτων αρχής και τέλους χρήσης).

Κόστος Πωληθέντων
Μέσο Απόθεμα Προϊόντων

i. Η Τριετία 2009-2011

Για το δείκτη ταχύτητας κυκλοφορίας των αποθεμάτων για το 2011, η εταιρεία Κύκνος Α.Ε. ήταν αυτή με τη μεγαλύτερη τιμή του δείκτη, ύψους 334. Ακολουθούν η Κρι Κρι με 63, η Βίκος με 61, η Λουξ με 46 και η Στεργίου με 20.

Διάγραμμα 6.15: Η κυκλοφοριακή ταχύτητα των αποθεμάτων των εταιρειών την τριετία 2009-2011

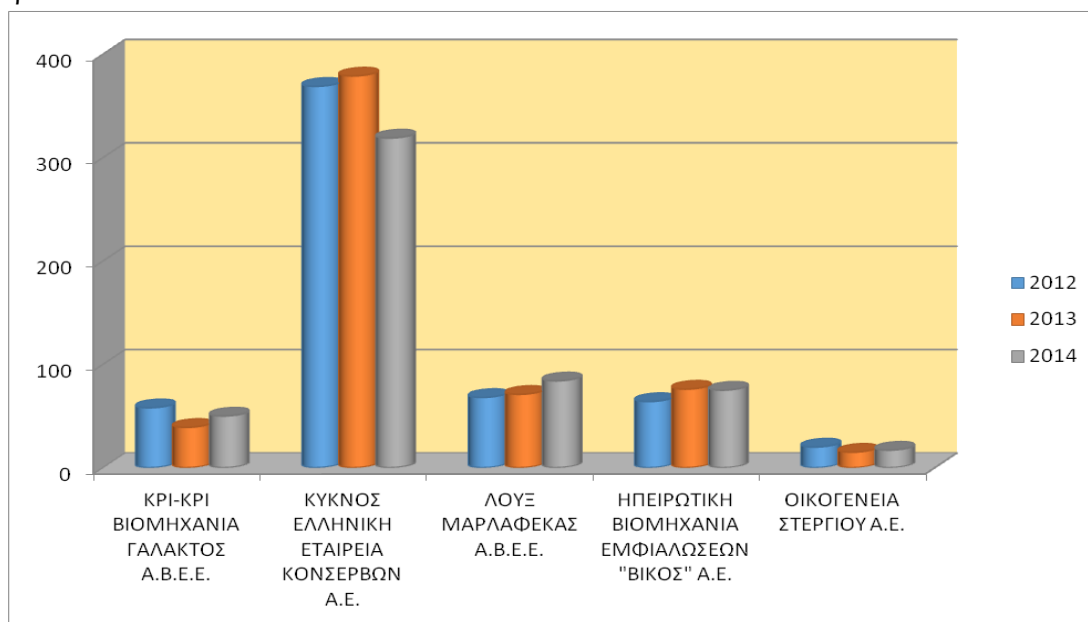

Αυτό υποδεικνύει πως, αρχικά, η Κύκνος Α.Ε. ανανέωσε πολλές φορές τα αποθέματά της σε σχέση με τις πωλήσεις της μέσα στη λογιστική χρήση. Σχετικά με τις υπόλοιπες υπό έρευνα επιχειρήσεις, οι τιμές του δείκτη κυμαίνονται σε σχετικά φυσιολογικά επίπεδα.

ii. Η Τριετία 2012-2014

Όσον αφορά το 2014, οι τιμές του αριθμοδείκτη κυκλοφοριακής ταχύτητας αποθεμάτων διαμορφώνονται ως εξής: η Κύκνος εξακολουθεί να είναι πρώτη με τιμή δείκτη 319, ακολουθούν η Λουξ με 84, η Βίκος με 75, η Κρι Κρι με 50 και η Οικογένεια Στεργίου με 17.

Διάγραμμα 6.16: Η κυκλοφοριακή ταχύτητα των αποθεμάτων των εταιρειών την τριετία 2012-2014

Παρατηρούμε, λοιπόν, πως οι τιμές του δείκτη για το 2014 κυμαίνονται περίπου στα ίδια επίπεδα με το 2011. Η Κύκνος Α.Ε. συνεχίζει να ανανεώνει με ταχύ ρυθμό τα αποθέματά της, ενώ η Οικογένεια Στεργίου Α.Ε. είναι αυτή με τις λιγότερες ανανεώσεις μέσα στο έτος, μόλις 17.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

A. Ελληνική Οικονομία

Η Ελλάδα, αλλά και ο υπόλοιπος πλανήτης, γνώρισε τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης. Όταν η Ελλάδα έγινε μέλος της Οικονομικής Νομισματικής Ένωσης το 2001 και υιοθέτησε ενιαίο νόμισμα με τις υπόλοιπες χώρες της Ένωσης, δημιουργήθηκε η εντύπωση πως η ένταξη σε μία τέτοια ένωση ισχυρών κρατών θα λειτουργούσε ως καταλύτης για τη χώρα μας σε οικονομικά και κοινωνικά θέματα. Ωστόσο, οι προσδοκίες αυτές δεν επαληθεύτηκαν. Στα χρόνια που ακολούθησαν, αν και η ανάπτυξη ήταν στην αρχή ταχεία, η αγοράς στηρίχθηκαν κυρίως στην εγχώρια ζήτηση, η οποία και τροφοδοτήθηκε από το δανεισμό, είτε δημόσιο είτε ιδιωτικό.

Μετά, λοιπόν, από μία σειρά υποβαθμίσεων της οικονομίας της χώρας μας από διάφορους οίκους αξιολόγησης, αναθεωρήθηκαν τόσο το έλλειμμα και το δημόσιο χρέος, όπου και διακρίνονται στο 7,2% και 176,9% επί του ΑΕΠ αντίστοιχα. (Eurostat)

B. Κλάδος Τροφίμων και Ποτών

Η εξαγωγική επίδοση της Ελλάδας, πριν βέβαια την ένταξη της χώρας στην Ευρωζώνη, διαμορφώνεται κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Βέβαια, μετά το 2002, καταγράφεται μια σημαντική άνοδος των εξαγωγών. Ωστόσο, σχετικά με την ανταγωνιστικότητα οι τιμές και το κόστος των εγχώριων προϊόντων υποχωρούν με σταθερό ρυθμό τα τελευταία χρόνια εντός της Ε.Ε., με αποτέλεσμα το μερίδιο εξαγωγών της χώρας να συρρικνώνεται και να στρέφεται προς τις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Βάσει αποτελεσμάτων ερευνών του IOBE, το 2009 αποτυπώνεται επιδείνωση του οικονομικού κλίματος στον κλάδο τροφίμων και ποτών σε συνέχεια της γενικής πτώσης που είχε σημειωθεί από το 2008.

Ο μεταποιητικός τομέας στην Ελλάδα είναι εξαιρετικά περιορισμένος στη χώρα μας σε σύγκριση με το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (10% έναντι 15% αντίστοιχα). Βέβαια, όσον αφορά τον κλάδο τροφίμων και ποτών, ο ρόλος της εγχώριας βιομηχανίας είναι θεμελιώδης για την ελληνική μεταποιητική βιομηχανία και γενικότερα στην ευρύτερη ελληνική οικονομία. Η Ελλάδα, αν και είχε μειώσει κατά πολύ την εξαγωγική δυναμικότητά της, σε όρους εξωτερικού εμπορίου, ο κλάδος των

τροφίμων και ποτών σημείωσε αύξηση του εμπορικού του ελλείμματος από περίπου €1,9 δις το 2013 στα €2,1 δις το 2014. Καθώς ο λόγος εξαγωγές/εισαγωγές ανήλθε στο 53% για το 2014, από 58% για το 2013, καταγράφοντας, έτσι, ιδιαίτερα σημαντική αύξηση σε σύγκριση με το 2010, όπου και βρισκόταν κάτω από 50%, περίπου στο 46%. Εξάγοντας, λοιπόν, σημαντικές ποσότητες προϊόντων τροφίμων και ποτών σε πολλές χώρες κράτη-μέλη της ΕΕ, αλλά και σε χώρες εκτός Ευρώπης όπως οι Η.Π.Α., η Αυστραλία και ο Καναδάς.

Όπως προέκυψε από έρευνα του IOBE το 2015, περισσότερες ήταν οι επιχειρήσεις του κλάδου αύξησαν τα κέρδη τους το 2014 σε σχέση με το 2013, από ότι εκείνες που αύξησαν τις ζημιές τους το ίδιο έτος. Αυτό αποδεικνύει πως πολλές εγχώριες επιχειρήσεις άρχισαν να ανακάμπτουν μετά την οικονομική ύφεση που «ξέσπασε» το 2008, βελτιώνοντας έτσι την οικονομική τους κατάσταση. Καθώς υπήρξε σημαντικός αριθμός επιχειρήσεων που από ζημιές πέρασαν σε κέρδη το 2014 σε σχέση με το 2013. Τέλος, όσον αφορά τους υποκλάδους Τροφίμων και Ποτών στο σύνολο των επιχειρήσεων του δείγματος, παρουσιάζουν θετική εικόνα, ανακάμποντας σε όρους κέρδους.

Γ. Χρηματοοικονομική Ανάλυση Επιχειρήσεων

Για τη χρηματοοικονομική ανάλυση χρησιμοποιήθηκε ένα δείγμα από 5 επιχειρήσεις του κλάδου τροφίμων και ποτών:

1. Κρι Κρι Βιομηχανία Γάλακτος Α.Β.Ε.Ε.
2. Κύκνος Ελληνική Εταιρεία Κονσερβών Α.Ε.
3. Λουξ Μαρλαφέκας Α.Β.Ε.Ε.
4. Ηπειρώτικη Βιομηχανία Εμφιαλώσεων «Βίκος» Α.Ε.
5. Οικογένεια Στεργίου Α.Ε.

Με τη χρήση οικονομικών μεγεθών και αριθμοδεικτών, από στοιχεία των ισολογισμών των παραπάνω εταιρειών, και για τις δύο συναπτές τριετίες 2009-2011 και 2012-2014, αποφάνθηκαν για τις περισσότερες επιχειρήσεις τα εξής:

- Αύξηση του Ενεργητικού τους

- Αύξηση του κύκλου εργασιών τους (πωλήσεις)
- Μείωση των κερδών προ φόρων, τόκων και απόσβεσης
- Αύξηση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεών τους
- Ικανοποιητικές τιμές αριθμοδείκτη γενικής ρευστότητας
- Χαμηλές, αλλά σημαντικές, τιμές αριθμοδείκτη αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων
- Περίπου ίδιες τιμές αριθμοδείκτη αποδοτικότητας απασχολούμενων κεφαλαίων, σε σχέση με αυτόν της αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων.
- Φυσιολογικά επίπεδα δείκτη κυκλοφοριακής ταχύτητας αποθεμάτων

Παρατηρούμε, λοιπόν, πως ως, επί το πλείστον τουλάχιστον, οι επιχειρήσεις αν και επηρεάστηκαν σοβαρά από την οικονομική κρίση, τόσο την Παγκόσμια όσο και την Ελληνική, κατάφεραν με το πέρασ των χρόνων να ανακάμψουν. Είναι φανερό ότι αύξησαν το ενεργητικό τους και τον κύκλο εργασιών τους, δηλαδή τις πωλήσεις. Ακόμα, όσον αφορά την αποδοτικότητα των ιδίων αλλά και των απασχολούμενων κεφαλαίων των επιχειρήσεων, οι τιμές των δεικτών, αν και χαμηλές, δείχνουν μια ευνοϊκή κατάσταση στο μέλλον των επιχειρήσεων. Τέλος, για τη γενική ρευστότητα των επιχειρήσεων αυτών, οι τιμές του δείκτη κινούνται σε άκρως ικανοποιητικά επίπεδα με το μέτρο ρευστότητας και το περιθώριο ασφάλειας που διατηρούν οι διοικήσεις τους.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

BusinessNews, Άρθρο: Τρόφιμα-Ποτά: Ζημιές την τελευταία διετία στον κλάδο, 15/01/2015

Ζημιές καταγράφουν οι περισσότερες εταιρείες του κλάδου Τροφίμων και Ποτών την τελευταία διετία, όπως δείχνει η ανάλυση των στοιχείων των δημοσιευμένων ισολογισμών από την Direction Business Reports.

Ο κλάδος των τροφίμων και των ποτών είναι ο πιο αντιπροσωπευτικός της ελληνικής βιομηχανίας αλλά και των ελληνικών νοικοκυριών, καθώς η αύξηση ή η μείωση του εισοδήματος των πολιτών αποτυπώνεται άμεσα στις πωλήσεις του κλάδου, που είναι τα βασικά προϊόντα κατανάλωσης μιας ελληνικής οικογένειας. Δηλαδή, το τελευταίο προϊόν που εγκαταλείπει μια μέση ελληνική οικογένεια σε περίοδο ύφεσης, όπως είναι αυτή που διανύουμε, είναι τα τρόφιμα.

Όταν ξεκίνησε η ύφεση στην Ελλάδα το 2008, ο κλάδος τροφίμων και ποτών επέδειξε μεγάλες αντοχές, αφού προερχόταν από χρόνια με έντονη επενδυτική δραστηριότητα, εξάλλου θεωρούνται και είναι ανελαστικές οι δαπάνες για τη μέση ελληνική οικογένεια. Από το 2012 όμως τα πρώτα ισχυρά ρήγματα στις επιχειρήσεις είχαν διαφανεί, αφού είχε κοπεί η πιστωτική διευκόλυνση από τις τράπεζες για όσες επιχειρήσεις ήταν υπερδανεισμένες. Δυστυχώς, η εικόνα του κλάδου το 2013, αλλά και το 2014, δείχνει αρνητική πορεία, με τις περισσότερες επιχειρήσεις να καταγράφουν πολυετείς ζημιές.

Αύξηση της απασχόλησης

Τα τρόφιμα και ποτά αποτελούν δύο από τους εννέα βιομηχανικούς κλάδους στους οποίους κατεγράφη αύξηση της απασχόλησης το τρίτο τρίμηνο του 2013, σε μια ακόμη ένδειξη ότι έχει ανακοπεί, αν και δεν έχει ακόμη τερματιστεί, η συρρίκνωση των θέσεων εργασίας στην ελληνική βιομηχανία μεταποίησης, που ανέρχεται σε 38,1% μεταξύ 2008-2013, καθώς στην πενταετία αυτή στο μεταποιητικό τομέα «χάθηκαν» 206.500 θέσεις εργασίας. Ενώ το σύνολο των θέσεων εργασίας στον τομέα κατά το τρίτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους μειώθηκε κατά 5,8%, σε σχέση με την ίδια χρονική περίοδο του 2012, σημειώθηκε αύξηση της απασχόλησης σε

ορισμένους μεγάλους βιομηχανικούς κλάδους βαρύνουσας σημασίας για τον τομέα, καθώς και σε ορισμένους κλάδους συγκριτικά ήσσονος σημασίας.

Επενδύσεις και εξωστρέφεια

Σύμφωνα με το Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE), η βιομηχανία τροφίμων και ποτών στην Ελλάδα παραμένει ένας από τους πιο δυναμικούς, ανταγωνιστικούς και εξωστρεφείς κλάδους της ελληνικής μεταποίησης, με έντονη επενδυτική και εμπορική δραστηριότητα τόσο στις χώρες των Βαλκανίων όσο και της υπόλοιπης Ευρώπης, διατηρώντας τη δυνατότητα να παίζει σημαντικό ρόλο στην αναπτυξιακή τόνωση της ελληνικής οικονομίας. Η παραγωγή ειδών αρτοποιίας και αλευροειδών προϊόντων, η παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων και τα ποτά συνιστούν τους σημαντικότερους υποκλάδους του τομέα αυτού. Η βιομηχανία τροφίμων και ποτών στηρίζεται περισσότερο στα ξένα κεφάλαια για τη χρηματοδότηση των περιουσιακών της στοιχείων, παρότι ο δείκτης δανειακής επιβάρυνσης βελτιώθηκε το 2010, κυρίως λόγω περιορισμού της πιστοληπτικής επέκτασης. Συγχρόνως, ο περιορισμός των βραχυχρόνιων υποχρεώσεων βελτίωσε και τη γενική ρευστότητα των επιχειρήσεων του κλάδου, η οποία κυμαίνεται σε ικανοποιητικό επίπεδο.

Agro24, Άρθρο: IOBE: Το 65% των επιχειρήσεων μεταποίησης τροφίμων είχαν κέρδη το 2013, 23/03/2015

Το 65% των επιχειρήσεων μεταποίησης τροφίμων και ποτών παρουσίασαν καθαρά κέρδη το 2013, έναντι του 35% που παρουσίασε ζημίες την ίδια χρονιά, ενώ το 2012 η κατάσταση στον κλάδο ήταν σαφώς χειρότερη με το 58% να παρουσιάζει κέρδη και το υπόλοιπο ζημίες. Τα αποτελέσματα της ετήσιας κλαδικής έρευνας για τον τομέα των τροφίμων και ποτών του Ιδρύματος Οικονομικής και Βιομηχανικής Έρευνας (IOBE) είναι ενδεικτικά της πορείας ενός κλάδου, που επηρεάστηκε σημαντικά από την οικονομική κρίση, αλλά μπόρεσε και προσαρμόστηκε πολύ γρήγορα δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στις εξαγωγές.

Σε όρους καθαρών αποτελεσμάτων χρήσης προ φόρων, το 2013, τα Φρούτα και Λαχανικά, τα Ποτά, τα Προϊόντα Αλευρομύλων, τα Βρώσιμα προϊόντα, οι Ζωοτροφές και τα Γαλακτοκομικά προϊόντα, καταγράφουν στο σύνολό τους κέρδη που φθάνουν αντίστοιχα τα €45,3 εκατ. (από κέρδη €11,1 εκατ. το 2012), τα €41

εκατ. (από κέρδη €11 εκατ. το 2011), τα €36,4 εκατ. (από κέρδη €32,5 εκατ. το 2012), τα €26 εκατ. (από κέρδη €20 εκατ. το 2012), τα €17,3 εκατ. (από κέρδη €12,4 το 2012) και €1,5 εκατ. (από ζημιά €64 εκατ. το 2012). Τα Άλλα είδη διατροφής καταγράφουν τις μεγαλύτερες ζημίες το 2013 (€102 εκατ. από ζημίες €66 εκατ. το 2012), ακολουθούμενες από το Κρέας (€7 εκατ. ζημίες από κέρδη €367 χιλ.).

Euro2day, Άρθρο: Από την Αττική οι μισές εξαγωγές το 2015, 11/11/2016

Σύμφωνα με αποτελέσματα από έρευνα του «Ινστιτούτου Εξαγωγικών Ερευνών και Σπουδών» (ΙΕΕΣ) για το 2015, αλλά και στο διάστημα της πενταετίας 2011-2015, σχεδόν το 65% των ελληνικών εξαγωγών πραγματοποιούνται από τις περιφέρειες Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας.

Πιο ειδικά, το 2015 η περιφέρεια Αττικής συνεισέφερε το 49%, έχοντας διευρύνει το μερίδιό της κατά 4% από το 2011. Αντίστοιχα, η περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας το 2015 αλλά και διαχρονικά συνεισφέρει στο σύνολο των ελληνικών εξαγωγών σε ποσοστό της τάξεως του 16%.

Να σημειωθεί, βέβαια, ότι ένα σημαντικό πλήθος δυναμικών εξωστρεφών επιχειρήσεων της χώρας διατηρούν τις μονάδες παραγωγής τους στην Κεντρική Μακεδονία ή σε άλλες περιφέρειες της Βόρειας Ελλάδας και την έδρα ή διοικητικές λειτουργίες στην περιφέρεια Αττικής, με αποτέλεσμα τα παραπάνω ποσοστά να μην αναδεικνύουν την πραγματική συνεισφορά της Βόρειας Ελλάδας στην εξωστρέφεια της χώρας, που σαφώς είναι υψηλότερη.

Το 2015 αύξηση της αξίας των εξαγωγών τους πέτυχαν επτά από τις δεκατρείς περιφέρειες, συγκεκριμένα: Ήπειρος (50%), Νότιο Αιγαίο (40%), Στερεά Ελλάδα (26%), Θεσσαλία (13%), Βόρειο Αιγαίο (13%), Δυτική Ελλάδα (11%) και Κρήτη (10%). Για τις περιφέρειες Ηπείρου και Νοτίου Αιγαίου, η εκτόξευση των εξαγωγικών επιδόσεων αποδίδεται κυρίως στα πετρελαιοειδή, καθώς μεταφέρθηκαν στην Πρέβεζα οι νέες εγκαταστάσεις αποθήκευσης πετρελαιοειδών (κοντά στα ελληνοαλβανικά σύνορα), ενώ οι εξαγωγές καυσίμων από τα Δωδεκάνησα αυξήθηκαν κατά 146% από το 2014. Από την άλλη πλευρά, μείωση της αξίας των εξαγωγών τους σημείωσαν οι περιφέρειες: Πελοπόννησος (-24%), Ιόνιο (-17%),

Δυτική Μακεδονία (-8%), Κεντρική Μακεδονία (-6%), Αττική (-4%), Ανατ. Μακεδονία & Θράκη (-3%).

inr.gr: Άρθρο: Μειώθηκε κατά 1,9% η παραγωγή ποτών το 2014, 03/04/2015

Σύμφωνα με τα νεότερα στοιχεία, ο όγκος παραγωγής της ελληνικής βιομηχανίας ποτών το 2014 παρουσίασε ποσοστιαία μεταβολή -1,9% (-1,7% το 2013), σε επίπεδα που είναι χαμηλότερα από τα αντίστοιχα του έτους 2010 κατά 15,3%, καθώς ο σχετικός δείκτης υποχώρησε στις 84,7 μονάδες, από 86,3 μονάδες το 2013 (100,0 μονάδες το έτος 2010).

Η εγχώρια παραγωγή ποτών, σύμφωνα με προκαταρκτικά στοιχεία που είχαν ανακοινωθεί τον περασμένο Φεβρουάριο, κινήθηκε πτωτικά τους οκτώ από τους δώδεκα μήνες του έτους, παρουσιάζοντας ανά μήνα τις ακόλουθες ποσοστιαίες μεταβολές: -5,9% τον Ιανουάριο (-1,5% τον ίδιο μήνα του 2013), -1,5% τον Φεβρουάριο (+9,4%), +20,1% τον Μάρτιο (-1,2%), +4,0% τον Απρίλιο (+9,8%), -14,3% τον Μάιο (+8,9%), -17,5% τον Ιούνιο (+4,8%), +1,4% τον Ιούλιο (-19,1%), +2,6% τον Αύγουστο (-20,0%), -3,5% τον Σεπτέμβριο (+8,5%), -1,5% τον Οκτώβριο (-7,9%), -9,0% τον Νοέμβριο (+2,9%) και -8,6% τον Δεκέμβριο (+4,1%).

Κάμψη της παραγωγής σημειώθηκε το 2014, σύμφωνα με τα νεότερα στοιχεία, στις δύο από τις τέσσερις βασικές κατηγορίες προϊόντων του κλάδου, ενώ τη μεγαλύτερη πτώση εμφάνισε ο υποκλάδος της μπίρας, η παραγωγή του οποίου συρρικνώθηκε κατά 4,7% (στις 85,15 μονάδες, από 89,4 μονάδες το 2013).

Συγχρόνως, μειώθηκε κατά 1% η συνολική παραγωγή αναψυκτικών και συναφών ποτών καθώς και μεταλλικών και αεριούχων εμφιαλωμένων νερών (στις 85,5 μονάδες, από 86,3 μονάδες το 2013), αν και η παραγωγή νερών κινήθηκε έντονα ανοδικά. Ωστόσο, αυξήθηκε κατά 3% ο όγκος παραγωγής αποσταγμένων αλκοολούχων ποτών, όπως είναι το ούζο, το τσίπουρο και το μπράντι (στις 100,4 μονάδες, από 97,4 μονάδες το 2013). Τέλος, σημαντική αύξηση ύψους 4,6% σημείωσε η παραγωγή οίνων από νωπά σταφύλια.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΠΗΓΕΣ

Βιβλιογραφία:

- ✚ Birdsall N.,(2009), «How to unlock the \$1 trillion that developing countries urgently need to cope with the crisis». Center for Global development, σελ. 1-5
- ✚ Busch K., 2009, «Η κρίση των ευρωπαϊκών κοινοτήτων», Ερατώ, Αθήνα
- ✚ Kramer E. , Γενική διεύθυνση εσωτερικών πολιτικών, θεματικός τομέας διαρθρωτική πολιτική και πολιτική συνοχής, 2011
- ✚ Ζώης Κ., Γαρουφάλης Κ., Οικονομικός Προγραμματισμός Επιχειρήσεων: Επιχειρηματικές Αποφάσεις, Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα 2008
- ✚ Θωμαΐδου Φ. & Βλάχου Π., 2012, Ετήσια Έκθεση IOBE 2011, Τμήμα Παρακολούθησης Τομέα Τροφίμων, Αθήνα
- ✚ Θωμαΐδου Φ., Σταυράκη Σ., 2015, IOBE: Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών: Facts and Figures, Αθήνα
- ✚ Κάντζος Κ., 2013, Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων, Εκδόσεις Φαίδιμος, Αθήνα
- ✚ Κουφάρης Γ., 2010, «Η παγκόσμια οικονομική κρίση και οι χρηματιστηριακές αγορές». Περιοδικό Χρήμα, Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2010
- ✚ Λεκαράκου Α., Χρηματοοικονομική Λογιστική Ι, 2011, Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα
- ✚ Παπάζογλου, Χ. 2009, Είναι πράγματι χαμηλή η εξαγωγική επίδοση της Ελλάδος, Τράπεζα της Ελλάδος Οικονομικό Δελτίο
- ✚ Χαρδούβελης Γκίκας, Eurobank Research: Οικονομία και Αγορές, Τόμος IV, Τεύχος 8, 2009

Άρθρα:

- ✚ Agro24, Δημοσιογραφικό portal για τον αγροτικό τομέα, Άρθρο: IOBE: Το 65% των επιχειρήσεων μεταποίησης τροφίμων είχαν κέρδη το 2013, 23/03/2015
- ✚ BusinessNews, Άρθρο: Τρόφιμα-Ποτά: Ζημιές την τελευταία διετία στον κλάδο, 15/01/2015

- ✚ Economist.gr, 2010. “Ο κλάδος τροφίμων το 2010”, Διαθέσιμο σε:
http://www.economist.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=7257:---2010-&catid=11:industrial-goods-and-services-&Itemid=27
- ✚ Euro2day, Άρθρο: Από την Αττική οι μισές εξαγωγές το 2015, 11/11/2016
- ✚ inr.gr: Άρθρο: Μειώθηκε κατά 1,9% η παραγωγή ποτών το 2014, 03/04/2015
- ✚ Ελευθεροτυπία: άρθρο: Απόδραση δια των εκλογών το σχέδιο Καραμανλή, 2/09/2009
- ✚ Καθημερινή, Άρθρο: Το χρονικό διόγκωσης του δημόσιου χρέους, 1980-2005, 15/12/2005
- ✚ Καθημερινή, Άρθρο: Οικονομικό θαύμα με παθογένειες, 26,06,2011
- ✚ Καθημερινή, άρθρο: 2009, η κρίση χρέους ήταν ήδη παρούσα, 27/04/2014
- ✚ Προβόπουλος Γ., Μέρος από τον πρόλογο του Διοικητή της ΤτΕ, Το χρονικό της μεγάλης κρίσης 2008-2013, 2011,
<http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/%CE%A4%CE%BF%20%CF%87%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C%20%CF%84%CE%B7%CF%82%20%CE%BC%CE%B5%CE%B3%CE%AC%CE%BB%CE%B7%CF%82%20%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7%CF%82.pdf>
- ✚ Πρώτο Θέμα: άρθρο: Υποβάθμιση της Ελλάδας σε BBB+ από τη Fitch, 08/12/2009
- ✚ Τα Νέα, Άρθρο: Το χρονικό ενός προαναγγεληθέντος εκτροχιασμού, 31/07/2010

Ηλεκτρονικές πηγές

- ✚ <http://www.enet.gr/> (Ελευθεροτυπία)
- ✚ <http://www.ependysopedia.gr/>
- ✚ <http://ec.europa.eu/> (European Commission)
- ✚ <http://ec.europa.eu/eurostat> (Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία)
- ✚ <http://www.euro2day.gr/>
- ✚ <http://iobe.gr/> (IOBE)
- ✚ <http://www.kathimerini.gr/>
- ✚ <http://www.krikri.gr/>
- ✚ <http://kyknoscanning.com/el/>
- ✚ <http://www.loux.gr/>

- <http://www.naftemporiki.gr/>
- <http://www.statistics.gr/> (Ελληνική Στατιστική Αρχή)
- <http://www.stergiou.gr/>
- <https://www.taxheaven.gr/>
- <http://www.wikipedia.gr/>